

Podem comparar l'extrema dreta del segle XXI amb el feixisme del segle XX?

O.Paxton
2n Batxillerat
Departament de Ciències Socials

ÍNDEX

Introducció	3
Justificació.....	3
Hipòtesis.....	4
Cos teòric	5
1- Què és el feixisme i els moviments totalitaris?	5
1.1- Feixisme, nazisme i franquisme.....	5
1.2- Quan i com va aparèixer el feixisme?.....	7
1.3- Conseqüències.....	11
2- Característiques i causes de la dreta i extrema dreta espanyola	13
2.1- Dreta, ultradreta i extrema dreta.....	13
2.2- Característiques.....	15
2.3- Es pot aturar l'extrema dreta?.....	22
3- Comparació	27
3.1- Semblances.....	28
3.2- Diferències.....	28
4- Discursos	29
4.1- Anàlisi de discursos del segle XX.....	29
4.1.1-Discursos de Mussolini.....	29
4.2- Anàlisi de discursos de la dreta i extrema dreta espanyola segle XXI.....	30
4.2.1-Discurs de Santiago Abascal en Vistalegre Plus Ultra.....	31
4.3- Comparació.....	33
5- Programa electoral	34
5.1- Anàlisi de programes electorals feixistes segle XX.....	34
5.2- Anàlisi de programes electorals de la dreta i extrema dreta espanyola segle XXI.....	36
5.2.1-Vox. 100 medidas para la España Viva.....	37
5.2.2-Falange Española de las JONS. 133 propuestas para una España mejor.....	40
5.3- Comparació.....	41
6- Propaganda	42
6.1- Anàlisi de propaganda feixista del segle XX.....	42
6.1.1-Hinter den Feindmächten: der Jude.....	42
6.1.2-Anti americano.....	43

6.1.3-Una patria: España, Un caudillo: Franco.....	43
6.2- Anàlisi de propaganda de la dreta i extrema dreta espanyola segle XXI.....	44
6.2.1-¡Únete a la alternativa!.....	45
6.2.2-Si hay 4 millones de parados sobran 4 millones de inmigrantes.....	46
6.2.3-¿Adivina quién será el último?.....	47
6.3- Comparació.....	48
Cos pràctic	50
1- Entrevistes	50
1.1- Anàlisi.....	50
1.1.1-Jordi Soler.....	50
1.1.2-Jordi Borràs.....	51
1.1.3-Alberto Pellegrini.....	53
1.1.4-Ivan Canovas.....	55
1.1.5-Montse Navarro.....	56
2- Enquestes	57
2.1- Anàlisi.....	57
2.2- Conclusions.....	60
3- Instagram (@feixisme_a_espanya)	61
Conclusions	62
Recursos bibliogràfics	65
Agraïments	68
Annex	69

INTRODUCCIÓ

Per realitzar aquest treball, hem fet una recerca amb la intenció de conèixer amb profunditat els moviments feixistes del S.XX i l'extrema dreta espanyola actual. Per aconseguir-ho, hem fet una lectura acurada de llibres relacionats amb el feixisme, com per exemple "*Mein Kampf*" d'Adolf Hitler o "*Anatomía del fascismo*" de l'historiador Roberto Paxton. També hem fet recerca a diferents pàgines web i hem entrevistat historiadors o persones implicades en el tema.

Per entendre els moviments totalitaris del S.XX i l'extrema dreta actual, hem estudiat el context en el qual van néixer, entenent les causes i conseqüències i matitzant entre els diferents moviments. Per aprofundir i saber si la política de dos segles diferents es poden comparar, hem analitzat un recull de discursos, programes electorals i propagandes dels dos moviments tractats. En el nostre cos pràctic, hem tret conclusions de les entrevistes abans esmentades, i hem analitzat una enquesta realitzada per nosaltres amb la intenció d'establir un perfil de les persones afins a diferents ideologies. També hem creat un compte a la xarxa social d'Instagram, on hem anat penjant les nostres conclusions.

Per concloure, hem fet un recull de les idees principals del nostre treball, responen al nostre títol i pregunta inicial: "Podem comparar l'extrema dreta del S.XXI amb el feixisme del S.XX?".

JUSTIFICACIÓ

És obvi que cada cop hi ha més partits polítics amb discursos o idees que ens poden recordar al feixisme, i més persones que els hi donen suport. El que ens motiva a fer aquest treball és el fet de voler comprendre per què succeeix aquest fenomen a Espanya. A més a més i pel nostre interès per la història europea, hem volgut analitzar els moviments totalitaris del S.XX, aprofundint i entenent-los, per comparar-los amb la política actual. Ara bé, ens hem volgut centrar en la política espanyola tant del segle XX, com del segle XXI. També sabem que existeix l'opinió popular de què els partits de dretes són feixistes, així que hem volgut analitzar tot plegat per comprovar si realment és així.

Per què la gent confia en aquests partits? Per què pensen així? Hi ha sectors de la població més propensos a tenir aquests ideals? Si és així, quins? Per què? Els seus discursos es poden comparar amb els del feixisme?... Aquestes són algunes de les preguntes que hem plantejat i que ens motiven a realitzar aquest treball. També,

volem esbrinar si aquests partits poden arribar a ser perillosos, i si és així, conscienciar i informar a la gent mitjançant les xarxes socials, una eina que veiem molt important per arribar a nosaltres, els joves. Per aconseguir-ho, hem cregut necessari comprendre la nostra història, concretament els moviments totalitaris europeus del S.XX.

HIPÒTESIS

Abans de començar la nostra recerca, ens hem plantejat quins podrien ser els resultats del nostre treball.

Sabem que els partits de dreta o extrema dreta són partits amb discursos populistes i dels quals els seus representants tenen una gran capacitat d'oratòria. Les respostes fàcils a problemes complexos en moments de crisis i la seva retòrica, fan que la gent confii en aquests, encara que puguin arribar a tenir ideologies retrògrades o de rebuig cap a alguns col·lectius com els immigrants o les feministes. Per tant, esperem veure que els dos moviments tenen característiques comunes com les d'abans anomenades, però no creiem que els partits d'extrema dreta espanyola es puguin etiquetar de feixistes. El feixisme és un moviment que es caracteritza pel tancament d'un país tant políticament com econòmicament, amb la supervisió d'un estat totalitari que normalment, encara que sigui acceptat per una part o la majoria de la població, s'instaura a partir d'un cop d'estat militar. Sabent això, veiem que alguns ideals o propostes que fa la dreta són semblants al discurs del feixisme, però no són tan radicals. Per tant, la nostra hipòtesi és que els grups de dreta o extrema dreta sí que tenen bases o propostes feixistes, però no ho són. També dir que, sí que dins d'aquests grups hi ha individus feixistes, o en el cas d'Espanya franquistes, però parlem del grup, no de l'individu.

COS TEÒRIC

1-QUÈ ÉS EL FEIXISME I ELS MOVIMENTS TOTALITARIS?

Encara que és un terme difícil de definir, el feixisme és una ideologia política i forma d'estat nascuda al segle XX, dins del context europeu i entre els anys que transcorren des de la primera a la segona guerra mundial. És de caràcter antidemocràtic, totalitari, autàrquic i ultranacionalista. Les seves bases ideològiques se sustenten sota la idea de què la nació és el més important, per tant s'ha de protegir, defensar i fer-la gran, encara que s'hagi de renunciar a interessos personals per aconseguir-ho. Existeix la imatge d'un guia o salvador, una persona que governa l'estat i l'exèrcit amb tots els poders, la qual és alabada i estimada. És anticapitalista, i encara que no rebutja la imatge de la propietat privada, sí que exerceix un cert control sobre les grans empreses i nacionalitza els serveis bàsics, com poden ser l'electricitat, la llum o el gas, o les empreses amb monopolis, com en alguns moments de la història s'ha fet amb la indústria automobilística. També és antianarquista i anticomunista, oprimeix a les minories i utilitza la força militar i la violència com a mitjà, per tant, veu el conflicte bèl·lic com a mitjà vàlid per assolir els seus objectius.

S'ubica en l'extrema dreta dins de l'eix tradicional de "dreta-esquerra", encara que molts experts no hi estan d'acord, ja que el feixisme és una ideologia molt complexa i no creuen que es pugui posicionar dins d'aquest eix.

1.1- Feixisme, nazisme i franquisme

Coneixem més d'un estat totalitari que ha estat catalogat com a "estat feixista", encara que tinguin grans diferències entre ells. Els més coneguts dins del marc europeu són el de l'Itàlia feixista de Benito Mussolini, l'Alemanya nacionalsocialista d'Adolf Hitler i l'Espanya franquista de Francisco Franco. Encara que moltes vegades se les etiquetin sota el mateix nom i que comparteixin característiques com l'exaltació de la pàtria, la imatge d'un dictador i l'ús de la força militar s'han de diferenciar, ja que van néixer, van ser portades i van acabar de formes molt diferents. La que més cal distingir és la dictadura de Franco, ja que la política espanyola sempre s'ha diferenciat molt de l'europea, i hi ha experts que fins i tot no la cataloguen d'una dictadura feixista, sinó més aviat d'una dictadura "feixititzada". Així doncs, explicarem les característiques més diferenciades d'aquests models d'estat.

De l'Alemanya nazi cal destacar l'antisemitisme i els conceptes de "raça ària" i de "biologia política". Els alemanys van començar a culpar de la crisi, de l'estat del país... als jueus. Els menyspreaven a ells, a la seva religió i a la seva forma de vida, els seus comerços van ser marcats i mentre més poder i influència tenia el partit nazi, més oprimits eren. Un dels millors exemples d'aquest odi és la nit dels miralls trencats. Al novembre de l'any 1938 Ernest Vom Rath, secretari de l'ambaixada alemanya a París, va ser assassinat per un polonès jueu. Simpatitzants del partit nazi, membres de la SA, de les joventuts Hitlerianes i de la Gestapo van cremar i destruir comerços i sinagogues jueves durant la nit del 9 al 10 de novembre. És conegut per tots, que més tard milions de jueus van ser tancats i assassinats a camps de concentració alemanys.

La raça ària i la biologia política són dos conceptes que van de la mà. La raça ària era aquell alemany ros, fort i atlètic amb pares i avis alemanys, sense cap discapacitat física ni mental, en definitiva, un alemany perfecte i estàndard. Aquesta raça era superior i tenia el dret i necessitat d'expandir-se, aquí és on entra el biologisme polític, idea que més tard va provocar la Segona Guerra Mundial. Per entendre aquest últim concepte ens hem d'imaginar l'estat com a massa viva. Aquesta es desenvolupa dins d'un espai restringit, però va creixent, i arriba un moment que necessita més espai, o bé per airejar-se o per continuar creixent. Com aquesta massa és superior, té el dret de menjar-se o envair l'espai d'altres masses. Aquesta massa també té càncers, i ha de ser capaç d'eliminar-los per mantenir-se sana, forta i viva. Aquella massa és Alemanya, una Alemanya plena de ciutadans de raça superior, aquell espai restringit són les fronteres, les altres masses són altres estats, i aquells càncers són els immigrants, jueus, discapacitat o homosexuals, bàsicament tot aquell que no es consideri de raça ària o sigui vist com una càrrega pel país, els quals havien de ser eliminats o enviats fora d'aquest.

Encara que la resta d'estats feixistes també defensen la pàtria, eren racistes, i oprimien a diferents col·lectius, no ho feien sota el mateix pensament de superioritat o de la mateixa manera que Hitler. En els inicis de la dictadura de Mussolini, no trobem cap missatge d'odi explícit cap als immigrants, però en apropar-se a l'Alemanya nazi veiem que el seu discurs inclou aquest missatge. Això no vol dir que en un principi els immigrants fossin ven rebuts, tot el contrari, sinó que no se li donava tanta importància i no era vist realment com un problema. Una de les característiques del feixisme italià és la necessitat d'exaltar el seu passat, la seva

història i la seva cultura. Exalta el que va ser i desitja assolir la grandesa a la qual havia arribat l'imperi romà. Aquesta característica no la trobem a l'Alemanya nazi, ells se centraven en el present i el futur de la seva nació.

Com bé hem comentat, la dictadura de Francisco Franco moltes vegades no és considerada una dictadura feixista. Durant tota la seva història, Espanya ha patit aixecaments i cops d'estat acabats en dictadures militars, però això no vol dir que fossin feixistes. El feixisme no és conseqüència d'una dictadura, més aviat al contrari, o sigui, el model d'estat que vol assolir el feixisme és el d'una dictadura, però això no vol dir que no pugui haver-hi una dictadura no feixista. Diferents historiadors i experts, diuen que durant els primers anys de la seva dictadura i en veure la possibilitat de fer aliances fortes i prosperants a Europa, Franco va adquirir característiques ideològiques i polítiques dels seus veïns europeus, creant el que diuen una dictadura "feixititzada".

Encara que durant tot el treball parlem dels tres moviments sota el mateix nom, el de feixisme, sabem les seves diferències.

1.2- Quan i com va aparèixer el feixisme?

El feixisme va néixer a Itàlia al segle XX. Va ser la innovació ideològica del segle, inconcebible en cap altre moment, però per què? Per entendre-ho hem de retrocedir fins a l'any 1914, a l'inici de la Primera Guerra Mundial. Aquesta va durar des del 1914 fins al 1918, i va ser el conflicte bèl·lic més gran en segles, per això la van anomenar com a la Gran Guerra. Fruit de diverses tensions entre els països europeus provocades per l'imperialisme, diferents guerres a les zones dels Balcans i la força i duresa d'una naixent Alemanya, que van esclatar amb l'assassinat de l'arxiduc Francesc Ferran d'Àustria a Sarajevo. L'imperi austrohongarès va declarar culpable a Sèrbia de l'atac, aquesta va negar la seva responsabilitat i com a represàlia l'imperi austrohongarès li va declarar la guerra.

En aquell moment, Europa estava dividida en dues grans aliances; la triple entesa, formada per Rússia, França i Anglaterra, i la triple aliança, formada per l'imperi austrohongarès, Alemanya i Itàlia. Els diferents pobles eslaus tenien aliances entre ells, en les quals Rússia es comprometia a protegir i ajudar a qualsevol dels seus aliats, per això Rússia, en defensa de Sèrbia va declarar la guerra a l'imperi austrohongarès, fet que va provocar que la resta de països de les dues grans aliances es declararessin la guerra entre si i esclatés el conflicte bèl·lic.

L'onze de novembre de l'any 1918 la Gran Guerra va acabar, gràcies al fet que els països enfrontats van arribar a diferents acords de pau al Palau de Versalles, París. Durant els següents mesos, les potències guanyadores junt amb l'ajut dels americans (que havien entrat a la guerra el 1917 per recolzar a França i Anglaterra, ja que els russos s'havien retirat de la guerra per la Revolució Russa) van fer diverses conferències al palau de Versalles. En aquestes van pactar els càstigs imposats als països vençuts, com per exemple la separació de l'imperi austrohongarès, els nous països a la zona dels Balcans, la creació de Polònia per separar Alemanya de la nova URSS, l'extracció de territoris com l'Alsàcia i la Lorena a Alemanya, els territoris amb els quals es quedarien les potències vencedores... I el 1919 es van convocar als diferents representants de tots els països (més d'una cinquantena) per signar el famós Tractat de Versalles.

França, que va quedar com la gran guanyadora, va exigir que Alemanya assumís tota la culpa i que pagués danys per guerra desorbitats als països guanyadors, a més a més d'obligar-la a desmilitaritzar-se (només deixant-la amb 100.000 homes a l'exèrcit, però sense flota ni aviació militar). Alguns països com els Estats Units, van intentar que el Tractat de Versalles no fos tan dur, ja que podria provocar una futura guerra, però finalment es van complir els desitjos de França. Al final, un tractat que volia reconstruir Europa i posar pau entre els països, va ser un dels principals causants de la Segona Guerra Mundial i del naixement i triomf del feixisme.

Els anys següents a la Primera Guerra Mundial, van ser devastadors per Europa que es trobava submergida en una gran crisi accentuada pel Crack del 29. Durant la dècada dels anys vint, Estats Units es trobava en plena època de bonança. La gent tenia diners o demanava préstecs que eren accessibles per tothom, la tecnologia, el disseny i les festes eren el centre de la seva vida. Milers de particulars van començar a invertir en la borsa, ho veien com una assegurança per guanyar més diners, i van fer que les accions augmentessin de valor, creant una bombolla especulativa, o sigui, van fer que el preu de les accions s'allunyés a l'alça del preu real. El dijous dia 24 d'octubre, o també conegut com a dijous negre, el preu de les accions van començar a baixar, i per por, la gent va començar a vendre les seves accions descontroladament, el que va provocar una baixada sobtada del preu de les accions, la bombolla especulativa havia esclatat. Els següents dies van confirmar el desastre, la borsa havia caigut i milers de particulars, empreses... van quedar arruïnades. Els prestadors, que s'havien quedat sense diners, reclamaven els diners

que havien deixat a persones encara més pobres que ells, i en poc temps es va propagar una gran pobresa que fins i tot, va afectar Europa. Estats Units havia deixat diners als diferents països europeus, per tal que aquests recuperessin la seva economia després de la Gran Guerra, però en caure la borsa, van reclamar els diners deixats, fent que països com per exemple Alemanya, caiguessin encara més en la misèria.

El descontentament de la majoria de la població amb el seu govern i el Tractat de Versalles, la por al comunisme, que semblava cada cop més fort, un futur incert i vist amb poques esperances junt amb la gana i la pobresa, van fer que en alguns països nasquessin grups nacionalistes amb polítiques fermes i innovadores que prometien solucions fàcils, Itàlia va ser el primer. Un grup d'exmilitars, algun d'ells simpatitzants a les idees socialistes, van crear un grup: "Il fascio di combattimento". Encara que Itàlia va quedar en el bàndol guanyador, estava descontenta amb el Tractat de Versalles, ja que no havia rebut ni els diners ni els territoris promesos. La gent volia que el seu país recuperes l'esplendor que havia tingut, sentien que la resta de països els havia ridiculitzat i que el seu govern ho estava permetent. "Il fascio de combattimento" va abandonar els ideals socialistes formant de nous, ja no sols tenia el favor d'exmilitars, sinó de gent de tota classe. El seu líder era un home carismàtic, que amb els seus discursos populistes va acabar aconseguint la confiança de tots els italians. A mitjans d'octubre de l'any 1922, Mussolini, dirigent del partit nacionalista Itàlia i fundador del "Fascio di combattimento", va fer un crit a tots els feixistes, va convocar una gran manifestació a Roma per prendre el poder. Les camises negres van arribar a la capital el dia 22, sota l'amenaça de què si el govern els intentava reprimir, començarien una guerra civil. Gent de tota Itàlia va dirigir-se cap a la capital per recolzar la causa en la coneguda com a Marxa sobre Roma, la qual es va acabar el dia 29 d'octubre, amb el nomenament de Benito Mussolini com a primer ministre. Durant els següents mesos els feixistes van aconseguir acaparar més poder, fins a fer d'Itàlia un estat totalitari sota les ordres del "Duce".

Alemanya es troba submergida en la misèria, havia quedat com la perdedora, i a més a més d'entrar en una gran crisi, els alemanys se sentien humiliats. Van carregar amb tota la culpa la Gran Guerra, tant econòmicament com moralment. A més a més, se sentien traïts pel seu propi govern, el qual havia baixat el cap sense gairebé defensar l'orgull de la seva nació. Després de la Primera Guerra Mundial es

va crear el "Deutsche Arbeiterpartei" del qual Adolf Hitler va entrar assumint el rol de cap de propaganda. Era destacat per la seva gran capacitat d'oratória, amb la que es va guanyar als integrants del seu partit, convertint-se en el seu líder, i més tard a la majoria dels alemanys. El partit nazi era un dels únics que representava el sentiment de disconformitat que sentien la majoria dels alemanys amb la rendició del seu país. La moral alemanya estava molt tocada, havien perdut el seu orgull, i van començar a escoltar a un home que els hi reconeixia que havien estat maltractats i que els alemanys mereixen molt més, bàsicament un home que els hi pujava la moral i deia el que necessitaven sentir. La república de Weimar no aconseguia el suport de la població, havia de gestionar una gran crisi i tot esforç semblava inútil. Entre el 8 i 9 de novembre de l'any 1923, Adolf Hitler va liderar el conegut com a Putsch de la Cerveseria, un intent de cop d'estat del qual sortirà condemnat amb una pena de cinc anys, encara que només complirà deu mesos. Durant aquest breu període en presó va escriure el llibre de Mein Kampf (La meua lluita), llibre en el qual el futur dictador explica els seus ideals i critica la forma en què el món està organitzat.

El partit nazi es va adonar que no aconseguiria arribar al poder mitjançant cops d'estats, així que va decidir entrar de forma activa a la política alemanya presentant-se a les eleccions. El 1932, el partit de Hitler va aconseguir dues victòries amb majoria simple, i l'any 1933 va ser nomenat conseller. Ràpidament va enderrocar les institucions democràtiques, convertint a Alemanya en un estat totalitari, el conegut com a III Reich.

Quan expliquem la política espanyola, hem d'entendre que aquesta ha estat aïllada de la resta d'Europa gairebé tota la seva història, anant més endarrerida que la resta de països. Espanya portava més de mig segle sense cap mena d'estabilitat política, en poc temps havien desterrat una reina, portat un nou rei que va deixar el càrrec poc temps després, instaurat una república, restaurat la casa reial que havien fet fora anys abans, un cop d'estat, la instauració d'una segona república... Tot això mentre tenien guerres internes per decidir quina casa reial era la legítima (Guerres Carlines) i guerres amb les seves colònies, les quals van perdre, deixant greument ferida la identitat i l'orgull nacional. El 17 de juliol de l'any 1936, un grup de militars van donar un cop d'estat contra la Segona República Espanyola. El país va quedar dividit en dos bàndols, els nacionals, que recolzaven el cop d'estat i els republicans,

que ho rebutjaven. Aquest conflicte va donar inici a la Guerra Civil Espanyola i durant tres anys Espanya va convertir-se en un camp de batalla. Els nacionals van rebre suport d'Alemanya i d'Itàlia, que enviaven armament i bombardejaven pobles sencers, i el bàndol republicà, format majoritàriament per comunistes i anarquistes, rebien suport de l'URSS, però la seva ajuda arribava tard i malament. El dia 1 d'abril del 1939, la guerra va acabar, i el general Francisco Franco va assumir el càrrec de cap d'estat. A diferència de les dictadures europees, que van acabar per la seva derrota a la segona guerra mundial, Franco va morir el 20 de novembre del 1975, al seu llit i com a dictador, deixant com a successor a Juan Carlos I de Borbó.

1.3-Conseqüències

L'establiment dels diferents estats feixistes dins d'Europa, van remoure la seva política provocant greus conseqüències, la més important, la Segona Guerra Mundial.

Durant el període d'entreguerres, es van crear dos nous bàndols; les potències de l'eix, format per Alemanya, Itàlia i el Japó, i els aliats, França, Anglaterra i els Estats Units. A Europa feia anys que hi havia una gran tensió per culpa d'una amenaçant Alemanya sota les ordres d'Adolf Hitler, aquesta s'havia tornat a militaritzar i havia fet de territoris com Àustria una província més dins del seu territori. Tot va esclatar quan el dia 1 de setembre del 1939 les tropes alemanyes van entrar a Polònia, qui simultàniament era atacada per l'URSS. Davant d'aquest atac, els aliats no es podien quedar de braços plegats, així que van declarar la guerra a les potències de l'eix. Els alemanys eren imparables, havien trencat els acords de no-agressió amb l'URSS i havien començat a envair territoris soviètics. Els exèrcits francesos i britànics no podien parar els atacs alemanys, gran part de França havia sigut ocupada i els aliats perdien cada cop més soldats. El desembre del 1941, el Japó va atacar als Estats Units, des d'aquell moment la guerra no només es lliuraria en terra, ara també dins de les illes del Japó i de l'Oceà Pacífic. A partir de l'any 1942, quan els alemanys ja donaven la guerra per guanyada, els aliats van agafar força i van fer retrocedir les tropes enemigues. El desembre del 43, una Itàlia que havia estat bombardejada i envaïda, i que estava exhausta de lluitar en els diferents fronts contra els aliats, va signar un armistici per negociar la pau, retirant-se del gran conflicte bèl·lic.

El dia 6 de juliol del 1944, els aliats van portar a terme el conegut desembarcament de Normandia. Les tropes enemigues van sortir d'Anglaterra, creuant el canal de la manxa fins a arribar a la costa francesa. Més de mil dues-centes aeronaus van començar l'atac, que va seguir amb l'arribada de més de cinc mil vaixells plens de soldats. A partir d'aquell moment, el territori francès es va convertir en un gran camp de batalla, on van morir tant soldats aliats com alemanys. Tot i això, els aliats van aconseguir que els alemanys retrocedissin, recuperant París el dia 25 d'agost. Va ser un cop dur pels alemanys, que ja se sentien com a guanyadors, i del qual no es van poder recuperar. Els aliats, junt amb l'URSS, van idear un pla per acabar amb Alemanya. La van atacar des de les dues bandes, fent-la retrocedir i debilitant-la, un atac que va durar des del desembre del 1944 fins al 7 de març del 1945. Durant aquests mesos els alemanys van ser expulsats de les ciutats, destruint la seva moral i les seves esperances de guanyar la guerra. El resultat del conflicte va ser gairebé clar a l'abril, el dia 16 els soviètics van aconseguir rodejar Berlín i catorze dies després Adolf Hitler va suïcidar-se en el seu búnquer. Alemanya es va rendir el 7 de març davant dels aliats i el 9 davant dels soviètics. Per acabar amb les potències de l'eix els dies 6 i 9 d'agost del 1945, els Estats Units van tirar dues bombes atòmiques, una sobre la ciutat d'Hiroshima i l'altra sobre Nagasaki, deixant milers de civils morts. El 15 d'agost el Japó es va rendir, rendició que no es va fer oficial fins al dos de setembre. Encara que el conflicte bèl·lic havia acabat, Europa va continuar patint els estralls de la guerra amb diferents conflictes, com per exemple la Guerra Freda o els conflictes dins de les colònies que quedaven, que van aconseguir la seva independència.

Espanya no havia entrat a la Segona Guerra Mundial, ja que estava massa feble per fer-ho, però sí que va ajudar les potències de l'eix enviant una tropa de soldats coneguda com la divisió blava. La dictadura de Francisco Franco no va generar cap problema ni malestar dins d'Europa per tant no es va intentar enderrocar, Franco va morir com a dictador. Durant els anys de la dictadura, els espanyols van viure una gran crisi de la qual van aconseguir recuperar-se, però van patir una gran repressió ideològica i política. Tots els homes que havien lluitat amb els comunistes o que anteriorment havien estat afiliats al seu partit, van ser perseguits i assassinats, igual que pensador i escriptor. Algunes persones es van haver d'exiliar, i altres van fugir durant la guerra, i quan van poder tornar van ser reprimides o tractades com espies

o enemics. Es van obrir camps de concentració on se'n van empresonar milers d'homosexuals, hi havia adoctrinament a les escoles, i la família Franco es va quedar amb propietats que havien sigut públiques. Com bé hem dit, el dictador va morir sent-ho al llit d'un hospital, en cap moment va ser castigat pels seus crims, fins i tot va decidir que els borbons tornarien a Espanya. La dictadura no va ser criminalitzada, i ha provocat que alguns sectors de la població no ho rebutgi o hi continuïn sent afins, amb fundacions com la Fundació Francisco Franco.

2-CARACTERÍSTIQUES I CAUSES DE LA DRETA I EXTREMA DRETA ESPANYOLA

2.1- Dreta, ultradreta i extrema dreta

Primer de tot, hem de saber que no és el mateix la ultradreta, extrema dreta i feixisme. Hem de ser molt curosos amb això. Parlem de partits d'ultradreta quan estan molt més vinculats a la violència o de grups d'ultradreta. El feixisme és un període molt concret, de principis del segle XX. Per això és millor parlar d'extrema dreta actualment, o de neofeixisme en els casos de partits més extremistes o d'extrema dreta, nacional-conservadors... podem parlar de diferents noms segons les característiques de cada partit, com per exemple Vox que és molt més conservador, d'altres que són més liberals en certs temes, com pot ser Front Nacional que utilitza el feminisme per justificar el seu discurs exclouent cap a les persones migrants. En canvi Vox s'oposen frontalment aquest feminisme.

La ultradreta és el segment de l'extrema dreta que rebutja la democràcia liberal i no exclou la violència per a aconseguir els seus fins. La ultradreta no cerca pas allò que uneix sinó allò que separa, no cerca pas cap diàleg sinó la imposició. La ultradreta, igual que l'extrema dreta en general, pretén canalitzar, especialment entre la gent jove, la desafecció i la frustració provocades pels canvis culturals, socials i fins i tot tecnològics, per les expectatives de benestar no assolides, per l'empobriment, per la distància objectiva i subjectiva amb el poder econòmic i polític... L'extrema dreta inclou propostes que es dirigeixen a un públic més ampli i heterogeni, mentre que la ultradreta pretén arribar a sectors més radicalitzats i activistes, sobretot gent jove.

Seguidament, i per comprendre tot el que trobarem a partir d'ara, cal que expliquem i entenem bé, quins són els partits de l'extrema dreta actual, ja que apareixen

constantment en els apartats següents. Per tant, aquests són alguns dels partits d'extrema dreta a Espanya al segle XXI, entre d'altres:

- Democracia Nacional: Democràcia Nacional és un partit polític espanyol creat el 1995, sense representació parlamentària, considerat d'extrema dreta. Tanmateix, el partit nega la vinculació amb la ultradreta i s'autodefineix com a "social-patriota". Fins fa relativament poc, era un dels grups més actius del neofeixisme a Espanya, especialment a Catalunya. Democracia Nacional sosté tesis més estatalistes i favorables a la redistribució de la riquesa.
- España 2000: Espanya 2000 és un partit polític espanyol d'ideologia ultradretana i xenòfoba, amb especial implantació en el sud de Catalunya, País Valencià, Granada i Comunitat de Madrid. S'ha manifestat en repetides ocasions en contra de la unitat de la llengua catalana.
- Falange Española de las JONS: Falange Espanyola de les JONS va ser un partit polític feixista espanyol, fundat el 15 de febrer de 1934 resultat de la unió de les Juntas de Ofensiva Nacional Sindicalista de Onésimo Redondo i Ramiro Ledesma Ramos amb la Falange Espanyola de José Antonio Primo de Rivera. L'òrgan oficial del partit va ser el diari Arriba.
- Frente Nacional: Front Nacional va ser un partit polític espanyol d'ultradreta fundat el 2006 i dissolt el 2011.
- Plataforma per Catalunya: Plataforma per Catalunya va ser un partit polític d'extrema dreta català, creat per Josep Anglada l'any 2002 a Vic. Avui en dia és oficialment una fundació vinculada a Vox. L'any 2011, a Catalunya, aquest partit obertament xenòfob, va assolir una fita històrica per a la ultradreta: 67 regidors, alguns en ciutats de centenars de milers d'habitants, com l'Hospitalet del Llobregat. El 15 de febrer de 2019 va acordar autodisoldres i recomanar als seus militants que s'integressin a Vox.
- Vox: Vox és un partit polític espanyol, fundat el 2013 i posicionat a la dreta del Partit Popular, és etiquetat de diverses maneres anant des de la consideració d'ultradreta com de simplement de dreta o populisme de dreta. Està liderat per Santiago Abascal, exregidor del Partit Popular al País Basc. Vox surt de reconversión.es, que és una plataforma que intenta revertir l'estat de les autonomies, que surt del Partit Popular.

El programa polític de gran majoria d'aquests partits està basat en l'oposició a la immigració, la justícia social, el feminisme,... defensa els valors tradicionals de la família i reclamen la "tolerància zero" davant la delinqüència i el terrorisme. Amb eslògans on prioritzen les ajudes a la gent autòctona, "Primero los de casa".

Aquests partits de dreta o d'extrema dreta moltes vegades se centren en el "problema" de Catalunya, l'independentisme.

- Partit Popular: Tot i que el Partit Popular no és un partit d'extrema dreta, està relacionat amb els partits radicals, ja que en alguns casos i circumstàncies, solen tenir unes característiques semblants.

El Partit Popular és un partit polític espanyol situat en la dreta política. S'autodenomina democràtics i conservadors liberals. Va ser fundat en el gener de 1989, encara que va ser refundat, substituint a l'antiga Aliança Popular.

Un cop coneixem quins són els partits d'extrema dreta principals a Espanya, ja podem entendre millor l'extrema dreta del segle XXI a Espanya.

2.2- Característiques

Per parlar d'Espanya és inevitable que parlem d'Europa, ja que no s'entén l'extrema dreta espanyola sense el context. I el context de l'extrema dreta actual està interconnectat amb Europa. L'extrema dreta no és un sol fet, una sola característica, un sol partit, ni com tampoc ho és l'extrema esquerra. És a dir, hi ha moltes famílies i maneres de fer, no és el mateix Front Nacional que el Amanecer Dorado que Vox, entre d'altres.

La reestructuració de l'extrema dreta és un dels perills més urgents en les societats actuals.

Existeixen una àmplia gamma de definicions del concepte d'extrema dreta. La majoria dels autors la defineixen com una ideologia essencialment complexa i composta d'una combinació de diferents factors ideològics. A diferència de conceptes com socialisme, liberalisme o comunisme que tenen una llarga història i una descripció més o menys fixada, això no succeeix en el cas de l'extrema dreta. Així doncs, segons diversos autors, les idees de l'extrema dreta són el nacionalisme, el racisme, la xenofòbia, l'antidemocràcia i la concepció d'un estat fort.

El concepte d'extrema dreta es constitueix com un paraigua que aglutina tots aquells grups d'ideologies i activitats que s'oposen a la democràcia, a la pluralitat i als drets humans. Els seus precursors, amb una mentalitat autoritària i antipluralista, pretenen crear una Europa de Pàtries.

Hi ha diverses semblances i diferències entre l'extrema dreta del període d'entreguerres i el d'avui en dia. En el període dels anys trenta, hi havia una lluita de classes molt evidents que causa una ideologia molt adaptada al seu context històric. En aquella època hi havia un líder i les masses el seguien directament o indirectament. Actualment, tot i que encara hi ha líders, no són els mateixos personatges del segle passat, com Mussolini, Hitler... Aquests eren més coneguts, més importants en un sentit polític. Els líders d'avui en dia, ja no són així, ja que les maneres i les característiques han anat canviant.

La nova extrema dreta és diferent. Sorgeix a partir dels anys setanta en el que els ideals d'avui en dia, ja són pensats des de fa temps. Es basa en la comunitat nacional, no són grups que estan tancats sinó que estan en una mobilització constant i una de les seves majors estratègies és ser visibles a tot arreu on puguin. Fan campanyes molt "espectaculares" i atractives pels mitjans. Apareixen a tot arreu i fan moltes pancartes i publicitat, es venen molt per tenir la repercussió més gran possible. L'extrema dreta actual no es basa tant en el racisme com el feixisme. Era un racisme evident en el qual hi havia una apel·lació, una certa superioritat no només en una raça sinó en una cultura. L'extrema dreta està enfocada en uns discursos més xenòfobs, ells mateixos es diuen antiracistes. Ells ja no consideren que l'home blanc sigui superior a altres races. Ells aclamen la diferència cultural, "jo estimo totes les races per igual", "totes les races són iguals", "tots som persones", però cadascú en el seu lloc. Com que estimem totes les races d'aquest món per igual, el que és perillós és que es barregin, per tant, han d'estar segregades, cada una on correspongui i llavors així es conserven.

L'extrema dreta o ultradreta se sol caracteritzar per la defensa d'ideologies conservadores, capitalistes o nacionalistes, encara que per a això hagin de recórrer a mitjans extremistes o violents. En la seva majoria solen ser partidaris de polítiques que limitin fortament la immigració, mentre que els més radicals cauen en la xenofòbia. Sota aquest qualificatiu s'ha inclòs un gran nombre de moviments, corrents i partits polítics que solen representar visions autoritàries i totalitàries de la

societat i l'estat, incloent-hi moviments nacionalistes, populistes, monàrquics, feixistes, racistes, i religiosos. La ultradreta neix del seu passat, del plantejament de les dretes polítiques tradicionals, però exagerat i defensat de manera radical. Per això trobarem alguns que defensen únicament el sistema capitalista, però no creuen en la igualtat.

Al segle XXI el que perdura com a fenòmens polítics significatius i influents d'ultradreta són moviments, partits i organitzacions que, amb altres formes i llenguatges, reproduïxen un cert substrat no tan llunyà del feixisme clàssic i que es poden incloure en una categoria molt més àmplia que es pot anomenar neofeixistes. Entre aquests moviments n'hi ha que són d'extrema dreta convencional, és a dir, partits que, si bé no rebutgen obertament la democràcia parlamentària i es presenten amb les formes i l'escenografia dels partits democràtics tradicionals, ofereixen un programa clarament basat en la defensa de la família (i el rebuig del feminisme), l'homofòbia, l'ultranacionalisme, la xenofòbia desacomplexada, el militarisme i l'autoritarisme, la islamofòbia i la defensa tàcita de dictadures passades. Una de les característiques de l'extrema dreta es basa en el nacionalpopulisme, que es tracta d'una ideologia romàntica, populista i ultranacionalista, hostil amb el liberalisme i la democràcia pluralista. El nacionalpopulisme apel·la a tota la nació interclassista (el poble) a defensar-se contra l'enemic extern (l'estranger) així com de l'intern (les velles classes polítiques). Defensen un nacionalisme agressiu dirigit contra l'immigrant d'escàs poder adquisitiu. També és característica el nativisme, que s'engendra com un moviment, de defensa d'un ordre social i cultural en crisi que proposa com a solució el retorn als orígens i l'eliminació de tots els elements forasters. Reivindiquen la recuperació de la sobirania nacional.

El discurs i els programes electorals dels actuals partits d'extrema dreta es basen en el moviment tradicionalista. Amb el propòsit de reviure el passat mitjançant mites, i amb la intolerància enfront de les noves idees, no accepten allò que significa una transformació de les mentalitats i canvi social, és a dir, tendeixen a idealitzar el passat. Altres característiques d'aquesta extrema dreta són la xenofòbia, el racisme i l'etnopluralisme.

Un dels seus discursos primordials del seu ideari polític és l'actitud restrictiva envers la immigració. Personifiquen al col·lectiu immigrant com el causant de tots els problemes socials que pateix la societat, com l'atur, l'augment de la violència,

l'escassetat d'habitatges o el frau. En donar una notable rellevància a la superioritat nacional i ètnica, els immigrants esdevenen una amenaça per a la igualtat de la nació. Els partits polítics d'extrema dreta ofereixen una identitat exclusiva de donar simples i ràpides solucions a la societat. Mitjançant una exaltació xovinista i ètnica de la nació i un discurs populista, cerquen l'ideal d'una nació honorable. El sentiment de xenofòbia envers l'estranger, s'incrementa respecte al poble musulmà tradicional. El rebuig del món islàmic, qualificat d'endarrerit i perillós, ofereix una gran rendibilitat en un context de notable increment dels moviments migratoris i on el fenomen del terrorisme jihadista constitueix una de les principals preocupacions en matèria de seguretat.

El discurs xenòfob i racista ja comença a calar a finals dels vuitanta i inicis dels noranta a Espanya. I el primer partit que apareix de la desintegració dels grups revolucionaris, dels grups neonazis, més violents i més actius, és Democràcia Nacional el 1995. Els seus líders venien dels neonazis que veien que el feixisme a Espanya no es podia quedar en el franquisme ni en les bases neonazis. Hi ha d'haver algun partit com els d'Europa, tipus nacional, Democràcia Nacional que reivindica la democràcia. Després apareix Espanya 2000, a finals dels noranta, que sorgeix com una plataforma de partits, però que acaba sent enfocada en el país valencià, tot i que després va arribar a Madrid.

El seu ideari conté una visió racista de la societat. La principal diferència és que el nou racisme, en contrast amb la visió clàssica, no se centra en la superioritat dels nacionals/compatriotes, sinó la incompatibilitat existent entre els diferents col·lectius. Aquests partits incorporen la doctrina de l'etnopluralisme, mitjançant per la resistència a la mescla entre diferents cultures, a l'entendre que les seves concepcions són totalment incompatibles. L'intent de segregació ajuda a incrementar l'ultranacionalisme de la societat.

A diferència dels moviments feixistes, la nova extrema dreta crítica amb força el concepte d'Estat del benestar. Així mateix, la idea d'Estat fort fa referència al desig de reforçar les seves funcions repressives, defensant una idea d'Estat antipluralista, militaritzat i on imperi la llei. El seu caràcter autoritari es deu a la demanda d'un càstig dur per aquells que no respecten les regles. Per mantenir l'ordre l'estat haurà de tenir una força policial sòlida a la seva disposició. Així mateix, el militarisme s'expressa ell mateix com una crida a un exèrcit fort que sigui capaç de protegir els

interessos nacionals. Aquest és un altre problema o punt fort de l'extrema dreta segons el punt de vista en què ho miris, ja que si els militars són d'extrema dreta i obeeixen les ordres de líders d'extrema dreta, és un greu problema per la societat. Ja que són aquests militars els que protegeixen la població. I si només els militars fan cas a la part de la població que és d'extrema dreta, l'altra part no està protegida i, a més, els que els han de protegir van en contra d'ells. La dreta radical actual es desmarca dels moviments ideològics històrics com el feixisme o el nazisme; aquests partits ja no són explícitament antidemocràtics i ja no aproven la violència per assolir objectius polítics. És a partir de la dècada dels vuitanta quan les formacions d'extrema dreta comencen a acceptar les regles de joc democràtiques i pretenen fer efectives les seves demandes guanyant eleccions.

L'arribada massiva de refugiats que fugien del gran conflicte sirià, d'Iraq, però també d'Afganistan, de Somàlia, d'Eritrea va provocar una crisi com no es recordava des de feia molt de temps. Això ha generat en una crisi humanitària i de valors que ha acabat convertint-se en una arma política, donant lloc a un sentiment d'inseguretat generalitzat.

L'impacte social que ha implicat el gran increment dels moviments migratoris ha fet renéixer el racisme i la xenofòbia latent a Espanya, i a tot Europa. L'elector d'extrema dreta estima que cal protegir la identitat nacional, frenar el procés de canvi i la dissolució dels valors i la cultura tradicionals.

Els moviments d'extrema dreta presenten respostes fàcils a problemes complexos. L'extrema dreta explota de forma populista la por a l'estrany, al diferent, exaltant la prioritat nacional dels nadius davant la invasió estrangera. L'extrema dreta és més forta allà on s'ajunta amb un discurs islamòfob i ultranacionalista. El discurs simplista, carregat de populisme, explota els principals problemes de l'estat producte de la por i la inseguretat dels ciutadans. Aquesta estratègia té com a objectiu obtenir l'abast més heterogeni possible de potencials votants. Els líders de l'extrema dreta sedueixen al votant temorós, alimentant la il·lusió de què la resposta a les seves pors exigeix col·locar a un pare protector enfront del govern. El creixement de l'oposició a la immigració, així com de les actituds islamòfobes de la població europea possibiliten l'ascens d'aquest moviment, els quals, mitjançant un ús calculat de la propaganda i del llenguatge, han permès identificar una víctima en la figura del col·lectiu musulmà de classe baixa.

El sorgiment d'Estat Islàmic i els múltiples atacs terroristes que s'han produït en els darrers anys, han fet augmentar les conductes racistes i islamòfobes. Els partits d'extrema dreta han aprofitat els sentiments de por i terror que pateixen els ciutadans per buscar un culpable i amenaçar-los.

“Una Europa en crisis, una extrema derecha en ascenso”. - Miguel Urbán (activista i polític espanyol).

El tema de la nova simbologia és molt important per entendre i per demostrar que l'extrema dreta sap que posar una esvàstica en un logo possiblement no doni molta bona fama ni els ajudi a arribar molt lluny. Qui d'alguna manera canvia aquest canvi estratègic i estètic es dona a Itàlia. Va ser una organització que donava menjar i ajudava a la gent que no disposava de suficients recursos. I de començar a ser una ocupació a Roma, a acabar sent un partit polític, un moviment social que té un sindical i molt de suport. Això es relaciona amb el nazisme. A través de logos emblemàtics i estètics que semblen ser bonics, tenen a darrere partits i gent perillosa.

L'estratègia d'aquests és anar a les manifestacions a barallar-se, és a dir, van amb banderes d'Espanya però que també porten banderes de "Respuesta Estudiantil". Aquests, considerats i es consideren neonazis, tot i voler-se reivindicar del mateix fet en una manifestació no per tema polític, per exemple per l'educació, acabant provocant i barallant-se els dos bàndols de la mateixa manifestació, ja que passa de ser una manifestació per a l'educació, a un fet polític. Això no només passa entre l'extrema dreta i l'esquerra, sinó entre els mateixos de partits o gent de dretes.

L'estratègia és entrar amb banderes d'Espanya a la manifestació i la gent que els té fixats s'hi enfronten. I el relat que acaba sent és: "Joves d'Espanya expulsats de la manifestació estudiantil."

La mateixa estètica, idèntica, que ha utilitzat l'esquerra radical durant vint - trenta anys, actualment l'està utilitzant l'extrema dreta neonazi. Això es veu sobretot en Alemanya. També es veu en la simbologia.

Amanecer Dorado, per exemple, guanya gràcies als vots. Vots de gent que inclòs han votat tradicionalment a l'esquerra. Perquè ells estan al carrer, perquè ells són els que donen menjar a la gent que té gana i no pot. L'esquerra està en una altra batalla i la dreta o sobretot extrema dreta, són els que estan a peu de carrer, els

partits d'extrema dreta són els que acompanyen a l'àvia a buscar diners, per exemple, perquè no li robin la cartera. Són els que donen solucions "reals", directes a la gent que ho està passant malament.

La gent ho confessa, els seus votants expressen que "jo de tota la vida he votat l'esquerra, però aquests no em donen menjar. A mi qui em dona menjar són els de Amanecer Dorado, que sí que poder fer una mica de por, però són els que em donen menjar, llavors el meu vot va per ells."

A Espanya no existeix un partit d'extrema dreta com els que hi ha a França, Itàlia... perquè en primer lloc, tots els grups d'extrema dreta estan des de fa trenta anys enfrontats. És impossible que consencin una marca unitària i un líder que uneixi a tots, actualment no existeix un líder que uneixi a tots. Tots volen ser aquest líder, llavors tots aquests partits tenen des de fa temps el mateix líder, que no cedirà el seu lloc.

A Espanya a mitjans dels noranta aterra una extrema dreta europea. Des de llavors era molt considerada al feixisme, excepte els grups minoritaris més radicals i extremistes com eren els grups neonazis, però que tenen un paper molt important. Ells es declaren anarco-feixistes, no són ni "faxes" ni vermells, els simbolitza la rata negra, que ja s'utilitzava a l'Europa feixista en els anys setanta.

El votant de l'extrema dreta a Espanya actualment, ara amb el tema de Catalunya i durant molts anys amb el conflicte basc, eren temes molt més importants, per al votant d'extrema dreta, la unitat d'Espanya o el terrorisme que no pas la immigració. Per això explica en part, perquè el Partit Popular ha emmagatzemat l'electoral de l'extrema dreta que pot ser xenòfob, racista... però si el Partit Popular ja fa la funció d'acabar amb els terroristes i, a més, posar a la presó tots els catalans que es passin de la ratlla, donarà més rellevància. Per això es vota aquests partits, que el votant coneix el que és i el que fa el partit, no com els altres.

Partit Popular i ara Ciutadans, saben que tenen un electoral d'extrema dreta importantíssim, però quan els convé, trepitgen la línia. És a dir, no podem dir que Partit Popular o Ciutadans són partits d'extrema dreta sinó que, més aviat són partits "d'Atrapa-ho tot", que tenen un discurs liberal i no xenòfob, aparentment un discurs moderat de l'Europa dreta, fins a un discurs d'extrema dreta. Depèn del territori, les circumstàncies i el moment, fan un discurs o altre segons els seus interessos. Partit Popular o Ciutadans a Madrid, Catalunya, València... són completament diferents.

La dreta juga a aquest fet, a trepitjar la línia quan li convé. Està relacionat amb l'extrema dreta amb el tema nacional, nacionalisme espanyol, ja que el votant d'extrema dreta està còmode votant al Partit Popular, que "ha posat a la presó a tots els catalans que es passen de la línia i han derrotat a ETA", segons els votants. Aquests partits són els que aconseguen els vots, ja que han complit totes les expectatives. En l'àmbit de memòria històrica, el Partit Popular és revisionista i negacionista. Ells neguen les barbaritats del règim i fins i tot ho rehabilita. Llavors el votant franquista expressa que "jo per a què votaré a la Falange, si són quatre gats i no fan gran cosa, quan tinc al Partit Popular que és qui ho farà tot, tot allò que diu"; és llavors que el Partit Popular sap que pot trepitjar la línia.

Però quan Partit Popular o Ciutadans tenen partits d'extrema dreta al darrere, aquests s'espavilen. És aquí on un clar exemple és Plataforma per Catalunya. Plataforma per Catalunya arriba a tenir molt de suport. Mai l'extrema dreta havia tingut tant suport en l'àmbit municipal. Per això, la dreta catalana, com Partit Popular, comença a fer propaganda amenaçant, fent discursos d'extrema dreta actual. Partit Popular és conscient que té molt votants que abans votaven a l'extrema dreta.

La propaganda de l'extrema dreta espanyola no és molt diferent de la propaganda de l'extrema dreta europea. Si ets espanyol o blanc tu aniràs primer, passaràs abans que els altres.

2.3- Es pot aturar l'extrema dreta?

Un dels grans problemes del segle XXI és aquesta extrema dreta que hi ha en el país. Sí que es un problema perillós, pero realment no es pot combatre aquesta extrema dreta d'avui en dia?

No hi ha una manera de combatre l'extrema dreta, no hi ha cap antídote, pero el que s'ha de fer és comprendre aquella extrema dreta, reconèixer-la, per a neutralitzar-la o contrarestar-la.

No hi ha una única estratègia per a vèncer l'extrema dreta, cada poble, cada barri, cada ciutat, cada país,... té una extrema dreta peculiar i no serveix la mateixa medicina o, no serveix la mateixa medicina en un moment determinat o altre. Hi ha un moment en que les contramanifestacions podien ser eficients o no, ja que l'extrema dreta t'arrestava. Sí que va bé fer manifestacions, moviments, acció - reacció, mani nazi contra mani, pero no sempre ha de ser així, no es rentable,

interessa que no sigui sempre així, depenen dels llocs, moments i circumstàncies que es donin s'ha de prendre unes decisions o altres.

No es la mateixa estratègia per combatre un grup clar d'extrema dreta violent que per combatre ideològicament un partit d'extrema dreta com podria ser Plataforma per Catalunya o Vox en un parlament, en una cambra, ja que cada un d'ells, cada partit és diferent tot i que defensin els mateixos o semblants ideals. També hi ha moltes estratègies diferents segons si estem parlant de l'activisme o els mitjans de comunicació.

Els mitjans de comunicació també influeixen molt en l'elecció del partit o ha decidir per a qui anirà el vot de l'individu. Els mitjans de comunicació són una gran influència que fa vendre al partit interessat, d'una manera o altra, mostrant més el seu programa electoral. Cobreixen el partit i per això aquest creix.

Tots fem el nostre paper i a fer que no creixi aquesta extrema dreta. No hi ha una vacuna única, hem de conèixer cada partit i organitzacions i el seu context i la seva història, per a abordar-ho de forma curada. S'ha d'intentar evitar aquesta posició mediàtica que no es correspon normalment a la seva realitat electoral, intentar normalitzar el seu discurs,...

L'extrema dreta sap aprofitar els moments concrets per a treure els temes que a ell li interessa per a poder créixer. Comunicativament són bons.

Derrotar el feixisme es cosa de tots, no només de les forces supremes. Hi ha moltes coses per a combatre el feixisme: protestar, pensar en oportunitats en les nostres vides per a resistir els intents de la ultradreta de normalitzar la seva política, llavors, per exemple, si tenim un amic, familiar o conegut que diu coses feixistes o sexistes, hem d'actuar, hem de dir algo i dir que no ha de dir coses així. Hem de tenir en compte que aquestes situacions són el context per a la normalització del feixisme i l'extrema dreta actual.

Amb la transició, com que l'extrema dreta no tenia presència institucional, semblava que ja estava morta, que havien desaparegut. La pèrdua de l'escó al vuitanta dos, invisibilitza institucionalment, políticament, l'extrema dreta que continua fragmentada en aquestes lluites internes constants per aconseguir una mena de lideratge. Però això no vol dir que l'extrema dreta desaparegui, que no la veiem no vol dir que deixi d'existir. I en molts casos, bona part dels seus membres, han estat votant aquests anys al Partit Popular que seria comú al seu discurs. Per tant, en aquest sentit

podriem dir que el mèrit del Partit Popular ha estat democratitzar un sector que ara ha tornat a trobar-se orfa i que ara ha optat per Vox.

Vox no és feixista en un sentit tradicional, no és igual que Mussolini o Hitler, però té molts ingredients. Vox no és considerat feixista però té moltes característiques semblants, com l'ultranacionalisme, sexisme,... Però també l'antifeixisme ha de promoure una política més enllà de l'antifeixisme, ja que és necessari resistir el sexisme o el racisme inclòs en situacions on no hi ha feixisme. Així que, si hi ha grups de la ultradreta que tenen característiques feixistes, és important desistir aquests grups encara que no siguin iguals que Mussolini o Hitler.

Podriem pensar que les causes de l'antifeminisme de Vox, es degut a la masculinitat del seu electorat. Si a Vox el voten, com sembla, molts més homes que dones, això no serà excepcional sinó que més aviat confirmarà el que s'observa pràcticament a tot Europa. Els partits de la dreta radical tenen electorals molt masculinitzats, amb ràtios d'homes i dones que sovint són del 60%-40% o 70%-30%.

Sigui com sigui, probablement serà el vot de les dones el que ens salvarà de caure en les mans de l'extrema dreta. Tant de bo els partits democràtics ho tinguin en compte a l'hora de definir els seus programes, prioritats, llistes i maneres de fer política.

En conclusió, l'experiència històrica ens demostra que les crisis econòmiques proveeixen condicions favorables per a l'auge dels moviments d'extrema dreta. La prosperitat dels populismes, l'extrema dreta, els nacionalismes, els moviments xenòfobs és en bona mesura una reacció a les inseguretats provocades pel neoliberalisme, en un context de crisis financera global .

Els seus plantejaments etnopluralistes, islamòfobs, proteccionistes i euroescèptics els constitueixen en una amenaça per al futur d'Espanya i de la Unió Europea.

Fer front al ideari de l'extrema dreta és un fet urgent, imprescindible i prioritari. Mitjançant polítiques públiques, accions de sensibilització, mesures educatives, implicació ciutadana o a través de manifestacions i actes de resistència col·lectiva cal contrarestar el seu pes electoral i desmuntar els seus programes irrealistes, mediàtics i sense cap rigor. Un dels punts claus per reduir el seu èxit electoral, i minimitzar la seva incidència en l'agenda pública dels partits tradicionals, és fer front als seus discursos. Cal desarticlar o limitar la incidència del propi partit o la seva militància, o convèncer els seus votants que no ho segueixin sent. Alhora és

fonamental conservar i recordar el passat, conscienciant a la població sobre els efectes que al llarg de la història han tingut actes racistes, xenòfobs i nativistes. És primordial instal·lar aquesta memòria en el si de l'opinió pública. Fer conferències, així com la creació de centres interpretatius que guardin la memòria i expliquin les experiències històriques és una bona manera de dur-ho a terme. Convé actuar. És primordial que la societat, i no només el govern, es mantingui actiu contra tota forma d'odi o menyspreu, per tal d'aconseguir una convivència pacífica i constructiva. Per aconseguir aquesta meta és elemental desmuntar les premisses i els ideals de l'extrema dreta, i fer constar que la divisió "nosaltres versus ells" és errònia, falsa i enganyosa.

L'extrema dreta és un anàlisi del feixisme en un passat recent.

Patirem o ja estem patint una extrema dreta considerable que va en augment, tothom parla de Vox. Com a mínim, aquí. Vox vol arribar a fer com Donald Trump, que es un clar exemple a nivell europeu sobre integrar i normalitzar la dreta radical a la societat actual i al segle XXI.

Sí que Vox és el principal partit d'extrema dreta avui en dia, pero no és ni molt menys l'únic partit radical que hi ha a Espanya. Més enllà de Vox, hi ha molta més partits d'extrema dreta, com els que hi ha explicats a l'inici de l'apartat "extrema dreta". Vox fa una mica de líder d'extrema dreta a l'Espanya del segle XXI.

Si ens centrem amb el que estem vivint actualment, la Covid-19, que és un problema mundial per a la societat. En temps d'incertesa, de pandèmia, els partits d'extrema dreta encara hi troben avantatges per a créixer i donar-se a conèixer més. Amb unes formes renovades, l'extrema dreta espanyola, com la d'altres països arreu del món, ho està aprofitant per difondre els vells i perillosos discursos del racisme i la violència, amanits amb les famoses "fake news".

Amb una administració pública plenament inculcada de valors democràtics i molt més conscient del perill que suposa el feixisme, i amb molta més educació amb aquesta perspectiva en tots els nivells i àmbits formatius, seria molt més fàcil prevenir i combatre els brots de neofeixisme que apareixen i es reproduïxen a la nostra societat.

Diversos sectors de l'extrema dreta, desde falangistes fins a nacional revolucionaris, neonazis, neofeixistes, veuen Vox com l'oportunitat de fer

el treball polític que no han pogut fer amb les seves organitzacions. I per això ara veiem que gent que estava a l'entorn de Democràcia Nacional, Plataforma per Catalunya, Falange Espanyola de las JONS, entre d'altres, actualment es posen l'americana i la insígnia de Vox i són demòcrates de tota la vida. Però no trobem un partit extremadament ideologitzat, i això evidentment és un imant. - Jordi Borràs (fotoperiodista especialitzat en extrema dreta)

Evidentment el perill no és només que arribin al poder i facin determinades polítiques, sinó que contaminen, primer, a la resta de partits. Perquè no oblidem que gran part de la presència de l'extrema dreta és perquè altres han deixat fer el que havien de fer. Quan l'esquerra no hi és, qui ocupa l'espai, malauradament, es l'extrema dreta, en molts casos - Miquel Ramos (periodista valencià especialitzat en extrema dreta)

Si l'extrema dreta arriba on arriba generalment és perquè ha tingut l'habilitat política d'aconseguir-ho. I subestimar-los l'únic que provoca és que el problema cada cop sigui més gros. - Jordi Borràs (fotoperiodista especialitzat en extrema dreta)

No es ser racista, es ser realista. Yo no me considero racista. Yo he regularizado trabajadores extranjeros para trabajar en mi invernadero. Vox no puede llegar con un furgón a las calles de El Ejido a esta avenida de la Luz, y cargar en furgonetas a los inmigrantes. Lo que sí es cierto es que hay que vigilar porque haya una seguridad ciudadana, que no la hay aquí en Almería, vigilar porque los contingentes vengan regulados. Y sí, el discurso de Vox es muy claro, la inmigración irregular debe abandonar España.

(Amb Juan José Bonilla Vox volia reforçar el perfil que ja tenia entre alguns dels seus líders més destacats, el de víctimes del terrorisme, com Ortega Lara, o familiars de víctimes d'altres crims de sang que van tenir gran repercussió social. El pare de Juan José Bonilla moria l'any 2000 assassinat per un immigrant magrebí que abans havia mort un altre agricultor. Al cap de pocs dies, un marroquí que tenia esquizofrènia paranoide, matava una noia d'El Ejido. Acte seguit, veïns del municipi

armats amb barres de ferro i bats de beisbol sortien a empaitar immigrants i destruir locutoris, carnisseries i altres propietats dels magrebins. Una onada de violència racista sense precedents.)

Le puedo asegurar que llevo 42 años, que son los que tengo, en El Ejido, que la situación no ha cambiado en El Ejido. Esto sigue siendo un polvorín. Ojalá no se repitan esos sucesos, pero la situación en El Ejido sigue siendo la misma o peor. Yo tengo dos hijas, de once y tres años, niñas. Mi hija no sale a partir de las once de la noche a la calle. No me atrevo como padre, a que mi hija salga al Mercadona por ejemplo, que es el más cercano que tenemos, a comprar. - Juan José Bonilla (candidat de Vox alcaldia El Ejido, Almeria)

Davant de la desafecció, implicació. Davant de l'apel·lació a la por, presentem dades. Davant de l'extrema dreta, antifeixisme, és que no n'hi ha d'altra. - Jordi Borràs (fotoperiodista especialitzat en extrema dreta)

Després d'anys en què aquests fenòmens han estat banalitzats, minimitzats, espero que avui es faci tot el possible per recuperar el temps i per aconseguir que aquestes formacions, aquests grups, tal com ja van ser derrotats una vegada a la història, se'ls pugui aturar abans que tornin a fer mal per segona vegada a la història dels nostres països. - Paolo Berizzi (periodista amenaçat per l'extrema dreta).

3-COMPARACIÓ

El feixisme és una ideologia política nascuda el segle XX i dins d'Europa en el període d'entreguerres. És inconcebible en cap altra moment de la història, ja que va néixer en un moment en què la moral d'alguns països europeus s'havia vist minvada per la Gran Guerra i el Tractat de Versalles. El feixisme donava importància i exaltava la nació, fet que va pujar la moral a la població. A més a més oferia solucions aparentment ràpides i senzilles amb uns líders carismàtics i fàcils d'alabar. D'altra banda tenim l'extrema dreta o ultradreta, una ideologia nascuda al segle XXI dins d'un període de certa calma política, però en crisi. Comparteix característiques amb el feixisme, com la defensa d'ideologies conservadores o nacionalistes, encara que hagin de recórrer a mitjans extremistes o violents. L'extrema dreta creix a causa de les crisis econòmiques que pateix el país, on els ciutadans es veuen abocats a

una situació desagradable. Els partits d'extrema dreta proporcionen solucions aparentment fàcils, fet que fa, junt amb el seu discurs populista, que aconseguixin la confiança de la població.

3.1-Semblances

Tant el feixisme com l'extrema dreta són ideologies radicals.

A l'hora de relacionar els dos corrents ideològics, trobem que tant un com l'altre tenen un discurs populista i agressiu. Solen buscar culpables fora del país i en col·lectius minoritzats. Per exemple, veiem que en el feixisme del segle XX, els dictadors culpaven tant a Europa per la seva mala gestió, com els immigrants per corrompre el país. El cas més assenyalat és l'antisemitisme dels alemanys cap als jueus. Quan parlem de l'extrema dreta del segle XXI, veiem que segueixen buscant culpables a l'exterior del país. Culpen a la suposada competència deslleial dels països de la Unió Europea i a la globalització de la crisi, i també segueixen tenint en el punt de mira els immigrants. Tots els problemes que té el país són causats per aquests col·lectius, segons ells.

Ambdues ideologies comparteixen l'exaltació de la nació. No escolten les altres opinions, només donen com a vàlida la seva ideologia, una ideologia xenòfoba, centralista, patriarcal, conservadora i nacionalista, a més, la reivindiquen amb violència. Defensen els seus interessos i els valors tradicionals, com ho poden ser la família i la pàtria. També veiem que l'extrema dreta és un moviment proper a la població, comportament que veiem en la Itàlia feixista de Mussolini.

La majoria de dictadures feixistes que hi ha hagut a Europa, han estat moviments paramilitars, per tant, l'exèrcit o una figura de poder és de vital importància, i encara que l'extrema dreta no sigui un moviment paramilitar, segueix veient necessari i exalta la figura de l'exèrcit o de les figures de poder, igual que el feixisme.

Amb aquestes propostes i característiques, tant el feixisme com l'extrema dreta es presenten com l'alternativa per al país. És a dir, el feixisme i els partits d'extrema dreta proposen idees innovadores amb les quals inciten i atrauen la població, ja que deixen sobre la taula solucions aparentment reals i fàcils.

3.2-Diferències

En primer lloc, la diferència més important és que el feixisme era un moviment antidemocràtic i totalitari, mentre que el moviment d'extrema dreta es mou dins la democràcia. Els moviments feixistes, en ser totalitaris, centralitzaven tot el poder en

l'estat, i encara que la centralització de l'estat és una característica que trobem en els moviments d'extrema dreta, cal matisar i concretar, ja que com hem dit l'extrema dreta no és un moviment totalitari. A més a més, veiem que dins d'un estat totalitari hi ha una intervenció per part de l'estat dins de l'economia del país, però amb l'extrema dreta no és així, ja que defensen el capitalisme.

En segon lloc, sabem que el context en el qual van néixer cadascuna d'aquestes ideologies és molt diferent. El feixisme neix de la guerra, després d'un període molt dur per tota Europa i de la necessitat dels països per a reconstruir-se i recuperar la seva moral i autoestima. En canvi, l'extrema dreta neix en un període de relativa calma, encara que com hem dit abans, de crisi. El feixisme va arribar on va arribar gràcies al context on va néixer i es va desenvolupar, hagués estat inconcebible en qualsevol altre moment. L'extrema dreta, en néixer en un altre context completament diferent, s'ha desenvolupat d'una altra manera i amb les seves pròpies característiques, adaptant-se al temps on viu.

En tercer lloc, sabem que els estats feixistes veien els conflictes bèl·lics com un mètode vàlid per assolir els seus objectius, i encara que alguns fanàtics de l'extrema dreta també ho vegin així, en l'actualitat es rebutja qualsevol idea de guerra.

Finalment, podem veure que la importància de la imatge del líder és diferent. En el feixisme aquesta figura era més important i necessària, ja que era la imatge de la nació i servia com a guia d'aquesta. En canvi, dins l'extrema dreta actual, els líders no tenen tanta importància, ja que poden anar canviant, l'important és el que representa aquell partit polític o agrupació.

4-DISCURSOS

4.1-Anàlisi de discursos del segle XX

Els discursos i mítings van ser una eina essencial dels antics dictadors per guanyar-se al seu poble, en aquests discursos els missatges no eren el més important, si no la manera en la qual es feien arribar. Tots sabem que Adolf Hitler posseïa una capacitat d'oratória impressionant, o que les gesticulacions de Benito Mussolini junt amb els canvis en el seu to de veu captaven l'atenció de tothom, igual que la solemnitat amb la qual parlava Francisco Franco.

4.1.1-Discursos de Mussolini¹

¹ Veure a l'annex-Pàg.69

Tenim un recull de fragments de discursos pronunciats per Benito Mussolini durant els anys que va governar Itàlia. En aquest recull veiem diferents imatges del Duce, en alguns discursos veiem un Mussolini solemne i vestit de militar, pronunciant el seu discurs des del què sembla un balcó o una tribuna, mentre que en un altre fragment veiem un Mussolini sense samarreta fent un discurs en mig del camp, molt més proper a la seva gent. El que sí que veiem en tots els seus discursos és la passió amb la qual parla. Primer infla el pit, ficant-se les mans a la cintura o gesticulant amb energia. Comença les oracions amb un to tranquil mentre assenteix amb el cap i fa cares, i les acaba cridant i emfatitzant amb poder el missatge que vol transmetre, per últim es deixa aplaudir i estimar, deixant silencis perquè la gent l'alabi.

En els seus discursos tracta temes molt diferents, però sempre es dirigeix al seu poble i exalta Itàlia, marcant-la com a model a seguir per la resta de països. Parla de la grandesa de l'imperi Romà, que havia tingut les millors flotes navals conegudes i havia conquistat el mediterrani sencer, aquesta grandesa se la mereix Itàlia i els italians. Es veuen com a un model a seguir i en més d'un dels seus discursos diu que el segle XX és el segle del feixisme italià, un feixisme que tornarà a fer a Itàlia la guia de la civilització, una civilització que es troba en plena crisi espiritual i moral. També escoltem frases com "Europa serà feixista o feixititzada", i parla dels falsos pacifistes, aquells països liberals que es fiquen per bandera la pau, quan el seu model d'estat és inestable i problemàtic. Defensa valors com la família i el nacionalisme, fer costat a la indústria i l'agricultura italiana, i amb frases com "Caminar, construir... és necessari per combatre i vèncer" exalta valors com l'esforç col·lectiu.

En conclusió, veiem que Benito Mussolini era un home carismàtic que es va saber guanyar al seu poble, dient el que aquests volien escoltar i fent-los sentir grans, tot fent-ho d'una forma propera. En els seus discursos veiem clarament els valors que defensava el feixisme italià com per exemple el nacionalisme, l'exaltació de la cultura o la família entre d'altres.

4.2-Anàlisi de discursos de la dreta i extrema dreta espanyola segle XXI

Els discursos i mítings són una part molt important per a transmetre el missatge del partit i sobretot, per a expressar i captar l'atenció de la població, per guanyar-se la seva confiança. Els discursos de l'extrema dreta estan moltes vegades enfocats en

un discurs xenòfob i antiimmigració. Fan més èmfasi en el discurs anti feminista. Fins i tot, en alguns casos, empren discursos de defensa dels drets de les dones com a pantalla per cobrir la seva islamofòbia. També els caracteritza els seus discursos d'odi a la diferència que expliquen aquests partits. Tot i que el gran tema que els uneix és el rebuig a la immigració. Una síntesi que és extensiva als partits d'extrema dreta neonazi o neofeixista.

4.2.1-Discurs de Santiago Abascal en Vistalegre Plus Ultra²

Aquest discurs de Santiago Abascal (fundador i president del partit d'extrema dreta Vox) que va realitzar al 2019, on Vox va celebrar un multitudinari acte en el madrileny palau de Vistalegre de Madrid per reivindicar una Espanya Viva, com ells diuen, Plus Ultra, abans de les eleccions general del 10 de novembre de 2019.

Abascal realitza el discurs en un escenari circular i elevat, per a que tota la gent que hi ha assistit el pugui veure. Podem apreciar-hi molta gent, amb moltes banderes tant de Vox com d'Espanya, i on abans de començar, entre el públic, criden “¡Guapo!”, “¡Héroe!” i, al acabar Abascal crida un “¡Viva España!”, del qual es responst amb un “¡Viva!”, entre els que eren a la sala.

Vox fa aquest discurs per expressar els seus ideals a la seva gent. En el seu discurs tota l'estona critica als altres partits espanyols, desde diferents temes: la independència i els polítics catalans, la pàtria, la llibertat, els lemes de cada partit, la igualtat, la sobirania, els privilegis,... Els crítica de forma en la que Vox expressa que és el seu partit el que ho fa de la manera que és correcta, adequada i on es solucionen tots els problemes.

Durant el discurs, Abascal anomena de manera extremadament freqüent el concepte “España” per intentar connectar amb el seu públic, amb la ciutadania que esta descontenta amb la direcció actual del país. A més, d'aquesta manera exalta i valora Espanya com el millor.

Així es fa veure en la primera oració del discurs:

“Queridos compatriotas, sin complejos, sin miedo a nada ni a nadie, sin pedir perdón y con todo el orgullo, decimos hoy aquí: Vox Plus Ultra, España Plus Ultra”. 34”

Durant el discurs, les càmeres no només enfoquen al líder del partit, sinó que van apareixen les persones, intercalant imatges mentre parla Abascal on es veu la majoria dels assistents. Aquesta tècnica s'aplica com a reforç visual per la finalitat

² Veure a l'annex-Pàg.69

mateixa de la comunicació: fer veure que l'important és el col·lectiu i l'individual (intent d'activació de la identitat nacional espanyola mitjançant el principi de comunitat). En els discursos de partits d'extrema dreta solen enfocar-se tant en el passat com en el futur i aquest cas no n'és cap excepció. Abascal menciona que els assistents estan allí per una raó, per Espanya, per defensar la seva pàtria, la seva llibertat,... i que gràcies a ells han arribat a on han arribat:

“Para daros las gracias a los que fuisteis los adelantados de Vox, los adelantados de la España viva y de la España de siempre, porque todos juntos habéis logrado lo que nosotros podemos disfrutar en la tribuna del congreso”. 1' 38”

També fa referència al passat:

“Yo sé que hoy aquí sentados, codo con codo, banco con banco, hay españoles que no se conocen y que tendrán al lado alguien cuyo abuelo luchó en el bando republicano y otro tendrá al lado alguien cuyo abuelo luchó en el bando nacional, en nuestra triste guerra civil. Y sé que ninguno de vosotros queréis obligar al que tiene al lado a que condene a sus abuelos, porque amáis España, porque amáis la reconciliación”. 7' 12”

“En este momento de desorden tenemos que volver a lo básico. Y lo básico es respetar a los muertos. A los muertos de cualquier bando que lucharon por España”. 12' 10”

Busca una certa implicació mitjançant l'ús de la segona persona del plural.

Constantment està criticant al govern i a les característiques dels altres partits d'Espanya:

“Nosotros queremos el poder para proteger al pueblo español de sus enemigos, de los enemigos de la unidad, que quieren romper nuestra patria, de los enemigos de la libertad, que quieren imponer en las mordazas progres, de los enemigos de la igualdad, que defienden los privilegios autonómicos y de los enemigos de nuestra soberanía que desde sus posiciones globalistas quieren disolver la existencia de España”. 3' 42”

“A ese PSOE le decimos que en Vox no hay asesinos, no hay secuestradores, no hay corruptos y no hay maltratadores de mujeres como hacen ellos que los ponen de presidentes”. 8' 16”

“Se otorga inmunidad a la rebeldía y se permite que Torra este tan campante en estos momentos en Cataluña, sin ser detenido y esposado inmediatamente”. 16' 46”

També critica, per una banda a l'esquerra i per altre a la dreta, sempre alabant al seu partit, a la seva ideologia i als seus.

Després de criticar al govern, als altres partits espanyols i ha comentar només problemes del país, retorna a les característiques de l'Espanya Viva, Vox Plus Ultra, España Plus Ultra. També comenta els elements significadors de Vox amb la representació social dels espanyols: valentia, esforç i claredat.

També li dóna la volta al fet de que la gent digui que Vox són "els dolents", a tot el que socialment esta mal vist de la seva formació.

En resum, aquest discurs de Vox ens mostra un clar exemple de l'extrema dreta del segle XXI, que es caracteritza al que havia descrit del context propici per el naixement de discursos populistes. Abascal comenta bastants punts de manera implícita i explícita, sempre enfocant el discurs i les frases expressant-les de manera que el seu partit i la seva gent són un col·lectiu, de que estan units, defensen la patria i el país, Espanya. Fa diverses referències al context d'incertesa i de por (tant del passat del qual venim, com del futur que ens espera). També s'expressa molt en la manera del "nosotros" o "vosotros" (l'Espanya Viva i totes les persones en les que Abascal significa com a tal) davant al a "ells" (als diferents partits, als diferents ideològicament, als immigrants als que se'ls hi ha de controlar l'entrada al país).

Finalment, Santiago Abascal en els seus discursos tracta de representar una sèrie de valors, actituds i pensaments de manera en la que utilitza sempre el concepte de la "España Viva", en la que pretén representar primerament aquella ciutadania espanyola que s'orgulleix de ser significat com és, que es sent descontenta amb com funciona el país i els altres partits. Expressa que Vox s'està activant en la població i que és l'únic partit que és capaç de complir aquests interessos (criticant i qualificant negativament als altres partits polítics).

En definitiva, Abascal intenta durant tot el seu discurs associar l'Espanya Viva amb tota la població descontenta amb els actuals partits polítics i el context actual.

4.3-Comparació

Podem veure que els discursos dels dictadors feixistes servien per reafirmar la popularitat i autoritat del dictador, mentre que els discursos dels partits extremistes del segle XXI estan enfocats o bé per guanyar afins o per a la campanya electoral.

Realment en els discursos del segle XX el missatge no era el més important, sinó la manera en què el líder el transmetia i com ho feia arribar als seus espectadors. Per

això recordem l'oratoría de Hitler, la gesticulació de Mussolini i la solemnitat de Franco. Ara bé, en analitzar els discursos del segle XXI, ens adonem que el missatge guanya molta més importància, ja que serveixen per a atraure el vot de la gent, i l'oratoría i la passió es deixa de banda. Els discursos del segle XX eren gairebé un espectacle, eren grans esdeveniments que podien arribar a mobilitzar un poble sencer, eren molt més entretinguts i fins i tot tenien una escenografia. En canvi, els discursos dels líders extremistes d'avui en dia no desperten tant de fanatisme, se centren en el missatge que transmetran, fent que els discursos siguin més plans i tinguin menys vida. Per tant, el format ha canviat, però tot i això, no deixen de ser importants.

També trobem que en els discursos del segle XX no li donaven tanta importància al problema, sinó a la solució i a exaltar la nació, exaltant les coses que feien bé o els objectius assolits, en canvi, en els discursos del segle XXI passa tot el contrari. Se centren més en el problema i no tant en com solucionar-ho. Ells mateixos es busquen un problema per a solucionar-lo fàcilment i així exaltar-se, com pot ser el cas de la immigració.

Tant un discurs com l'altre se centren en el passat, és a dir, un argument recurrent dins dels seus discursos és l'alabació i la defensa de la seva història. D'una banda, ens trobem el cas del feixisme, sobretot l'italià, els seus discursos se centraven en la grandesa que havia arribat a assolir l'imperi romà. D'altra banda, en el cas de l'extrema dreta, sobretot en el partit Vox, els seus discursos estan plens d'arguments nostàlgics, amb la finalitat de defensar-se a si mateixos fent referència al passat i exaltant-se. Expressen que gràcies al passat, gràcies als avis, gràcies als seus inicis, avui en dia són on són.

5-PROGRAMES ELECTORALS

5.1-Anàlisi de programes electorales feixistes del segle XX³

A l'hora de buscar programes electorals dels diferents partits feixistes que van arribar al poder, només trobem del partit nacionalsocialista obrer alemany. Ni Franco ni Mussolini van arribar al poder democràticament, ni tan sols es van presentar a unes eleccions, però Hitler sí. És per això que només comentarem el programa electoral del partit Deutsche Arbeiterpartei junt amb el llibre escrit per Adolf Hitler,

³ Veure a l'annex-Pàg.69

Mein Kampf, ja que aquest programa electoral es troba recollit dins del llibre amb el nom de "Els vint-i-cinc punts".

Mein Kampf és un llibre escrit per Adolf Hitler que està dividit en dues parts. La primera part va ser escrita durant l'any 1924, i és una mena de memòria en la qual explica la seva evolució com a individu i la del seu partit dins de la política, i on analitza la política europea amb un punt de vista crític i de superioritat moral. Dins de la segona part, escrita l'any 1926, Hitler exposa la seva ideologia i les reformes que necessita Alemanya, però també el món, per ser un lloc just i amb un bon funcionament, en aquesta part el to és el mateix, crític i de superioritat moral. Com bé he dit tot el llibre té un to de superioritat moral, però no només és això, el llibre està ple de floritures, perquè qui ho llegeixi es quedi fascinat per l'estil i la simplicitat amb la qual explica les coses, com si el lector fos un nen petit a qui se li ha d'explicar tot de la manera més bonica i entretinguda possible.

Dins d'aquests vint-i-cinc punts, Hitler parla d'identitat alemanya, d'economia, immigració, dret, forces militar... Bàsicament fa un recull de les seves ideologies per exposar-les de la forma més breu i entenedora possible.

En el primer punt reclama la unió de tots els alemanys. Consideraven que països com Àustria, pàtria d'Adolf Hitler, eren països alemanys, en els quals habitava la mateixa raça, la raça ària, aquella que tant defensaven, per tant, aquests països s'havien d'unificar perquè Alemanya fos més poderosa i així assolís ràpidament els seus objectius. Els alemanys se sentien molt orgullosos de la seva identitat i la volien defensar, per tant algunes de les seves propostes es basaven en la defensa d'aquesta. Per exemple, en el punt dos es proposa l'abolició del Tractat de Versalles, aquell que havia ferit tant la seva moral, o en el punt vint-i-tres, en el qual es proposa penalitzar qualsevol atac per part de la premsa cap a l'estat o els alemanys.

Sabem que el partit nacionalsocialista obrer alemany tenia un fort component racista, i per això veiem com en el punt vuit exigeix prohibir l'entrada de ciutadans no aris dins de les seves fronteres, i expulsar els immigrants arribats al país a partir del dia 2 d'agost del 1914. En el punt tres, exigeixen colònies i terres per poder conrear i alimentar-se, i per poder establir l'excedent de població, això ho demanen sota el pensament de biologia política, concepte explicat anteriorment.

Els alemanys volien que els seus joves estiguessin ben formats tant intel·lectualment com físicament, per això en el punt vint proposa que l'estat es faci

càrrec de l'educació dels infants i joves, i pagar l'escolarització d'aquells nens superdotats o amb famílies sense recursos. Dins d'aquesta educació s'inculcaran els ideals de l'estat, i a més a més es prohibirà el treball infantil per assegurar-se de què tots els infants puguin estudiar. També proposen que la gimnàstica sigui obligatòria pel correcte desenvolupament físic i per una millor salut de la població, això últim ho proposa al punt vint-i-u.

Podem destacar dos punts a l'hora de parlar de propostes bèl·liques. El primer d'ells és el punt dotze, on reclamen la prohibició de l'enriquiment personal gràcies a beneficis de guerra, i que es persegueixi i condemni a aquells que ho hagin fet, ja que és una falta de respecte i empatia beneficiar-se de la sang, patiment i mort dels ciutadans de la teva mateixa nació. En el punt vint-i-dos, demanen la creació d'un exèrcit com a tal. Com ja sabem, amb el Tractat de Versalles Alemanya havia quedat desmilitaritzada, i a causa de les diferents tensions dins del territori europeu, gran part dels alemanys se sentien desprotegits, per això era tan important la creació d'un exèrcit amb joves ben preparats. En diferents punts demanen reformes com per exemple del dret. Al punt dinou exposen que el dret romà no representa els ideals dels alemanys, ja que es guia pel materialisme del món capitalista, i explica la necessitat d'un dret alemany creat pel i pel poble alemany.

Per últim, expressa la necessitat de reformes dins de l'economia del país. Per això, en el punt set impera que l'estat impulsi la indústria alemanya amb diferents mesures, prioritzant, òbviament, aquella indústria creada pels ciutadans alemanys. Dins del punt disset proposa una reforma de la propietat rural. Alemanya necessitava conrear més per alimentar a la seva població, i per això creia necessari que l'estat pogués confiscar terres a particulars per poder treballar-les i fer-les productives. Al punt tretze demana la nacionalització d'aquells negocis que s'han convertit en monopolis, i l'obligació de les grans empreses de convertir-se en societats, perquè així la riquesa no s'acumuli en unes soles mans i l'estat, per tant tot el país, es beneficiï.

Per assolir tots aquests objectius, demana en el punt vint-i-cinc, la centralització de l'estat, atorgant-li tots els poders necessaris per portar a terme el correcte funcionament del país, defenent el seu honor i vetllant per la seva seguretat.

5.2-Anàlisi de programes electorals de la dreta i extrema dreta espanyola segle XXI

El programa electoral és el programa amb el que un partit polític o candidat en particular es presenta a unes eleccions i on es declara la seva ideologia, els valors que defensen, les seves propostes i els seus plans d'acció política o de govern, en el cas d'arribar a ell. El seu objectiu és atraure el públic en general, però principalment als electorals, durant una campanya electoral, per aconseguir el seu suport i els seus vots. No obstant, el programa polític bé pot entendre's com un manifest davant de la societat.

Els programes electorals de la dreta i extrema dreta espanyola del segle XXI utilitzen els mitjans de comunicació (inicialment la premsa, després la ràdio i la televisió, i recentment internet i les xarxes socials), juguen un paper decisiu en la presentació i informació dels programes electorals. Fet que els mitjans de comunicació del segle XXI siguin molt avançats, fan que arribi tota la informació que es vol fer arribar a qualsevol lloc.

5.2.1-Vox. 100 medidas para la España Viva⁴

El 2019, Vox va realitzar el seu programa electoral anomenat "100 medidas para la España Viva", per a les eleccions generals del 10 de novembre d 2019.

El partit encapçalat per Santiago Abascal va presentar 100 mesures urgents per convèncer els votants que giren entorn la unitat d'Espanya i la protecció de la tradició nacional.

Vox es la veu de la Espanya Viva. Un moviment d'extrema necessitat que neix per posar a les institucions al servei dels espanyols, en contrast amb l'actual model que posa als espanyols al servei dels polítics. Vox es el partit del sentit comú, el que posa veu al que pensen milions d'espanyols en les seves cases; l'únic que lluita contra la correcció política asfixiant. A Vox no els hi diuen als espanyols com han de pensar, parlar o sentir, sino que expressen als mitjans i als partits que deixin de imposar les seves creences a la societat.

El seu projecte es resumeix en la defensa d'Espanya, de la família i de la vida; en reduir el tamany de l'estat, garantir la igualtat entre els espanyols i expulsar el govern de la vida privada del ciutadà. Com ells mateixos expressen, "Somos la España que no necesita mirar encuestas ni leerse un periódico para saber cuál es el discurso de moda. Nuestro discurso nace de nuestras convicciones, al margen de si

4 Veure a l'annex-Pàg.69

éstas son más o menos populares. En definitiva, Vox es el partido de la España viva, libre y valiente. Estas son nuestras 100 medidas urgentes para España:...”

El proyecto de la formación de extrema derecha está constituido por 100 puntos divididos en diez bloques.

La primera del centenar de propuestas que hi ha al programa electoral de Vox és la suspensió de l'autonomia catalana “fins a la derrota sense paliatius del colpisme”. La segona proposta pretén il·legalitzar partits, associacions o ONG que “persegueixen la destrucció de la unitat territorial”. El document també contempla la deportació dels “immigrants il·legals” als seus països d'origen o dels “legals” que hagin comès algun delictes greu, el tancament de mesquites o la anul·lació de la llei de violència de gènere.

Vox divideix el seu programa electoral en els següents temes:

- España, unidad y soberanía:

Suspensió de l'autonomia catalana fins la derrota sense paliatius del colpisme i il·legalitzar els partits que persegueixen la destrucció de la unitat territorial de la nació. Detenció de Quim Torra

“Derogación inmediata de la Ley de Memoria Histórica. No se puede utilizar el pasado para dividirnos. Hay que homenajear a todos los que, desde perspectivas históricas diferentes, lucharon por España”.

- Ley electoral y transparencia
- Inmigración:

Deportació dels immigrants il·legals als seus països d'origen. Revisió dels tipus penals (i enduriment de les seves penes) per combatre a les màfies de la immigració il·legal.

“Cualquier inmigrante que haya entrado ilegalmente en España estará incapacitado, de por vida, a legalizar su situación y por lo tanto a recibir cualquier tipo de ayuda de la administración.”

- Defensa, seguridad y fronteras:

Supressió de les policies autonòmiques. Totes les forces i cossos de seguretat de l'Estat dependran en última instància de govern central.

Enfortir les nostres fronteres. Aixecar un mur infranquejable a Ceuta i Melilla.

- Economía y recursos:

Suport als treballadors espanyols mitjançant la reducció d'impostos. Suport als treballadors autònoms.

- Salut:

Eliminar en la sanitat pública el canvi de gènere i l'avortament. Eliminació de l'accés gratuït a la sanitat per a immigrants il·legals.

- Educación y cultura:

Educació:

Garantir el dret a ser educat en espanyol en tot el territori nacional. L'espanyol ha de ser llengua vehicular obligatòria i les llengües cooficials com a opcionals.

Cultura:

Exigir el degut reconeixement de la llengua castellana a nivell internacional, d'acord amb la seva importància com a segona llengua més parlada del món.

Es protegirà la caça, com a activitat necessària i tradicional del món rural.

Combatre les desigualtats d'oportunitats que separen els ciutadans del medi rural i de l'urbà.

- Vida y familia:

Abolir llei de violència de gènere.

Supressió d'organismes feministes radicals subvencionats, persecució efectiva de denúncies falses.

- Libertades y justicia:

Fi de subvencions públiques a partits polítics, sindicats i patronals. Reforma del poder judicial per a una independència real del poder polític.

- Europa e internacional

En conclusió, amb aquest programa electoral Vox exposa les seves propostes. Volen defensar la unitat i la sobirania d'Espanya, ilegalitzats els partits separatistes i restaurant l'ordre constitucional. Volen reduir al màxim la despesa política, carregant una històrica rebaixa d'impostos. Volen combatre l'immigració illegal que omple de delinqüència els nostres carrers i que discrimina i perjudica als espanyols més modestos. I volen transformar l'estat de les autonomies, recuperant en primer lloc, les competències d'educació, de sanitat, de justícia i d'interior, per a tornar la igualtat als espanyols, per poder pagar les pensions. I volen, evidentment, protegir la

llibertat davant de la dictadura progre que divideix als espanyols, que preten que les dones es barallin contra els homes, i que volen que els nets haguin de condemnar als seus avis. “Buenas noches, y viva España” - Santiago Abascal

5.2.2-Falange Española de las JONS. 133 propuestas para una España mejor⁵

El 2011, Falange Española de las JONS va realitzar el seu programa electoral anomenat “133 propuestas para una España mejor”, per a les eleccions generals del 20 de novembre de 2011.

En el seu programa electoral, el partit comença anomenant sis principis fonamentals: l'home, Espanya, justícia social, dret a la vida, política exterior digna i per un sistema participatiu. Tot seguit ens mostra les 133 propostes per una espanya millor. Igual que en el programa electoral de Vox, aquestes propostes estan dividits en apartats, amb temas molts semblants als de la propaganda de l'extrema dreta (el treball, la vida, la família, l'economia, la població rural, la cultura, defensa, salut, educació...)

Molt semblant al programa electoral de Vox i seguint l'estereotip del programa electoral d'extrema dreta, trobem que en el programa electoral de Falange Espanyola de las JONS segueix exaltant els seus, la seva pàtria i el seu país. Com acostuma a fer l'extrema dreta, buscant als culpables dels problemes (“Afirmamos que gran parte de los problemas actuales de España, como es el caso de la inmigración”) (“Entendemos que la inmigración es un instrumento del capitalismo para obtener mano de obra barata. Por ello endureceremos las penas de los delitos contra los derechos de los trabajadores. No identificamos inmigración con delincuencia, pero aquellos que delincan en España cumplirán sus penas en sus respectivos países de origen. Ello no merece para que, en caso de llegada de inmigrantes de manera incontrolada, sean atendidos humanitariamente en todos los casos, como corresponde a la más mínima solidaridad.”)

En resum, el programa electoral del partit Falange Espanyola de las JONS, com qualsevol partit d'extrema dreta, es centra en allò que el partit li interessa, sense preocupar-se ni sense escoltar ni donar importància a les altres idees o ideologies dels altres partits. D'una banda es basen en critica, reduir, eliminar, prohibir,... els temes i interessos que no els sembla bé, o que no entren en la seva ideologia i,

⁵ Veure a l'annex-Pàg.69

d'altra banda, defensen, permeten, creen, protegeixen, fomenten,... altres temes d'interès segons la seva ideologia. En són alguns exemples més rellevants:

“Eliminación de las privilegiadas pensiones que disfrutaban los políticos”, “Endurecimiento de la legislación en materia de expolio arqueológico, histórico y artístico”, “Prohibición de la prostitución”, “Abolición de la vigente ley del aborto aprobada por el PSOE”,...

“Protección de la dehesa como paisaje endémico de España”, “Facilitar el acceso al crédito a las pequeñas empresas rurales dedicadas al sector primario”, “Incentivar el cooperativismo”, “Fomento de los cultivos ecológicos, como modelo tradicional de agricultura”,...

5.3-Comparació

Els programes electorals no han variat gaire d'un segle a l'altre, no han evolucionat. Són el recull de les idees principals d'un partit, explicades de manera concisa i entenedora. Tots els partits, tant del passat com de l'actualitat, segueixen el mateix format. El que sí que podem comparar són les seves ideologies o propostes. Parlen dels temes d'interessos nacional (immigració, família, economia, salut, llibertat...).

El programa electoral del partit Deutsche Arbeiterpartei està escrit en un to molt més agressiu, ja que la majoria dels punts comencen amb un "exigim". Mentre que en els programes electorals de l'extrema dreta actual utilitzen verbs no tan agressius (derogació, il·legalització, suspensió) tot i que no deixa d'expressar-se amb un to exigent.

La postura davant de la immigració que tenia el nazisme del segle XX era molt més dura que la postura dels partits d'extrema dreta actuals. Per exemple, Hitler prohibia l'entrada de qualsevol immigrant al país i, a més a més, exigia l'expulsió de tot immigrant establert a Alemanya després del 2 d'agost de 1914, mentre que els partits actuals, ataquen a la immigració il·legal, també expulsant-los.

Quan parlem d'economia, veiem que les propostes que fan les dues parts són diferents. D'una banda, els nazis demanaven la nacionalització de totes aquelles empreses que tinguessin monopolis i obligaven a convertir les grans empreses en societats, perquè la riquesa no caigués en mans d'una sola persona. D'altra banda, l'extrema dreta se centra en la indústria nacional, però no demana la intervenció de l'estat en l'economia, ja que creuen en el capitalisme.

Els dos tenen propostes per a impulsar el treball de la terra, és a dir, en el segle XX es proposava l'expropiació de terres en desús perquè fossin treballades per l'estat, i en el segle XXI es proposa incentivar l'agricultura mitjançant ajuts econòmics o oferint formació.

La unitat territorial, igual que la centralització de l'estat, és un punt molt important tant per l'alemanya nazi com per l'extrema dreta espanyola. L'alemanya nazi reclamava la unió de tots els pobles alemanys en un sol país, ja que per exemple, Àustria, encara que fos un país diferent, per ells també era considerat alemany, i per tant s'havia d'unir sota el seu poder. L'extrema dreta espanyola actual reclama l'abolició de les autonomies per així reagrupar tots els territoris i que l'estat torni a tenir tots els poders.

6-PROPAGANDA

6.1-Anàlisi de propaganda feixista del segle XX

Els cartells i la propaganda eren un mètode fonamental per guanyar-se la confiança de la població, ja que era una manera més de què la gent conegués els seus líders o els ideals d'aquests, a més a més d'anunciar noves mesures o lleis, o assenyalar a l'enemic. També exaltaven característiques de la pàtria, al seu dictador o a l'exèrcit, animant als joves a allistar-se.

6.1.1-Hinter den Feindmächten: der Jude⁶

Ens trobem davant d'una font iconogràfica, concretament un dibuix a color amb intenció propagandística difós pel partit nazi alemany l'any 1942 i fet per Reinhold Hanisch.

Aquesta imatge ens mostra la figura d'un home mig amagat darrere de tres banderes; la comunista, la britànica i l'estatunidenca. Aquest home és lleig i gros, amb un gran nas i celles poblades, porta un barret negre, el mateix color de la seva vestimenta. També porta una cadena amb l'estrella de David, i no és un home que inspire confiança. Veiem una frase en alemany "Hinter den Feindmächten: der Jude" que traduït al català seria "Darrere de les forces Enemigues: els Jueus".

Aquest cartell envia el missatge que els jueus son enemic i que estan aliats amb els països que també ho són o bé són enviats per ells per corrompre Alemanya. El barret i la vestimenta negra és típica dels homes jueus, igual que l'estrella de David, un símbol jueu que representa la connexió entre el cel i la terra. Els alemanys solien

⁶ Veure a l'annex-Pàg.69

fer caricatures dels jueus per menysprear-los, per això veiem la imatge d'un home lleig, amb un nas que sembla el bec d'una au carronyera, i que és gros, amb aparença malvada. També és important fixar-nos en la frase per adonar-nos que les paraules "enemics" i "jueus" comencen amb majúscula, emfatitzant en elles, sobretot en l'última, escrita amb una font més llampant. A més a més, aquesta frase ens confirma el significat de la il·lustració, els jueus es troben darrere de l'enemic, formen part d'ells i són malvats, per això cal erradicar-los.

6.1.2-Anti americano⁷

Aquesta font iconogràfica és un dibuix de l'autor italià Gino Boccasile, i va ser publicada l'any 1944 amb intenció propagandística per part del govern italià.

Veiem un home negre vestit de soldat, amb una gorra que fica "USA" i una arma, en una mà porta el que sembla un carbonet. És una figura que no inspira confiança, i que posa amb una postura primitiva, que ens pot recordar a la d'un mico. Agafa de la cintura a una Venus de Milo, i a la panxa d'aquesta veiem escrit en negre "\$2".

Aquest cartell està fet amb la intenció de ridiculitzar als negres i als americans. Ens trobem amb un soldat americà negre, ho sabem pel seu uniforme, amb una posició que li treu humanitat, ja que més que un home està dibuixat com una bèstia o un mico, amb cara de malícia. El segon cos que trobem és una Venus de Milo, els italians exaltaven la seva cultura, és més, tenien el desig d'arribar a ser tan grans com ho havia estat l'imperi Romà. Com he comentat el soldat agafa a la Venus per la cintura i li ha ficat el valor de només 2 dòlars, el que és un greu insult a la cultura italiana. Amb aquesta escena diuen que els soldats americans, més concretament els negres, qui es comporten com animals, són uns incultes incapaços de valorar la cultura i l'art, el qual saquegen i venen per preus irrisoris sense gens de respecte, per tant no només són enemics de l'estat, sinó de la seva cultura i per tant de tots els italians.

6.1.3-Una patria: España, Un caudillo: Franco⁸

Tenim una font iconogràfica, que si concretem, veiem que és una targeta utilitzada amb fins propagandístics pel govern d'Espanya durant l'època del franquisme.

De fons veiem els colors de la bandera Espanyola. A la franja vermella superior trobem escrit amb negreta la frase "Una patria: España", i a la franja vermella

⁷ Veure a l'annex-Pàg.70

⁸ Veure a l'annex-Pàg.70

inferior "Un Caudillo: Franco". La franja groga central és la que més detalls té, a l'esquerra veiem un retrat de Francisco Franco i a la dreta el símbol de la Falange espanyola de las Jons que emmarquen un paràgraf central. Amb aquesta targeta el que es pretén és alabar la imatge del Caudillo i la seva bona gestió, relacionant-lo directament amb la pàtria, com si Espanya i Franco fossin dues coses inseparables, i això ho aconsegueix amb les frases de "Una patria: España" i "Un Caudillo: Franco". Les dues estan escrites amb la mateixa font, diferent de la del paràgraf central, a més a més, les dues es troben dins de les franges vermelles. Tot això fa, que encara que les dues oracions estiguin separades tinguin unitat i continuïtat. El paràgraf central ens parla dels objectius aconseguits pel Caudillo, eliminant les desigualtats socials i els problemes del capitalisme, fent-ho millor que els marxistes, els seus enemics. Amb la frase de "El Caudillo cumple lo que promete, y aún hace más de lo que promete" ens estan dient que el Caudillo faria el que fos per Espanya i que aquesta no podria estar millor governada que per ell. Per últim, amb el retrat de Franco i el símbol de la Falange ens ensenya allò al que hem d'estar agraïts i hem d'exaltar.

6.2-Anàlisi de propaganda de la dreta i extrema dreta espanyola segle XXI

Els cartells i la propaganda són un mètode fonamental per guanyar-se la confiança de la població, ja que es una manera més de què la gent conegui els seus líders o els ideals d'aquests, com passava en el segle XX. Però avui en dia, aquesta propaganda la trobem moltes vegades en les xarxes socials, una manera moderna de fer-se conèixer i mostrar la propaganda del partit. En el segle XXI tot està enfocat i relacionat en les tecnologies, tothom les utilitza, i els partits d'extrema dreta no en són cap excepció. Trobem propaganda del partit per qualsevol aplicació que aquests utilitzin, destaquen Twitter, Instagram i Facebook, entre d'altres.

Els seus líders carismàtics, mitjançant un ús calculat de la propaganda i del llenguatge, alhora que adequen el missatge al perfil del votant, han permès identificar un boc expiatori i aprofitar els avantatges electorals.

Aquesta propaganda de l'extrema dreta espanyola del segle XXI està enfocada la gran majoria de vegades, de manera directa o indirecta, contra la immigració.

El creixement de l'oposició a la immigració, així com de les actituds islamòfobes de la població europea possibiliten l'ascens d'aquest moviment. És cosifica l'immigrant com un paràsit acaparador dels beneficis de la seguretat social i responsable de

l'atur, de la reducció dels salaris, de la dissolució de la identitat francesa, entre d'altres. Els musulmans han esdevingut culpables fàcilment identificables.

6.2.1- ¡Únete a la alternativa!⁹

Ens trobem davant d'una font iconogràfica en color amb intenció propagandística, difós pel partit espanyol Vox, l'any 2020. Tot i ser una font iconogràfica, hi destaca el text, com s'observa en la imatge.

Aquesta imatge ens mostra el text que exposa Vox per a que la gent s'uneixi a ells. A través de l'expressió, que s'observa a la part alta a la esquerra de la imatge: "¡Únete a la alternativa!", s'entén que Vox utilitza d'una manera més esquemàtica i sintetitzada, captar l'atenció de la població i fer que es parin a llegir aquesta propaganda i que s'hi uneixin. Seguidament, sota aquesta frase trobem els tres punts en que expressa Vox que "Juntos seremos más fuertes para:...", amb aquesta frase aconseguix captar l'atenció del receptor i aquest acabarà de llegir-ho tot, on després i trobarem els tres punts dels quals Vox diu que junts serem més forts per combatre tots els problemes que poden tenir la població d'Espanya, aprofitant per exaltar la nació, defensar el país i per discriminar i criticar els immigrants ("y defender la unidad de España, "la libertad de los españoles", "combatir la invasión migratoria"), entre d'altres. També utilitza moltes "comes" i "y", fet que el lector no pari de llegir i que trobi que junts podem combatre moltes coses (i... i... i...). S'acaba veient a la part dreta, a sota, en un tamany gran: "¡Afílate!" i la pàgina web de Vox amb el seu nom al final. Tota aquesta part de text la trobem escrita en blanc, amb un fons de color verd, que simbolitza el color del partit. A l'inici, al costat del primer missatge que ens fa captar ("¡Únete a la alternativa!") si pot apreciar la bandera d'Espanya.

A més, a part d'aquesta part de text, també hi trobem imatges i colors que ens expressen moltes coses, fet que vol aconseguir el partit. A causa dels colors i tons de la propaganda, es veu que el text i missatges de Vox estan sobresortits i amb color, i darrera, en un color més fosc, s'observa diferents líders d'altres partits, com Pablo Iglesias, secretari general de Podem; Pedro Sánchez, president del Govern d'Espanya; Quim Torra, president de la Generalitat de Catalunya en el moment d'aquesta propaganda de Vox: i Lehendakari, president del País Basc. Vox posa de

9 Veure a l'annex-Pàg.70

fons i en un color més pobre a tots aquests altres polítics perquè Vox està en contra de tots aquests nacionalistes, Vox vol una Espanya única, sense aquests partits.

Al mateix pla, al costat d'aquests altres polítics, a la part de darrera de la propaganda de Vox, es veuen símbols, com el símbol comunista, el feminisme, el musulmà. Es refereix a que Vox està per sobre de tot això, que Vox es superior a la resta. Vox no està d'acord amb aquests corrents, ells són antifeministes, anticomunistes, antimusulmans. Vox expressa que tots han de ser de la seva ideologia. Finalment, en el mateix pla, darrera de tot i amb més dificultats per veure-ho, es pot observar la bandera catalana, foc, amb arbres cremats. Una imatge devastadora, en que es veu tot destruït, en flames, amb un home davant del foc amb el braç alçat i amb un arma, simbolitzen la salutació feixista. I a la part alta de la propaganda, a la dreta, una imatge de fons amb una frase: "un millón de empleados destruidos en España en el segundo trimestre", fet que fa referència a la crisi econòmica.

6.2.2-Si hay 4 millones de parados sobran 4 millones de inmigrantes¹⁰

Aquesta font iconogràfica en color del partit Espanya 2000, va ser publicada l'any 2014 amb intenció propagandística.

D'una banda, a la part esquerra de la imatge s'observa una multitud de gent que està esperant, fent cua per entrar a l'oficina de treball. Això ens mostra que una part de la població espanyola es troba a l'atur.

D'altra banda, a la part dreta de la imatge podem llegir-hi: "Si hay 4 millones de parados sobran 4 millones de inmigrantes". El que ens està venent Espanya 2000 és que hi ha 4 milions de parats perquè els immigrants t'estan robant la feina. Evidentment això no és així, és impossible, no és real, però funciona. I funciona igual que funcionen les "fake news", però funciona.

El que fa Espanya 2000 es proporcionar solucions fàcils a problemes complexos. Davant de la situació al problema que hi veu l'extrema dreta en relació als immigrants, la solució és fàcil, expulsar-los del país. No ha de ser així.

A més, a la part baixa de la propaganda, amb lletres grans podem veure-hi: "Los Españoles primero" i el nom del partit. Expressa que si t'uneixes a Espanya 2000, tu aniràs primer, aniràs abans que la resta, s'expulsaràn els immigrants, els espanyols no estaràn a l'atur,...

¹⁰ Veure a l'annex-Pàg.71

Per tant, en aquest cas la propaganda d'Espanya 2000, s'hi pot apreciar el missatge que ens vol transmetre gràcies a la imatge, però sobretot gràcies a les frases que s'hi exposen. Que Espanya 2000 a través del conflicte dels immigrants, no només es disposa a resoldre, sinó que a més hi treu avantatges i aconsegueix exaltar-se a ells mateixos, dient que amb el seu partit aconseguirà treure l'immigrant del país. A més, reforça i fa estar en primera persona al receptor, ja que expressa que els espanyols primer.

6.2.3-¿Adivinas quién será el último?¹¹

Tenim una font iconogràfica, que si concretem, veiem que és un dibuix en color utilitzat amb fins propagandístics pel partit Democracia Nacional, publicat el 2018.

En el centre de la imatge hi veiem una caricatura, que reflecteix la societat, és una parodie. Observem diferents tipus de persones que estan fent cua per entrar a l'oficina de treball a buscar feina. Podem relacionar aquesta propaganda amb l'anterior, però en aquest cas és d'un altre partit polític. Per tant, podem veure que no només és un partit polític d'extrema dreta que critica a diferents col·lectius, sinó que l'extrema dreta és una ideologia política violenta, que no només es troba en un partit, ni molt menys.

En aquest cas podem apreciar que diferents persones de diferents religions i ideologies es troben esperant per ordre, per entrar a l'oficina de treball i, resulta que l'últim que es troba en aquesta fila és un espanyol. Al costat d'ell, un nen que se'n riu d'ell, que fa referència ha que, el que està al final de la fila és un desgraciat i que com diu l'expressió, "és un ruc de feina".

Sobre la imatge que podem apreciar, un missatge "¿Adivinas quién será el último?", una pregunta retòrica en que ja es veu que l'últim és el mateix de casa, l'espanyol. O això és el que ens vol transmetre aquesta propaganda del partit.

I, sota la imatge central, un altre missatge "Con nosotros los españoles primero", amb el nom del partit i un número de contacte i la seva pàgina web a la dreta. Amb aquesta frase, veiem el mateix que en la propaganda analitzada anteriorment, però en aquest cas es de Democracia Nacional que, expressa que amb ells, tu passaràs primer, primer el de casa, primer el que ens interessa i el que és nostre, la resta no ens importa, no ens preocupa. Aquesta és una altra característica de l'extrema dreta, que només els hi interessa el que es seu, els populistes només miren els

11 Veure a l'annex-Pàg.71

seus interessos. Arribes a conclusions només mirant el teu punt de vista, per això són radicals.

En resum, el que ens està expressant aquesta propaganda de Democracia Nacional és que si vas a l'hospital, i si hi ha gent d'un altre color, evidentment tu quedat allà, a part, fins que passin tots, perquè tu ets l'últim, va per llei. Això ho has escoltat segur en més d'un sopar de treball, en un sopar de Nadal, en un grup de Whatsapp,... Això la gent s'ho creu, es creu que tu vas allà i sinó ets blanc t'atenen el primer i et respecten. I si ets blanc et fan fora.

He triat aquesta propaganda perquè és "graciós" el cartell, però aquest rumor i aquest tòpic existeix. "Los españoles primero", el mateix, qualsevol grup d'extrema dreta, el mateix.

Finalment, en el moment en que Democracia Nacional va penjar aquesta propaganda a Twitter, sobre aquesta imatge i havia un text, "Detenido nigeriano que cobraba ayudas públicas en Bilbao viviendo en Gran Bretaña. LAS AYUDAS SOCIALES, PARA LOS ESPAÑOLES."

6.3-Comparació

D'una banda, la propaganda del segle XX era molt versàtil, servia tant per exaltar el dictador com la pàtria, perquè els joves s'apuntessin a l'exèrcit, per assenyalar i atacar l'enemic o per anunciar les noves mesures que feia el govern. No només trobem cartells, també trobem propaganda en diferents formats, com poden ser targetes, botons de puny... D'altra banda, la propaganda del segle XXI se centra més en l'atac als altres o l'exaltació del mateix partit. Estan enfocats en buscar solucions als problemes que ells mateixos plantegen, principalment en el tema de la immigració.

El mitjà de difusió que s'utilitzava abans era penjant els cartells al carrer o bé publicant-lo en els diaris. En canvi, avui en dia, amb l'aparició de les xarxes socials, s'ha simplificat, ja que la informació a la xarxa es mou molt més ràpid. Els cartells del segle XX són molt més significatius i tenen més profunditat, ja que estan més pensats i creats per artistes. Al contrari, la propaganda del segle XXI és molt més senzilla, ja que se centra en un únic missatge que sol ser textual. La propaganda del segle XX era molt més gràfica i no depenia d'un text per a transmetre el missatge.

En conclusió, la propaganda del segle XXI està enfocada per a atraure votants de cara a unes eleccions, mentre que la propaganda del segle XX només pretenia enviar missatge, ja que no necessitava recaptar cap votant.

COS PRÀCTIC

1-ENTREVISTES

Per fer el nostre treball, ens vam posar en contacte amb diferents partits polítics, periodistes i historiadors per saber que en pensen de l'extrema dreta actual i si creuen que es podria comparar amb el feixisme del segle XX. La nostra intenció era la d'informar-nos amb la màxima neutralitat possible, per això vam decidir parlar amb diferents partits de diferents ideologies. A més a més, ens semblava interessant conèixer la política actual espanyola, i com es posicionaria cada partit en alguns temes polèmics.

1.1-Anàlisi

1.1.1-Jordi Soler¹²

Jordi Soler és secretaria de política internacional d'Esquerra Republicana, ex-diputat al parlament europeu i ex-alcalde de Caldes de Montbui durant 12 anys. Ens vam entrevistar amb ell, preguntant-li sobre els punts clau del nostre treball, i ens va donar unes pautes molt útils, junt amb informació que ha ajudat a redactar el nostre treball.

En primer lloc, ens va explicar els ideals del seu partit, Esquerra Republicana. Un dels seus principals ideals que el representen, és que treballen pel progrés de la societat a nivell mundial, per ajudar a contribuir a fer un món més just.

Tot seguit, ens explicà que l'auge dels partits d'extrema dreta és degut a l'incertesa i la descontentació de la ciutadania amb el funcionament general del sistema polític. Això es veu reflectit en èpoques de crisi. Però no només en una crisi conjuntural, sinó en una crisi més aviat estructural, de fons, com la dels darrers anys. També ens comenta que l'auge d'aquests partits es deu al seu discurs, que exposen solucions molt fàcils als problemes, màgiques, que sembla que sigui molt fàcil solucionar-ho tot si els escoltes a ells, però normalment són receptes malvades i populistes.

Durant la seva entrevista ens exposa que els partits d'extrema dreta sí que són perillosos, ja que si arribessin al poder, que ho dubta, aquests farien que hi hagués un retrocés en l'àmbit dels drets fonamentals. Però que la seva esperança és que; avui en dia, que ja tenim molta més experiència amb el funcionament de la democràcia, les institucions són capaces d'aguantar l'embat d'aquests tipus de

12 Veure a l'annex-Pàg.71

partits. Afegeix que no tots els partits d'extrema dreta volen acabar amb el sistema democràtic.

Expressa que hem de ser molt curosos al posar etiquetes. I que no podem anomenar feixistes els partits actuals. Ens diu que hem de saber ben bé què significa cada terme que volem treballar (extrema dreta, feixisme,...)

Destaca que els grans líders del segle XX (Mussolini, Hitler) dominaven la població perquè controlaven tots els mitjans de comunicació. Això avui en dia és impensable, ja que hi ha infinita informació als mitjans de comunicació. Això fa que no hi hagi grans líders, tant importants com els del segle passat.

A més, tot i que comenta que l'extrema dreta està guanyant terreny a nivell europeu, no creu que arribin al poder.

Com a última pregunta, la vam enfocar de cara al nostre títol del treball. Jordi Soler ens va comentar que hem de vigilar molt i filar prim amb els termes que volem expressar per a posar etiquetas adequadament. Creu que hi ha més extrema dreta avui en dia que feixisme i que s'ha de fer una diferència entre els moviments feixistes del segle passat i l'extrema dreta d'avui en dia. Per tant, ens diu que no és exactament el mateix el feixisme del segle XX i l'extrema dreta del segle XXI.

En resum, ens exposa que hi ha una tendència global, mundial, que és preocupant, és cert que els partits d'extrema dreta, aquests discursos populistes estan en ascens, però no només en els parlaments, sinó que també arriben als governs, i comenta que hem d'estar vigilants, ja que la democràcia és una cosa que s'ha de defensar cada dia.

1.1.2-Jordi Borràs¹³

Jordi Borràs és un il·lustrador i fotoperiodista català, especialitzat en dreta i extrema dreta del segle XXI. Ens vam entrevistar amb ell, preguntant-li sobre els punts clau del nostre treball, i ens va donar unes pautes molt útils, junt amb informació que ha ajudat a redactar el nostre treball.

Des d'un primer moment ens va indicar que havíem de ser molt curosos sobre com utilitzavem els termes, és a dir, ens va expressar que hem de saber nosaltres i expressar als altres els diferents moviments que expliquem al treball (feixisme, extrema dreta). D'una banda, ens va deixar clar que el feixisme és una ideologia que sorgeix a Itàlia al 1919. D'altra banda, ens va dir que l'extrema dreta és un moviment

¹³ Veure a l'annex-Pàg.79

molt més ampli, ja que d'organitzacions d'extrema dreta ni ha moltíssimes, on també podem englobar a les organitzacions post-feixistes.

També va insistir molt amb els tipus de partits actuals d'extrema dreta. Ens explicava que els hem de conèixer molt bé per a poder-los entendre i explicar amb claredat. Ens va comentar que no és el mateix Vox que Ciutadans, tot i que poden arribar a tenir una ideologia semblant en certes ocasions.

En la seva opinió, va dir, entre d'altres, que no creu que Vox sigui un partit feixista, sinó que és un partit nacional-populista d'extrema dreta; Ciutadans no és un partit d'extrema dreta ni feixista, sinó que és un partit ultranacionalista, nacionalista espanyol evidentment, que utilitza postulats que també defensa l'extrema dreta; i Podemos, que no és un partit comunista, sinó un partit socialdemòcrata d'esquerres. Tot seguit, vam fer anar l'entrevista cap a l'augment de l'extrema dreta del segle XXI i ens va comentar que, tot i que l'auge de l'extrema dreta és degut a unes circumstàncies i motius diferents segons el país, parteixen d'un fet comú, la crisi de socialdemocràcia.

Una de les característiques dels partits d'extrema dreta, segons Jordi Borràs, és l'eina política que utilitzen, el populisme. El populisme intenta eliminar l'eix polític clàssic, que és l'eix esquerra-dreta i crear un nou eix polític des dels de dalt als de baix, la casta política. És a dir, en general els ciutadans voten aquest partits que prometen solucions màgiques, perquè estan cansats d'una sèrie de polítiques d'esquerra i de dreta, que troben similars perquè normalment aquests partits socialdemòcrates, com dreta-liberal, estan subjectes a un llegat mercantilista del capitalisme actual i que fa que hi hagin molt poques diferències evidents per la població actual. És per aquesta raó que l'extrema dreta busca solucions màgiques, i les ofereix.

També ens va comentar que els partits d'extrema dreta fan que hi hagi llibertats individuals i col·lectives cada cop més restringides, per exemple, la llibertat de la dona, per a col·lectius minoritzats, LGTBI,...

Un dels temes que no ha variat durant el pas dels anys és el tema Catalunya. El discurs de l'extrema dreta del franquisme i de l'extrema dreta actual ha canviat molt poc, potser és un discurs de terra conquerida i és un discurs imperialista completament. L'extrema dreta busca un responsable fàcil, una autoritat a qui assenyalar i carregar tots els mals, diga-li immigrant, diga-li independentista, diga-li refugiat, diga-li casta política, diga-li com vulguis.

També ens expressa que les xarxes socials són una eina comunicativa més, sense més. Serveixen per comunicar i fer propaganda del partit polític. I el que no sàpiga manejar al seu gust les xarxes socials doncs segurament ho té molt difícil. Per exemple, Vox ha demostrat una capacitat innovadora fins a cert punt, o una capacitat que altres partits d'extrema dreta no utilitzaven amb el maneig de les xarxes socials.

En darrer terme, Jordi Borràs ens transmet que encara hi ha un franquisme sense Franco. Evidentment no podem dir franquisme al règim actual, però tot i que Franco morís l'estructura d'estat seguia, però clar, mantenir un règim polític que es basava en una sola persona és molt complicat.

Finalment, Jordi Borràs creu que l'extrema dreta sense el feixisme és complicada d'entendre. Ja que una complementa l'altre i la veu en part del seu llegat. Hi ha una evolució democràtica, però també creu que no s'ha de confondre una cosa amb l'altre.

1.1.3-Alberto Pellegrini¹⁴

L'Alberto Pellegrini és un historiador italià de la UB, especialitzat en la història del món contemporani. Ens vam entrevistar amb ell, preguntant-li sobre els punts clau del nostre treball, i ens va donar unes pautes molt útils, junt amb informació que ha ajudat a redactar el nostre treball.

Primer de tot, ens va deixar clar que havíem de diferenciar molt bé entre els diferents moviments que anàvem a comentar. El feixisme és originari d'Itàlia, i sí que veiem que el nazisme és un moviment d'inspiració feixista, però cal matisar. El mateix passa amb el franquisme, és un moviment totalitari que durant el temps que va existir va adquirir característiques feixistes gràcies al contacte que va tindre amb Itàlia o Alemanya, però no va ser un estat feixista, més ben dit, va ser un estat "feixititzat".

A part del totalitarisme, que és el fet de deixar de banda l'individualisme per substituir-lo pel valor de l'estat, i dels aspectes racistes o xenòfobes, una de les característiques més destacable del feixisme és la seva agressivitat cap a l'exterior, característica que els moviments d'extrema dreta no han arribat a desenvolupar de la mateixa manera. El feixisme va néixer després de la guerra més gran que s'havia conegut, gairebé tota la població l'havia viscut i era vista com una cosa natural. Si

¹⁴ Veure a l'annex-Pàg.83

ens fixem, tots els dictadors van ser militars, havien estat al camp de batalla, per tant van assimilar aquesta violència, fins al punt d'exaltar qualsevol enfrontament, desenvolupant ideals expansionistes agressives. Sí que és veritat que l'extrema dreta té comportaments agressius, però no coneix la guerra, per tant aquests no estan tan interioritzats. També ens va explicar que els moviments totalitaris naixien en democràcies poc consolidades i amb institucions joves, a més a més, el feixisme és un moviment reaccionari, o sigui, va sorgir en contraposició al socialisme i al capitalisme, la gent disconforme amb aquestes ideologies ho van veure com una alternativa. El feixisme no només va triomfar per aquests factors, sinó per molts més, per això diem que si el feixisme hagués nascut en un altre context, no haguera arribat a triomfar.

El feixisme és un moviment amb ambicions universals. Es presenten com un moviment revolucionari, o com diu l'Alberto Pellegrini "Revolucionaris de la contrarevolució". Volen crear una societat amb nous models i estan avançats en tecnologia, ja sigui parlant d'aviació, armes, armes químiques... Tenen idees noves i enginyoses, per exemple, la propaganda que coneixem actualment la van inventar els feixistes.

Actualment vivim en un món ple de canvis, els quals passen constantment i no ens deixen temps a reaccionar, a més a més hem patit més d'una crisi, i la societat ja no té la figura de l'església per sentir-se protegida. En aquesta situació es normal que el nacionalisme triomfi junt amb els partits de dretes. Aquests ofereixen respostes aparentment fàcils, amb les seves idees tradicionalistes no fan que la societat hagi d'adaptar-se als canvis mundials i a més a més substitueix la imatge de l'església per l'imatge de la nació o una bandera.

Ell no creu que el feixisme es pugui comparar amb l'extrema dreta. Sí que encara veiem esteles en la nostra societat, però està segur que si proposéssim als simpatitzants de Franco o Mussolini declarar la guerra a altres països o seguir la disciplina militar que feien seguir no ho farien, o sigui, considera que el que actualment s'etiqueta com a feixista són persones incultes que parlen molt, però que a l'hora d'actuar no farien res.

1.1.4-Ivan Canovas¹⁵

Ivan Canovas presenta a Vox com una agrupació que intenta sortir de l'establert, volen ser més que un partit polític, volen apropiarse a ser un moviment social, ja que representen les inquietuds i necessitats dels espanyols. No es posicionen dins de l'eix d'esquerra i dreta, ja que pensen que està antiquat i que a ells els hi voten persones de dretes, esquerres i de centre, per tant son difícil de catalogar. A més a més fugen de qualsevol idea de catalogització o col·lectivització, i això no només s'ho apliquen a ells, si no a tota la societat. Ens expliquen que rebutgen la idea del feminisme o de la comunitat LGBT+ perquè aquestes, a més a més d'estar polititzades per l'esquerra, no beneficien en res, tot el contrari, els fa mostrar-se com una cosa feble i els exclou de la societat. A més a més no creuen que pateixin violència per la seva condició de gènere o sexual, sinó només perquè hi ha gent dolenta. És un partit que sobretot representa a la classe treballadora/mitjana, encara que no deixa fora a ningú i es troba en construcció, ja que és un partit relativament nou, i és format per tota mena de persones. Es veuen abocats a l'èxit, ja que els seus ideals són fermes i no tenen por de parlar de temes controvertits considerats políticament incorrectes, ja que són temes que moltes vegades preocupen als espanyols, encara que no hi vulguin parlar per por al rebuig social. Creuen en una reforma de la constitució, ja que les necessitats socials van canviant, i una reforma d'aquesta ajudaria a solventar els problemes polítics actuals.

A l'hora de demanar els ideals o reivindicacions més representatives de Vox, ens va contestar que un dels primers seria la defensa de la unitat d'Espanya, que per ells és més que una bandera; és una història, una cultura, una gent, una família i un poble que cal defensar. També reclamen més seguretat al carrer, imposant penes més endurides als criminals i expulsant a l'immigrant delinqüent, buscant la igualtat de drets davant de la llei. Rebutgen les autonomies, ja que ho veuen com un malbaratament de diners per l'estat i generen desigualtats entre els ciutadans espanyols, a més a més de complicar-ho tot. Encara que no les abolirien, tornarien competències a l'estat com per exemple en l'àmbit d'educació, per així evitar adoctrinament i diferències de contingut, intensitat o beques. Volen una reforma dins de la unió europea, perquè encara que la veuen necessària, consideren que promou una competència deslleial entre els diferents països que la formen, amb la globalització tan extensa que hi ha, que ens fa oblidar la indústria espanyola. Per

15 Veure a l'annex-Pàg.89

últim, ens van explicar el seu desig de lluitar contra la imposició ideològica dins de l'àmbit escolar i als mitjans de comunicació, qui segons ells, estan controlats pels partits d'esquerres. Vox no es considera a ell ni a les seves idees feixistes, ja que es mouen dins de la democràcia, i aquest sobrenom és una falàcia de l'esquerra i els mitjans de comunicació per desacreditar el seu discurs, ja que es queden sense arguments per contra debatre-los. Tampoc consideren les seves idees retrògrades, diuen que avui en dia és revolucionari defensar els valors tradicionals europeus, com poden ser la família, la nació o la cultura, i si li sumes la importància que li donen a les xarxes socials com a eina de difusió per apropar-se sense filtres a tothom, encara ho són més.

Volem destacar la resposta a la pregunta de "Consideredu que el govern actual és el pitjor en els últims vuitanta anys, incloent-hi el règim feixista?". Vox diu que sí, però que ells no miren si era època de règim franquista o no, només miren les dades. Segons ells, analitzant dades veurem que actualment hi ha més atur, més deute públic, menys felicitat, menys riquesa... que dins del règim franquista, o sense anar-nos-en tan lluny que en plena transició democràtica. Actualment un jove, encara que estigui ben format i preparat no pot assolir els seus objectius, com els d'emancipar-se, formar una família... i això abans era molt més assequible. Per tant, no tenen cap problema en afirmar que el govern actual, és el pitjor que ha tingut Espanya en els últims vuitanta anys o més.

1.1.5-Montse Navarro¹⁶

Vam parlar amb Montse Navarro, membre del Partit Popular de Catalunya a Caldes de Montbui. Ens va presentar al PP com un partit de centredreta però obert, ja que els hi voten persones de tota mena, i tenen en compte cada territori per separat, per això ens va recalcar que parlava sota els ideals del PP de Catalunya.

Durant tota l'entrevista va deixar molt clar que el passat no es pot comparar en res amb el present. Les coses evolucionen, ara vivim en democràcia i si ens centrem en el que va passar ignorarem els problemes actuals, que són aquells que realment importen. A l'hora de preguntar per Vox, va contestar que en alguns aspectes, és un grup que provoca cert respecte per les seves ideologies, ja que a vegades fan comentaris que es troben fora de lloc en el segle XX, com per exemple, en referir-se a temes com la comunitat LGBT+.

¹⁶ Veure a l'annex-Pàg.107

2-ENQUESTES

2.1-Anàlisi¹⁷

Per començar, hem preguntat diferents aspectes sobre les persones enquestades, i així poder crear un perfil. Ens hem adonat que la majoria de les persones que han estat enquestades han estat dones, amb un 60%, i persones d'entre 16 i 19 anys, amb un 62,4%. La majoria d'elles han nascut a Barcelona, però també han contestat nascudes a Granollers, Mollet, Sabadell i Valls. Encara que un 96% dels enquestats viuen a Catalunya, ens han respost gent nascuda a diferents llocs d'Espanya, com pot ser Valencia, Sevilla, Granada, o Castello de la plana, entre altres. Tots els enquestats viuen al territori espanyol, però un 21,6% és ell o algun membre de la seva família, estranger, i venen desde països com Perú, Marroc, Ecuador, Irlanda o Ucraïna.

Hem preguntat a quina classe social pertanyen, un 52,8% ens ha contestat que son de classe treballadora, i un 44,8% de classe mitjana. Només un 2,4% dels enquestats, s'identifiquen amb la classe alta.

Un terç de les persones han mostrat afinitat a l'esquerra, amb només un 4,8% de dretes. Ens ha semblat curiós el fet de que un 24,4% no es sent còmode dins d'aquesta classificació. La majoria d'ells es consideren apolítics, d'altres es consideren de centre, i un percentatge tenen ideologies molt individuals com per classificar-les. D'altres diuen que son anarquistes, socialistes o liberals.

Per el 30,4% dels nostres enquestats, cap partit polític coincideix amb la seva ideologia. Fet que ens sorprèn, ja que deixa veure que moltes persones no es senten representades dins del panorama polític espanyol actual. També tenir en compte que la majoria dels nostres enquestats són joves, per tant, podria ser que aquests encara no coneguin tot el panorama polític i les ideologies de cada partit. Tot i això, el partit més recolzat és Esquerra Republicana de Catalunya amb un 20,8%, tot seguit de Podem, Candidatura d'Unitat Popular i Ciutadans. També ens han respost persones afins a Junts per Catalunya, Psoe, Vox,... entre altres.

Tot seguit, hem preguntat la seva opinió sobre temes rellevants a la nostra societat, per veure com pensen. Al preguntar sobre la immigració, un 84% de les persones estaven d'acord en el fet que la immigració és necessària, tant per les persones que venen, com pel creixement del país, però que s'ha de regular i controlar millor.

¹⁷ Veure a l'annex-Pàg.112

Algunes persones que argumentaven a favor de la immigració deien que era necessari pel país i pel nostre desenvolupament. A Espanya, tenim una natalitat molt baixa, i gràcies a les persones que venen de fora, aconseguim que la nostra població no caigui consideradament. A més a més, hi ha gent que afirma que hi ha molts treballs que la gent d'aquí no està disposada a fer, com recollir fruita als camps o feines que són considerades "brutes" i que les persones immigrants són treballadores i sí que estan disposades a fer aquestes tasques. També argumenten a favor de la globalització que durant les últimes dècades està patint el món, diuen que tothom té dret a anar a viure on vulgui, sigui fugint d'una desgràcia o pel simple fet de trobar noves oportunitats, ja que els espanyols tampoc hem d'oblidar que durant la nostra història també hem estat immigrants.

Hi ha persones que estan a favor de la immigració però matisant. Senten que l'estat prioritza el benestar dels immigrants abans que el dels espanyols, ja sigui amb ajudes... I argumenten que només gent que realment ho necessita ha de venir a Espanya. Hi ha gent que encara vol filtrar més, dient que només hauria de venir mà d'obra ben preparada. Una de les respostes, explica molt bé aquest sentiment: "La immigració mal gestionada genera un malestar social (especialment entre les classes baixes) que només afavoreixen als poderosos i al foment d'ideologies ultradretans". Un 5,6% han contestat que la immigració està molt malament, i que ningú hauria d'entrar a Espanya.

També vam preguntar la seva opinió sobre lluites com la del feminisme o la de la comunitat LGBT+. Un 84% de les persones enquestades han respost que sí hi estan d'acord, amb l'argument de que encara hi han drets que les dones o la comunitat LGBT+ no tenen i que encara pateixen discriminació. Un grup de persones van dir que sí que és necessari que lluitin pels seus drets, però que la forma en la que ho fan no és la correcta o que s'arriba a exagerar. Podem dividir les persones que van dir que no cal en dos grups: la majoria que argumentaven que ja no hi havia discriminació ni cap a les dones ni cap a la comunitat LGBT, i un parell de persones que argumentaven en contra. D'aquest comentari en volem resaltar un: "La majoria estan zumbats i no volen igualtat de drets."

Al preguntar "Penses que els partits extremistes poden arribar a ser perillosos?", un 79,2% dels participants ens van dir que sí ho pensen, ja que vivim en una societat molt diversa, tan ideològica, com cultural, religiosa, sexual... i aquests partits no escolten el seu voltant, no dialoguen i són execius, partits d'una sola idea. Aquestes

característiques poden arribar a transmetre una idea d'odi, per això són perillosos. Un 14,4% van contestar "No ho sé". La majoria de persones coincideixen en que sí, els extrems poden arribar a ser violents i a transmetre un missatge d'odi, però que amb la societat i el model polític actual no poden arribar a fer res perillós. Una petita part dels enquestats va dir que no. Un dels arguments que ens van dir és que no eren perillosos els partits en si, sinó les idees dels seus integrants.

També em preguntat quina opinió tenen de la idea de pàtria i si la veuen com un punt d'unió per els ciutadans. Un 51,1% de les persones ens han dit que no creuen en la pàtria, ja que pensen que Espanya és un lloc on no es respecten totes les llibertats i no es senten representats. Un 31,2% de persones no saben que dir, veuen que la idea de pàtria uneix a moltes persones, però a vegades ho fa sota una connotació negativa, el que fa que certs col·lectius o parts de la societat es sentin exclosos d'aquesta etiqueta. Les persones que sí creuen en la pàtria van matisar, dient que Espanya és un cas complicat per la nostra història. Argumentan igual que el 31,2% que va contestar "no ho sé", la pàtria uneix a una part de la població, però per la complexitat de la història i la política espanyola, separa a un altre.

Posant el focus en Espanya, hem preguntat si consideren que hi ha grups o organitzacions feixistes. El resultat ha estat l'esperat, ja que un 79,20% consideren que a Espanya hi ha grups o organitzacions feixistes. Alguns dels exemples que ens han donat han estat els següents: Vox encapçala la llista de grups considerats feixistes, seguit de la Fundació Nacional Francisco Franco, el Partit Popular o la Falange Espanyola de la JONS. Altres persones han nombrat que alguns organismes com l'església, la monarquia, els militars o la legió espanyola són feixistes. D'altra banda, un 18,4% ha contesta que no saben si a Espanya hi ha grups o organitzacions feixistes. Finalment, un 2,4% afirma que no.

Per acabar, hem preguntat si creien que partits com Vox o el PP poden ser comparats amb el feixisme. La majoria de les persones van contestar que sí que es poden, dient que sobretot Vox és un partit que no vetlla pel benestar d'immigrants, les dones o la comunitat LGTB, i que només defensa el que és espanyol, fet absurd en un món globalitzat. Les persones que no s'han volgut posicionar diuen que els partits no són els feixistes, sinó alguns integrants o els seus ideals, i que potser les seves arrels sí ho són, però han evolucionat i no es pot considerar com a tal.

2.2-Conclusions

En fer l'enquesta esperàvem poder crear un perfil, o sigui, poder dir quines persones amb quines condicions, edats, gènere.... eren més propenses a tenir segons quins pensaments o quines ideologies. Però en analitzar els resultats ens hem sorprès, ja que no ha estat així. Encara que la majoria de persones que ens han contestat han estat joves i en la seva majoria dones afins a l'esquerra, hem pogut veure que gent de totes les edats, immigrants o espanyols, de diferent gènere.... poden votar a qualsevol partit o ser afins a qualsevol ideologia, per tant, no hi ha cap perfil específic. Hem conclòs que no sols les condicions socials d'una persona determinen la seva ideologia, sí poden influir, però hi ha més coses que ho determinen. Alguns exemples poden ser l'educació rebuda per la família, les inquietuds que pugui arribar a tenir cada persona en un moment determinat de la seva vida, el grup de persones amb qui s'envolti... perquè encara que sempre existeix un pensament crític i individual, hi ha factors que influiran en major o menor mesura als nostres pensaments o ideologies, però com ja hem dit, no tenen perquè ser les nostres condicions com a individus. Encara això, podem dir que la majoria de les persones son conscient de la política espanyola i s'adonen que partits o ideologies com les de Vox, poden arribar a ser perilloses.

Com bé hem dit, no hem trobat cap perfil específic, però hem pogut trobar algunes relacions, com per exemple, hem vist que la majoria de les persones que creuen que els partits extremistes poden arribar a ser perillosos solen votar a l'esquerra, mentre que les persones que creuen que els partits extremistes no ho són voten a partits de dretes. També trobem, a la darrera pregunta, en la qual es qüestiona si partits com Vox, PP... es poden comparar amb el feixisme, trobem que les persones que expressaven que partits com Vox, PP... no es poden comparar amb el feixisme, solen votar a partits de dretes, mentre que les persones afins a l'esquerra, pensen que si ho són. Encara que hi ha una petita part de persones afins a l'esquerra, que creuen que no és així.

3-Instagram (https://www.instagram.com/feixisme_a_espanya/)

Per a que el nostre treball tingués una utilitat pràctica vam crear un perfil d'instagram, en el que vam anar compartint els progressos i les conclusions a

mesura que anàvem avançant, i així conscienciar sobre el feixisme del segle XX i l'extrema dreta del segle XXI. Vam penjar diferents publicacions a la plataforma d'Instagram, on explicàvem de manera resumida i esquemàtica les nostres conclusions dels diferents apartats (part teòrica, part pràctica, conclusions del treball....). Vam pensar que seria una gran i senzilla eina per a la difusió, ja que actualment les xarxes socials són utilitzades tant per partits polítics per a difondre informació, com per a la societat, sobretot el jovent.

CONCLUSIONS

El feixisme del segle XX és un moviment polític de caràcter totalitari. Va néixer a Itàlia en un període molt complex dins de la història, i com a alternativa al

capitalisme i al comunisme. Va créixer, popularitzant-se a països com Alemanya, on va triomfar amb noves ideologies i per la necessitat moral del país, que havia quedat devastat per la gran guerra. El feixisme es va perpetuar gràcies a la seva ideologia protectora amb la nació i la gran capacitat d'arribar a la població. En el cas d'Espanya, un país que s'ha vist fora de la política europea durant tota la història, la dictadura es va desenvolupar a causa de l'enfrontament del país i de la necessitat de calma política. Benito Mussolini, Adolf Hitler i Francisco Franco van ser alabats i temuts per la seva potència i la seva capacitat de moure grans masses.

L'extrema dreta del segle XXI és un moviment polític conservador i nacionalista. Neix dins d'un moment de crisi econòmica en el país i té seguidors o característiques feixistes. Creix gràcies a la inseguretat que sent la població davant la crisi i la incertesa política. Aquestes ideologies d'extrema dreta atrauen a la població amb propostes aparentment reals i fàcils. A més a més, solucionen els suposats problemes que hi ha en el país, com poden ser la immigració, la pèrdua dels valors tradicionals... A través d'uns discursos xenòfobs i autoritaris inciten als seus seguidors a marcar-se com a objectiu un país millor. Vox, Falange Espanyola de las JONS i Espanya 2000 són alguns dels partits d'extrema dreta més rellevants en el segle XXI.

Tant el feixisme com l'extrema dreta han nascut en dos períodes històrics molt diferents, fet que encara que les seves bases ideològiques siguin molt semblants, com en la defensa d'idees conservadores o nacionalistes i l'ús de la violència per arribar als seus objectius, s'hagin desenvolupat de manera diferent. El feixisme és un moviment anticapitalista i antidemocràtic, mentre que l'extrema dreta es mou dins la democràcia i creu en el capitalisme. Els dos moviments donen importància i exalten la nació, fet que puja la moral a la població. A més a més, ofereixen solucions aparentment ràpides i senzilles. Els moviments feixistes gaudien d'uns líders carismàtics, mentre que l'extrema dreta es centra, junt amb el seu discurs populista, en que la població confiï en ells.

Responent al nostre títol i pregunta inicial del nostre treball, "podem comparar l'extrema dreta del segle XXI amb el feixisme del segle XX?", responem que sí, sí es poden comparar, però no són el mateix i és perillós confondre'ls. És a dir, com bé hem explicat durant el treball, comparteixen moltes característiques, però no són desenvolupades amb la mateixa intensitat. Per exemple, l'extrema dreta rebutja els immigrants i protegeix la nació, però no fins el punt tant exagerat, com n'era el

feixisme o sobretot el nazisme, d'arribar a massacrar-los. El punt més diferenciat i en el que més volem insistir és en que el feixisme era antidemocràtic, mentre que l'extrema dreta es mou dins la democràcia. Tot i això, no vol dir que representin una democràcia plena, ja que si ens fixem amb països amb governs d'aquestes característiques, com per exemple el de Polònia, ens adonem que són unes democràcies però en les que es retallen els drets, és a dir, hi ha una regressió política i social. Un exemple n'és el de l'avortament, ja que es vol tornar a prohibir. També veiem que el feixisme se sent més còmode dins del seu país. O sigui, el partit que està al capdavant d'un estat feixista no té la por de ser expulsat o reemplaçat mitjançant unes eleccions, ja que es troba dins d'un estat totalitari, això permet que se sentin amb la llibertat de prendre decisions o portar a terme mesures molt més dràstiques, ja que al controlar a tota la població i ser els mitjans de comunicació poden maquillar el que es diu, i fer coses a amagades o fent que semblin necessàries. L'exemple més dur és el de les cambres de gas dels camps de concentració alemanys. Els alemanys eren conscients de que diferents col·lectius eren tancats dins de camps de concentració, però no de les atrocitats que els hi feien, aquestes eren fins i tot ignorades pels soldats. En canvi, amb l'extrema dreta és diferent, ja que ha de guanyar-se constantment la fidelitat i simpatia dels seus votants, cada quatre anys hi ha eleccions i han de saber guanyar-se a la gent.

En resum, sí que podem comparar l'extrema dreta del segle XXI amb el feixisme del segle XX, tenen característiques semblants, tot i que no arriben a ser el mateix.

L'extrema dreta sense el feixisme és complicada d'entendre, perquè part de les seves bases són les mateixes, encara que hi ha una evolució democràtica, però no hem de confondre un terme amb l'altre. És a dir, quan moltes vegades es fa algun comentari reduint el feixisme, el franquisme o el nacisme ("això és nazi"), no és així. Aquests termes es simplifiquen d'una manera gratuïta i molt perillosa, i amb ells les dictadures del segle XX. Simplificar amb les paraules feixista i nazi tot allò que fa l'extrema dreta és un error, ja que si li diem feixista a Abascal, quan ens trobem un feixista de veritat, com li direm?

Però encara que no es puguin considerar feixistes, és especialment greu la presència de partits d'extrema dreta a la nostra societat. El discurs i els programes electorals d'aquests partits tenen el propòsit de revivir el passat mitjançant mites, i amb la intolerància enfront a les noves idees. No accepten allò que significa una transformació de les mentalitats i canvi social, tendeixen a idealitzar el passat. Fer

front a aquesta ideologia ha de ser una prioritat dins de la nostra societat, ja sigui mitjançant polítiques públiques, accions de sensibilització, mesures educatives, implicació ciutadana o a través de manifestacions i actes, cal contrarestar el seu pes electoral i desmuntar els seus programes irrealistes. Un dels punts claus per reduir el seu èxit electoral és fer front als seus discursos.

Dins de la nostra política encara es veu l'estela del franquisme, ja que com hem dit, aquest no es va castigar ni penalitzar, i les institucions que es van crear amb la transició democràtica s'han quedat descatalogades. Les institucions que intenten ser reformades mai ho acaben de fer, fent que el nostre sistema estigui envellit. Això permet que per internet puguis trobar blogs d'exaltació al franquisme sense cap mena de censura, o fins hi tot pàgines on venen marxandatge amb simbologia feixista o amb la imatge de dictadors. També permet trobar grups manifestant-se amb la bandera franquista, cosa totalment impensable per exemple a Alemanya, on està penat judicialment l'exaltació al nazisme.

RECURSOS BIBLIOGRÀFICS

Hitler Poltz, A. (1925), *Mein Kampf*, República de Weimar, Berlin, Franz-Eher-Verlag.

Paxton, R. (2004), *Anatomía del fascismo*, EE.UU, Lexington, Capitán Swing.

Història II Ges, *La pau: El tractat de versalles* [en línia] [data de consulta 29 de setembre]. Disponible a:

<https://sites.google.com/site/historiallges/4-la-pau-el-tractat-de-versalles>

Sàpiens, *Els tractats de pau de París i el nou ordre internacional sorgit de la Gran Guerra* [en línia] [data de consulta 29 de setembre]. Disponible a:

<http://blogs.sapiens.cat/socialsenxarxa/2010/12/16/els-tractats-de-pau-de-paris-i-el-nou-ordre-internacional-sorgit-de-la-gran-guerra/>

BBC, *El Crack del 29: cómo ocurrió la peor crisis en la historia de Wall Street hace 90 años* [en línia] [data de consulta 1 d'octubre]. Disponible a:

<https://www.bbc.com/mundo/noticias-50189619>

Enciclopedia del holocausto, *La Segunda Guerra Mundial a profundidad* [en línia] [data de consulta 1 de gener]. Disponible a:

<https://encyclopedia.ushmm.org/content/es/article/world-war-ii-in-depth>

Historiasiglo20, *Armisticio de Italia 3 de septiembre de 1943* [en línia] [data de consulta 7 de gener]. Disponible a:

<http://www.historiasiglo20.org/TEXT/armisticioitalia.htm>

ABC, *División Azul: el regreso de los «andrajosos» españoles que aterrizaron a los tanques de Stalin en la IIGM* [en línia] [data de consulta 10 de gener]. Disponible a:

https://www.abc.es/historia/abci-division-azul-regreso-andrajosos-espanoles-aterroizaron-tanques-stalin-iigm-202010131103_noticia.html

National Geographic, *El Día D: las playas del desembarco de Normandía* [en línia] [data de consulta 7 de gener]. Disponible a:

https://historia.nationalgeographic.com.es/a/dia-d-playas-desembarco-normandia_12788

DW, *Fin de la 2ª Guerra Mundial: Alemania liberada del nazismo* [en línia] [data de consulta 8 de gener]. Disponible a:

<https://www.dw.com/es/fin-de-la-2%C2%AA-guerra-mundial-alemania-liberada-del-nazismo/a-5538042>

Muy Historia, *Qué significa la estrella de David* [en línia] [data de consulta 5 de gener]. Disponible a:

<https://www.muyhistoria.es/curiosidades/preguntas-respuestas/ique-significa-la-estrella-de-david>

Comando supremo Italy in WW2, *Italian WW2 Propaganda Posters* [en línia] [data de consulta 7 de gener]. Disponible a:

<https://comandosupremo.com/ww2-propaganda-posters/>

National Geographic, *"Estado de engaño": el poder de la propaganda nazi* [en línia] [data de consulta 5 de gener]. Disponible a:

https://historia.nationalgeographic.com.es/a/estado-engano-poder-propaganda-nazi_12312/5

TV3, *El mapa de l'extrema dreta a Catalunya més enllà de Vox* [en línia] [data de consulta: 25 de desembre de 2020]. Disponible a: [https://www.ccma.cat/324/el-](https://www.ccma.cat/324/el-mapa-de-lextrema-dreta-a-catalunya-mes-enlla-de-vox/noticia/3052246/)

[mapa-de-lextrema-dreta-a-catalunya-mes-enlla-de-vox/noticia/3052246/](https://www.ccma.cat/324/el-mapa-de-lextrema-dreta-a-catalunya-mes-enlla-de-vox/noticia/3052246/)

TV3, *Amenaça totalitària* [en línia] [data de consulta: 29 de desembre de 2020].

Disponible a: <https://www.ccma.cat/tv3/alcarta/sense-ficcio/amenaca-totalitaria/video/5862766/>

TV3, *Com es combat el feixisme del segle XXI?* [en línia] [data de consulta: 29 de desembre de 2020]. Disponible a: [https://www.ccma.cat/catrado/alcarta/el-mati-de-](https://www.ccma.cat/catrado/alcarta/el-mati-de-catalunya-radio/com-es-combat-el-feixisme-del-segle-xxi/audio/1080877/)

[catalunya-radio/com-es-combat-el-feixisme-del-segle-xxi/audio/1080877/](https://www.ccma.cat/catrado/alcarta/el-mati-de-catalunya-radio/com-es-combat-el-feixisme-del-segle-xxi/audio/1080877/)

Gencat, *L'extrema dreta a Catalunya i Espanya* [en línia] [data de consulta: 28 de desembre de 2020]. Disponible a:

<http://economia.gencat.cat/web/ca/ambits-actuacio/dretscivilsipolitics/continguts/qui-som-que-fem/extrema-dreta-catalunya-espanya.pdf>

UAB Divulga, *L'evolució de la dreta conservadora espanyola* [en línia] [data de consulta: 29 de desembre de 2020]. Disponible a: [https://www.uab.cat/web/detall-de-](https://www.uab.cat/web/detall-de-noticia/l-evolucio-de-la-dreta-conservadora-espanola-1345469002000.html?articleId=1345660547708)

[noticia/l-evolucio-de-la-dreta-conservadora-espanola-1345469002000.html?](https://www.uab.cat/web/detall-de-noticia/l-evolucio-de-la-dreta-conservadora-espanola-1345469002000.html?articleId=1345660547708)

[articleId=1345660547708](https://www.uab.cat/web/detall-de-noticia/l-evolucio-de-la-dreta-conservadora-espanola-1345469002000.html?articleId=1345660547708)

VilaWeb, *el feixisme del segle XXI, entre la xenofòbia i la justícia social* [en línia] [data de consulta: 28 de desembre de 2020]. Disponible a:

<https://www.vilaweb.cat/noticia/4218420/20141106/feixisme-segle-xxi-xenofobia-justicia-social.html>

YouTube, *El "No pasarán" en la España del siglo XXI | Miquel Ramos* [en línia] [data de consulta: 25 de desembre de 2020]. Disponible a:

<https://www.youtube.com/watch?v=brM5cSZ5TgE&t=4728s>

AGRAÏMENTS

En primer lloc volem agrair al nostre tutor, amb qui gràcies als seus coneixements i suport ens ha anat guiant a través de cada una de les etapes d'aquest treball per arribar als resultats que buscàvem.

També volem agrair a l'institut i altres professors, ja que ens han proporcionat tots els recursos i eines que van ser necessaris per dur a terme el treball. A més, donar les gràcies a la família que ens han anat motivant i ajudant sempre que ho necessitàvem, i als companys de classe, que ens han proporcionat idees.

Per últim, i evidentment, estem molt agraïts a tots els polítics que hem entrevistat, no només per tota la informació i coneixements que ens han aportat, sinó perquè també ens han donat la seva opinió sobre quins aspectes positius i negatius portàvem i havíem de canviar en el treball. Així com tota la gent que va respondre a la nostra enquesta.

No haguéssim aconseguit aquests resultats sinó hagués estat per la vostra incondicional ajuda.

Moltes gràcies a tots!

ANNEX

1-Discursos de Mussolini

<https://youtu.be/yTPqI2J2nPc>

2-Discurso de Santiago Abascal en Vistalegre Plus Ultra

<https://www.youtube.com/watch?v=zDOvL1CDZeo+%28Abascal%29&feature=youtu.be>

3-Programa electoral del partit nacionalsocialista obrer alemany

<http://www.carpetashistoria.fahce.unlp.edu.ar/carpeta-2/fuentes/fascismo-y-nazismo/el-programa-del-partido-nacional-socialista-aleman-de-los-trabajadores-nsdap>

4-Vox. 100 medidas para la España Viva

https://www.voxespana.es/biblioteca/espana/2018m/gal_c2d72e181103013447.pdf

5-Falange Española de las JONS. 133 propuestas para una España mejor

https://falange.es/wp-content/uploads/2020/05/133_propuestas_FE_JONS_2011.pdf

6-Hinter den Feindmächten: der Jude

https://historia.nationalgeographic.com.es/a/estado-engano-poder-propaganda-nazi_12312

7-Antiamericano

<https://comandosupremo.com/ww2-propaganda-posters/>

8-Una patria: España, Un caudillo: Franco

<https://www.todocoleccion.net/militaria-guerra-civil/folleto-propaganda-franquista-mide-16-x-10-1-2-papel-ver-fotos~x29287261>

9-¡Únete a la alternativa!

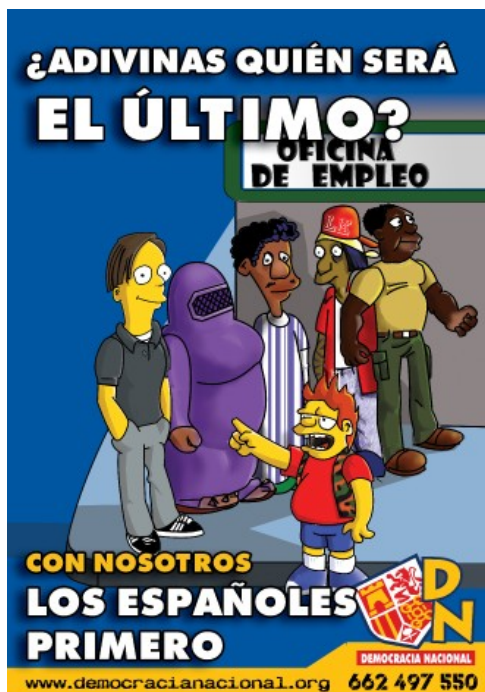
https://twitter.com/vox_es/status/1288526246171877377?lang=eu

10-Si hay 4 millones de parados sobran 4 millones de inmigrantes

https://twitter.com/esp_2000

11-¿Adivinas quién será el último?

<https://twitter.com/madriddn/status/1014219260829331458?lang=ca>

12-Jordi Soler

Quins són els ideals que representen Esquerra Republicana?

Els ideals d'Esquerra Republicana, des de la seva fundació, l'any 1931, sempre han estat els mateixos. El que volem és treballar pel progrés de la nostra societat, per la justícia social, per la igualtat, per la creació i el repartiment equitatiu i just de la riquesa i per la llibertat del nostre país, que avui en dia això vol dir aconseguir la independència, en el marc de la unió europea. I també, com que ens considerem un

partit internacionalista, no només a europista, sinó que també internacionalista, doncs ajudar a contribuir a fer un món més just.

Cada cop s'està veient a la política que l'extrema dreta esta pujant i té més recolzament. Perquè creu que això pot estar passant? I pot tenir a veure amb la crisi del 2018?

Normalment l'ascens dels partits d'extrema dreta i en general dels populismes, es produeixen en situacions de crisi. De crisis social i econòmica. Per tant, l'ascens dels darrers anys de diferents tipus de partits que podem classificar de manera genèrica de partits d'extrema dreta a Europa, té a veure amb una situació de crisi, que no només és una crisi conjuntural, com va poder ser l'any 2008 - 2009, la crisi financera i immobiliària, o ara la crisi del coronavirus, sinó que jo crec que també té a veure amb una crisi que és estructural. És a dir, hi ha factors que són de fons, que no només son temporals, i que provoquen un cert malestar a la població. També en els moments de crisi, és quan les institucions han de donar el millor de si mateixes i quan els representants de la ciutadania també haurien de donar el millor de si mateix. El que passa es que en situacions de crisi, les respostes que es poden donar de vegades no són fàcils. A més, no són mai fàcils, són complexes. Això fa que la ciutadania, o una part de la ciutadania se senti, diguem-ne, descontenta amb el funcionament general del sistema polític, en el nostre cas de les democràcies representatives i les seves institucions de govern. Per tant, jo crec que sí, que l'auge d'aquests partits sempre té a veure amb situacions de crisi, però no només crisi conjuntural, sinó que en els darrers anys hi ha tot un seguit de factors que fa que hi hagi una crisi més aviat estructural de fons.

I aquests factors quins podrien ser per exemple, la corrupció que últimament hem pogut veure o...

Bé, jo diria que la corrupció és desgraciadament un fenòmen que hi ha sigut sempre, amb diferents intensitats. Però segurament ara tenim més instruments, hi ha més informació, perquè que els casos surtin a la llum i perquè hi hagi una investigació d'això. Per tant, la corrupció segur que és un dels factors, però jo crec que hi ha d'altres, per exemple, la dificultat que té el sistema, el nostre sistema econòmic, de permetre que la gent pugui prosperar, que les persones, sobretot les persones joves, puguin trobar que tot el seu esforç i el seu currículum educatiu i acadèmic després tot això es vegi recompensat d'alguna manera, en el mercat de treball. Estem en un mercat de treball que no permet donar sortida a tothom que

busca feina, i hi ha una part de les feines que son molt precàries, temporals, amb sous baixos. Tot això genera una insatisfacció que després es pot traduir a l'hora de recolzar partits, a l'hora d'anar a votar, amb aquelles opcions que proposen receptes molt fàcils, màgiques, que sembla que sigui molt fàcil solucionar-ho tot si els escoltes a ells, però normalment són receptes malvades i populistes.

Pensa que l'augment d'aquests partits i de les ideologies que aquests representen pot ser perillós per la democràcia i les llibertats? Per què?

A veure, jo crec que primer hauriem de definir qui posem sota la etiqueta de partits d'extrema dreta. Perquè jo crec que hi ha diferents ideologies de partits, hi ha partits d'extrema dreta que són antisistema en el sentit de que no creuen en la democràcia i, per tant, volen destruir la democràcia, aquests són pocs, i tenen un recolzament molt petit. I després hi ha partits d'extrema dreta o de dreta extrema populista que no volen posar en dubte el sistema democràtic, al contrari, se'n volen aprofitar per arribar al poder, però no per acabar amb la democràcia, sinó per dur a terme un altre tipus de política, uns altres tipus de prioritats i de valors. Tenint en compte que no tots els partits d'extrema dreta són iguals, jo crec que hem de tenir en compte també que avui en dia els sistemes democràtics, almenys d'Europa, sobretot de l'Europa occidental, són sistemes bastants consolidats amb institucions amb una trajectòria llarga. En el cas de l'estat espanyol quaranta anys, però en altres països de l'Europa occidental amb molta més tradició democràtica i això fa que, des del meu punt de vista, que les institucions són bastant sòlides i malgrat que hi hagi aquest descontentament popular que pot pujar i baixar en funció de la conjuntura, jo crec que els partits i els votants de partits que realment estiguin en contra de la democràcia com a sistema polític, són molt pocs. Per tant, jo no diria que aquests partits siguin un perill per les democràcies, perquè les democràcies, avui en dia, per sort, són bastants resistents o resilient (que està de moda). Això no era així als anys trenta, del segle passat, on hi va haver l'auge del feixisme, del nazisme i que es van aprofitar d'unes institucions amb una tradició democràtica molt dèbil i curta. I per tant, la meva esperança és que avui en dia que ja tenim molta més experiència amb el funcionament de la democràcia, les institucions són capaces d'aguantar l'embat d'aquests tipus de partits. Repeteixo que no tots ells volen acabar amb el sistema democràtic.

I les llibertats, perquè jo per exemple escolto a diputats de Vox dient que treure lleis que protegeixen a la dona, o dient que les persones homosexuals

haurien de ser tractats de manera psiquiatra, hi ha alguna de les llibertats, segons el meu punt de vista, les vec vulnerables d'alguna manera. Si aquests partits tinguessin més poder, que podria passar amb aquests col·lectius?

Bé, una part del discurs d'aquests partits és, efectivament com tu dius, una retallada de drets i de llibertats, sobretot en col·lectius concrets. I això sí que suposaria, evidentment si arribessin al poder, un pas enrere com a garantia de drets i de llibertats, o retallada en determinats drets. Però això no vol dir que s'acabés amb el sistema democràtic o que imposessin d'avui per demà una dictadura, un sistema autoritari. Però sí que és veritat que hi ha el perill, perquè així està en els seus programes electorals i en els seus discursos, que són incendiàris i populistes, sobretot en determinats col·lectius, que hi hagués un retrocés en l'àmbit dels drets fonamentals.

Vostè que ha estat eurodiputat, l'extrema dreta només està pujant a Espanya, o per tot Europa hi està havent un moviment de la dreta?

És un fenomen bastant generalitzat a Europa, i no només a Europa. El que passa per exemple, és que a les eleccions de l'any passat, d'ara fa una mica més d'un any, hi havia la por de que els partits d'extrema dreta fessin un gran salt endavant, que traguessin un bon resultat. I van augmentar, però tampoc gaire, és a dir, no els hi va anar tant bé com fins i tot ells pensaven o esperaven. És un fenomen a tenir en compte, estan entrant als parlaments, estan entrant a les diferents cambres de representació de la ciutadania. Al parlament Europeu tenen un grup aproximadament d'unes setantena de diputats sobre set cents cinc. O sigui, no se'ls ha de menystenir, estan allà. Però hi ha altres fenòmens que, jo no diria que em preocupen més, però segur que em preocupen tant com el de l'extrema dreta clàssic, que es per exemple que a Europa tenim governs que segurament no els podem etiquetar d'extrema dreta, pero que sí que estan erosionant drets i llibertats i estan posant en dubte pilars fonamentals de la democràcia, per exemple, sobretot a Hungria i una mica a Polònia, on sabeu que hi ha governs que són de dreta populista podem dir, però que estan fent reformes que van en contra de la llibertat de premsa, en contra de la separació entre poders judicials i l'executiu. Això no entra dins de la definició d'extrema dreta, però això és perillós perquè aquesta gent no és que estiguin als parlaments, sinó que estan als parlaments i als governs, i amb majories absolutes. I per tant estan donant a terme, una certa erosió dins la democràcia i això també s'ha de tenir en compte. Jo crec que hem d'estar vigilant

aquests dos fenòmens. Els partits d'extrema dreta que estan presents, tenen una certa presència als parlaments, però compta amb la dreta populista que esta no només en un parlament, sinó en governs, i està erosionant, està fent passos enrere quan la qualitat democràtica dels seus països.

A quins països creus que pot tenir més influència aquestes ideologies de dretes o d'extrema dreta?

Malauradament hi ha bastants països. Sense anar més lluny, l'estat espanyol, que de cop i volta un partit sortia del no res com es Vox, tregui el quinze per cent dels vots i es converteixi en la tercera força a nivell de representació al congrés dels diputats. Es un fenomen a tenir en compte i, desde el meu punt de vista, un fenomen evidentment preocupant. Més que res per l'evident franquisme polític, sociològic que representa aquest partit. Això no vol dir, el que deia abans, segurament Vox no voldria restaurar una dictadura pura i dura, però sí que estaria encantat de fer marxa enrere en drets i llibertats, de tenir un estat molt més unitari del que tenim i d'aixafar tot el que puguin encara més, Catalunya i altres nacions dins l'estat espanyol. Per tant s'ha de vigilar que passa a Espanya. A França hi ha un partit que fa molts anys que esta treient resultats bastants impressionants, que és el Front Nacional, que sempre, hi ha hagut dues eleccions que ha arribat, sabeu que el sistema de les eleccions presidencials franceses és a dues voltes, i el Front Nacional a aconseguir dues vegades arribar a la segona volta i només tenint un altre contrincant. I ja veurem que passarà el 2022 que tornarà a haver-hi eleccions presidencials, però és un partit que està per sobre, al voltant del vint per cent de vot o fins i tot per sobre. Hi ha molts altres països on l'extrema dreta té una presència important, en els parlaments, als Països Baixos, a Itàlia,... A molts països l'extrema dreta o la dreta extrema està guanyant terreny.

I creus que ho aconseguirà Vox, o qualsevol altre grup feixista d'arreu del món que creixi més?

Depèn. Depèn d'allò que dèiem al principi, depèn de com les institucions democràtiques són capaces de reaccionar davant de situacions de crisi, depèn del mal que faci la crisi econòmica que ja tenim a sobre i que s'anirà aprofundint en els propers mesos, depèn de les conseqüències socials davant de la crisi. Ara bé, jo no veig un partit com Vox guanyant unes eleccions, almenys en el curt termini a l'estat espanyol. Van treure un resultat enorme, i per tant enormement preocupant, però vaja, jo crec que molt haurien de canviar les coses per a que pogués guanyar unes

eleccions. A altres llocs del món, mireu que passa al Brasil. Al Brasil tenen un govern que no sé si podem calificar d'extrema dreta, però segur que hi ha gent que els classifica d'extrema dreta, i sinó d'extrema dreta és dreta extrema populista, diguem'ho així. I les barbaritats que està fent el senyor Bolsonaro, també podríem parlar del senyor Trump als Estats Units. Són partits, en el cas d'Estats Units no es tracta ni tan sols d'un partit, es tracta d'un lideratge per una persona, que tampoc es pot calificar d'extrema dreta, però sí que segur que té actituds i fa discursos que en fi, que a aquest senyor li agrada provocar desestabilitat, provocar en general, a la gent, a altres països i a determinats col·lectius. Per tant, hi ha una tendència global, mundial, que és preocupant, és cert que aquest partits, aquests discursos populistes estan en ascens, però no només en els parlaments, sinó que també arriben als governs, i hem d'estar vigilants, ja que la democràcia és una cosa que s'ha de defensar cada dia.

Hi ha moltes vegades que la gent o la societat diu que partits com Vox o Ciutadans són feixistes, vostè pensa que és realment així?

Jo crec que hem de ser molt curosos a l'hora de definir a partits, a moviments polítics o ha posar etiquetas. El feixisme és una cosa molt concreta, d'una època molt concreta, estem parlant del segle passat, de l'auge dels moviments feixistes o el nazisme. Podem parlar també del falangisme o del franquisme a Espanya. Per tant, jo prefereixo ser molt curós amb els termes, no simpatitzo en res de Ciutadans, ni res de Vox evidentment, però tinc clar que Ciutadans no se'l pot relacionar amb partit feixista, tot i que a vegades sentin algú dels seus representats et vindrien ganes, i a tots a vegades quan hi ha una provocació amb cert llenguatge, amb certes actituds, o certes incitatives que aquest partit volia o vol dur a terme, a un li venen ganes de qualificar-los així, però no és rigorós fer-ho així. Amb Vox, jo diria que és un partit neofranquista perquè els seus postulats tenen molts punts de contacte amb el que va ser el discurs i els valors del franquisme. També podem trobar això amb una part de discurs popular del Partit Popular espanyol. Però, més enllà del llenguatge més de tertúlia, o del llenguatge que sorgeix de situacions més escalfades, desde el meu punt de vista rigorós i fidel als fets històrics, jo crec que no se'ls pot anomenar, o almenys Ciutadans segur que no se'l pot anomenar feixista.

Que pensa que fa que la gent confii en aquest partits? Perquè en un moment de crisi, l'esquerra és com si, amb els ideals que té, és més del poble i no ajuda al gran empresari. Però aquests partits sí que tenen més ideals de drets

i per tant ajudeb més a aquests empresaris, rescatar bancs,... Perquè la gent confia en aquests partits?

Per varies coses. Primera perquè aquests partits tenen un tipus de discurs que, davant de determinada gent, genera més seguretat. Evidentment són discursos, com deiem abans, populistes i que si aquest partits, espero que no, si algun dia arribessin a governar, pràcticament no podrien fer res de tot el que proposen perquè és irrealitzable. Però davant de determinada gent i, sobretot gent que poder esta davant d'una situació de dificultats socioeconòmiques,... i veuen un lloc on agafar-se, en aquests discursos, i una falsa sensació de seguretat. Però no és només això, els partits d'extrema dreta acostumen a ser partits nacionalistes o ultranacionalistes, més aviat ultranacionalistes i, per tant, no hem d'oblidar mai el factor identitari en política. És a dir, d'aquest quinze per cent de gent que ha votat a Vox, molta part, molt percentatge ho fan perquè és el partit més espanyol, més durament espanyolista, més anticatalà i, en fi, que si poguessin ens possarien a tots els independentistes a la presó. Per tant, tot aquest discurs, del nacionalisme més ranci espanyol s'ha de tenir en compte. També en la política del segle XXI, els discursos identitaris i els discursos nacionalistes, des del punt de vista negatiu, amb la definició més negativa que se li pugui donar al nacionalisme, tot això també atrau vots. I això atrau vots de gent que té molts diners i de gent que en té menys, perquè el factor identitari també juga. És un factor capaç de fer remoure molts sentiments i molta gent a l'hora de votar, doncs per ells, la defensa d'una suposada identitat nacional gairebé segrada és un factor per afrontar un d'aquest partits que fan un discurs més herendat en aquest àmbit.

Veient els discursos de Hitler, Mussolini, tenien molt bona oratòria i, ben bé, com parlaven, com prometien i encenien les masses, en certa manera això es pot comparar amb els partits actuals?

És cert que aquests dos grans criminals de la història, diguem que tenien una oratòria, segons diuen, brillant. També és veritat que en aquell context històric fer arribar el discurs era relativament més fàcil, perquè hi havia molt pocs mitjans de comunicació i, si controlaves els pocs mitjans de comunicació aconseguies fer passar el teu missatge. Clar, avui en dia les possibilitats d'informar-te a través de molts mitjans són gairebé infinites. No només d'informar-te, sinó també de contrastar la informació,... També hi ha altra cara d'això, i és el fet de que estiguem utilitzant moltíssim les xarxes socials, també fa que cada vegada més es vagin a buscar

missatges curts, impactants, simplistes, que no ajuden gaire, per no dir gens, a interpretar correctament la realitat. Però, jo crec que una figura política avui en dia, com Hitler o Mussolini, a l'hora de fer arribar missatges segurament ho tindria més complicat per aquest gran ventall de diferents mitjans de comunicació i llocs per on informar-te.

Creus que a Espanya, amb la mort del dictador Franco, va morir el franquisme? O si va passar el mateix a Alemanya o Itàlia?

No, no no. Són dos casos, si agafem el d'Espanya i Alemanya sobretot, són dos casos contraposats. Alemanya va aconseguir fer un tall molt clar entre el nazisme i la democràcia que va venir després, i va haver una depuració de responsabilitats. També és veritat que menys del que a vegades es tendeix a pensar, perquè hi va haver un nazis, simpatitzants del partit nazi, que van aconseguir sobreviure, i en alguns casos un temps llarg a l'administració alemanya, en certs llocs de responsabilitat, però en general hi va haver un tall clar i una depuració de responsabilitats, fet que no va passar amb la transició a la democràcia de l'estat espanyol, que és una transició. Aquí van fer una feina de màrqueting molt ben feta, perquè aquí van vendre la transició espanyola de la democràcia com un model de transició. Jo no dic que això siguin coses ben fetes, però aquella transició té una debilitat fonamental, que és que no va tallar amb el passat franquista. Recordeu que hi va haver una amnistia i, mireu al davant, no al darrera, i que no només això, sinó que molts llocs de l'administració i de la responsabilitat política continuen estant en mans de famílies que ja en l'època franquista tenien molt poder. I no hi ha hagut una depuració de responsabilitat, no hi ha hagut un treball de memòria històrica, amb determinades excepcions, segurament a Catalunya i Euskadi s'ha fet més, però no hi ha hagut el mateix treball, que sí que hi ha hagut en el cas d'Alemanya per exemple. I per tant són dos casos contraposats, és a dir, jo crec, el que deiem abans, el franquisme sociològic i, en part polític a l'estat espanyol, està ben viu, desgraciadament.

Per acabar, i és el títol del nostre treball; creu que es pot comparar l'extrema dreta del segle XXI amb el feixisme del segle XX?

És una pregunta interessant i complicant a l'hora que espero que sapiguen respondre molt bé en el treball. Jo crec que s'ha de filar molt prim, com deiem abans. Quan parlem d'extrema dreta hem de saber exactament de que parlem i en quins casos, en quins partits i moviments posem sota aquesta etiqueta. Jo crec que

en general, el fenomen d'extrema dreta avui en dia és més ampli que el feixisme, el nazisme dels anys trenta del segle passat. Jo crec que hi ha una diferència substancial, bona part de l'extrema dreta d'avui en dia no és antisistema, no són partits que vulguin instalar una dictadura o un règim totalitari, que es el que volien fer i desgraciadament ho van aconseguir el feixisme italià, el nazisme alemany, el franquisme espanyol, bàsicament aquests tres casos. Hi ha molts partits d'extrema dreta avui en dia a Europa que no volen ser un partit pel sistema burocràtic, sinó que sí que volen dur a terme una retallada de llibertats, tenen un concepte de societats molt més tancat, molt més exclusiu, basat en una suposada i única identitat nacional, però jo crec que hi ha una diferència substancial. També hi ha partits d'extrema dreta que en alguns casos sí, evidentment, si poguessin establirien un règim totalitari o autoritari, però aquests són, per sort, irrelevantes avui en dia. Els més preocupants no són només els partits d'extrema dreta que tenen alguna representació en els parlaments, sinó partits de dreta, de dreta extrema, la dreta populista, que sí, que ja estan duent a terme retallades en quan a democràcia. Però jo crec que s'ha de fer una diferència entre els moviments feixistes del segle passat i l'extrema dreta d'avui en dia. Per tant, si jo estigués fent el vostre treball, diria que no és exactament el mateix.

13-Jordi Borràs

Creu que hi ha grups feixistes a Espanya? Si és així, quins?

Aquí hauriem d'entendre o de definir què entens tu per feixisme, que es el feixisme, i que es pot classificar o no com a feixisme, llavors si pretens que t'enumeri totes les organitzacions d'extrema dreta de l'estat no acabaríem per tant no em sembla una pregunta idònea. Jo el que et diria és, una cosa es el feixisme que és una ideologia que emerg a Itàlia al 1919, l'altre cosa es l'extrema dreta que és un moviment molt més ampli on també podem englobar a les organitzacions post-feixistes, val? Aquí hi hauria una discussió terminològica bastant llarga, però organitzacions d'extrema dreta ni ha moltíssimes, sí, però no té les enumeraré perquè segur que me'n deixo, de sens fa poc he acabat un glossari d'organitzacions d'extrema dreta a Catalunya i feina n'he tingut per enfilel-les totes.

Hi ha moltes vegades que la gent diu que partits com Vox, Ciutadans... són feixistes, vostè pensa que és realment així?

No es el mateix Vox que Ciutadans, tot hi que comparteixen part del seu patró ideològic, també et diré que no crec que Vox sigui un partit feixista. Es que és una mica el que dèiem abans, si consideres que Vox és un partit feixista consideres que Podemos es un partit comunista, no? Vull dir Podemos és un partit comunista, t'ho preguntaria, jo crec que no que és un partit social-demòcrata d'esquerres. Vox és un partit feixista? Doncs no, és un partit nacional-populista d'extrema dreta, podríem definir-lo així per exemple. És a dir, no per enfilem l'adjectiu més gros la cosa serà més interessant, es Ciutadans un partit d'extrema dreta? Jo crec que no, jo crec que és un partit ultranacionalista, nacionalista espanyol evidentment, que utilitza postulats que també defensa l'extrema dreta, de fet el problema de l'extrema dreta, ja no només la seva penetració en la institució, també fa que tot l'eix ideològic basculi cap a la dreta i que aquella extrema dreta ja no sembli tant dreta perquè quan tens un Vox que supera per la dreta a Ciutadans ja sembla moderat, no? És a dir aquí tenim un problema, però jo no crec que es pugui definir a cap dels dos partits com a feixista.

Cada cop, l'Extrema dreta té més recolzament. Perquè creu que la població vota aquests partits d'extrema dreta?

Depèn. Cada país té unes circumstàncies diferents i en general en cada país l'extrema dreta aconsegueix resultats electorals per motius diferents al país veí. Tot hi això també parteixen d'un comú que pot ser la crisi del bipartidisme, la crisi de socialdemocràcia, la fi del període de socialdemocràcia que va brillar tant en els anys 60-70 sobretot per l'Europa, el tancament de fronteres, la reclusió, la desfeta de la Unió Europea si ens posem a mirar el cas del nostre continent. És a dir, això provoca que aquesta política que es menysprea de forma absurda pot ser d'extrema dreta, o sigui una cosa es que estiguis d'acord i altre cosa és que només tinguis aquests partits, això és un grandíssim error, per què? Doncs perquè el que acabarà passant és que aquells grups que comencen amb menys vots d'extrema dreta aconsegueixi marcar la política en un moment on tu pateixes una gran crisi interna. Que fan? Doncs utilitzen una eina política que és el populisme per intentar eliminar l'eix polític clàssic que és l'eix esquerra-dreta i crear un nou eix polític des dels de dalt als de baix, la casta política, tot aquest llenguatge que pot ser utilitzat com als partits d'esquerra, però que en general utilitza uns caps de torn que acostumen a ser els independentistes catalans o l'excusa de torn; els refugiats, amb l'excusa de torn el partits ho han utilitzat. És a dir, en general els ciutadans voten

aquest partits que prometen solucions màgiques perquè estan cansats d'una sèrie de polítiques d'esquerre i de dretes que troben similars perquè normalment aquests partits socialdemòcrates, com dreta-liberal estan subjectes a un llegat mercantilista del capitalisme actual i que fa que hi hagin molt poques diferències palpables per la població actual, i busquen solucions màgiques, i la dreta que fa? Les ofereix, evidentment no les dona, no les arregla perquè allà on ha pogut governar l'extrema dreta doncs així ho ha demostrat.

L'augment d'aquests partits i de les ideologies que representen pot ser perillós per la democràcia i les llibertats? Per què?

Sí, evidentment, perquè l'extrema dreta és per definició enemiga de les llibertats col·lectives i les llibertats individuals. Hi ha un camí intermig entre una democràcia plena i una dictadura, no? És el que s'anomena les democràcies iliberals, que seria el contrari que liberals, és a dir aquelles democràcies que si ve no es poden considerar dictadures perquè hi han certes llibertats democràtiques però hi han llibertats individuals i col·lectives cada cop estan més restringides per exemple; la llibertat de la dona, per a col·lectius minoritzats, LGTBI, etc Un exemple de tot això: Polònia o Hungría, són països que tenim ven a la vora i que poden considerar-se democràcies iliberals. Per exemple, a Polònia ara han aprovat una llei que regula el dret a l'abortament a la dona d'una forma molt restringida. De fet hi hagut una regressió democràtica en aquest sentit, per tant si aquests partits són una amenaça per la democràcia.

Es poden comparar els discursos de l'extrema dreta espanyola actual amb els dels dictadors del S.XX?

Depèn, és a dir hi ha gags ideològics que són comuns, que venen d'allà mateix, però tu no veuràs de manera franquista un meeting de Vox i si la veus seran els mateixos representants de Vox que són els encarregats de treure-la perquè no els interessa que els associï amb una dictadura. Però això no vol dir que et renunciï, de fet Vox va ser l'únic partit que es va unir amb tota l'extrema dreta parlamentària que es va mostrar rutjari al trasllat de les restes de Franco del Valle de los Caídos. Per tant discursos, depèn de com si que en podem trobar, per exemple en lo que respecte Catalunya el discurs de l'extrema dreta del franquisme i de l'extrema dreta actual ha canviat molt poc, potser és un discurs de terra conquerida i és un discurs imperialista completament, però si que procuraran d'allunyar-se d'aquesta imatge de simpatia cap a les dictadures.

Pensa que el discurs d'odi cap alguns col·lectius serveix de distracció per no tractar temes realment importants o problemàtics i per buscar culpables?

Sí, com et deia, serveix per buscar cap de tur, potser un tant expiractòric, busquen un responsable fàcil, una autoritat a qui assenyalar i carregar tots els mals, digali immigrant, digali independentista, digali refugiat, digali casta política, digali com vulguis. Aquesta pregunta ja l'havia contestat abans.

Perquè la societat confia més amb les idees populistes o els discursos de partits d'extrema dreta?

Jo crec que aquí no s'ha de confondre i abans t'ho deia també, populisme de dreta, populisme d'esquerra o pot ser populisme d'extrema dreta. Podemos va posar de moda un concepte que era la casta política quan va començar a tenir repercussió política l'any 2015, però el concepte casta política no es nou ni a la política catalana ni espanyola, de fet qui idea aquest concepte calcat de l'extrema dreta d'altres indrets com pot ser la austriaca o la francesa és Josep Anglada quan era el màxim dirigent de Plataforma per Catalunya. Ell parla de la casta política que és una manera d'assenyalar tots els polítics d'esquerra i dretes en un mateix forat, d'eliminar aquest eix polític clàssic d'esquerra - dreta i fer un altre eix polític que es els de dalt i els de baix. Per tant, no s'ha de confondre el populisme amb extrema dreta, són elements diferents, pot ser populisme d'esquerra o pot ser populisme de dretes o d'extrema dretes.

Pensa que les xarxes socials afecten i influeixen en les decisions de la societat per a decidir-se en confiar en una ideologia o una altra?

Bé, és un estri comunicatiu i com qualsevol estri comunicatiu serveix per comunicar i fer propaganda, i el partit polític que no sàpiga manejar al seu gust les xarxes socials doncs segurament ho té molt difícil. Per exemple Vox ha demostrat una capacitat innovadora fins a cert punt o una capacitat que altres partits d'extrema dreta no utilitzaven amb el maneig de les xarxes socials. És una eina comunicativa més, sense més.

Pensa que amb la transició democràtica del 75, va desaparèixer el franquisme?

Bé, jo es que penso que la transició democràtica encara està per fer, primer que no va ser el 75, la transició és un període polític que més o menys es pot vestir entre Franco mort el novembre del 75 però que en realitat no ho canvien fins el 76. La transició més o menys és del 76 al 81 o del 76 al 82 que es quan el PSOE guanya

les eleccions a “unión de centro democrático”. Hi ha un franquisme sense Franco? Sí. Que actualment se li pugui dir franquisme al règim actual? No evidentment, però Franco va morir però la estructura d'estat seguia, però clar mantenir un règim politic que es basava en una persona és molt complicat, però fins que no van haver-hi canvis la cosa va quedar bastant esgarriada i de fet encara ho està, hi ha coses que són la remura directe del franquisme com per exemple la institució de la casa reial i ningú els ha votat a aquesta gent i són allà perquè el mateix dictador va fer una llei de transició al dret de la guardança que donava poders a la família del Borbons, però ningú els ha votat aquesta gent, ni jo, ni els meus pares ni ningú. Per tant, encara arrosseguem les conseqüències d'aquell règim on tots els criminals que van cometre crims franquistes van quedar impunes i les conseqüències de tot plegat.

Finalment, creu que es pot comparar l'extrema dreta del S.XXI amb el feixisme del S.XX?

Jo crec que una cosa sense l'altre es complicada d'entendre, veu en part del seu llegat. Hi ha una evolució democràtica, però també crec que no s'ha de confondre una cosa amb l'altre, és a dir, quan moltes vegades es fa un *reductio ad gilerium* es redueix el nazisme de “ah això és nazi!” No, escolta, el nazisme era una ideologia racista, d'inspiració feixista, era la versió alemanya del feixisme amb un component racista altíssim, i el partit nazi no era ven ve un partit, era un moviment militar, és a dir, crec que moltes vegades es simplifica d'una manera molt gratuïta i molt perillosa les dictadures del segle XX, però això no treu que siguin especialment greu a la presència de partits d'extrema dreta del nostre país, una cosa no treu l'altre però crec que reduir amb feixista i nazi i tot allò que fa ferum a l'extrema dreta es un error perquè si diem feixista a l'Abascal quan ens trobem un feixista de veritat, com li direm? I això no vol dir que l'Abascal no faci por, no faci fàstic, i que no em repugni, però hi ha gent molt més a la dreta que ell i és una realitat.

14-Alberto Pellegrini

(A l'inici va haver diversos problemes amb la connexió, per això falta un fragment de l'entrevista)

(...) el feixisme es un debat enorme que no s'acabara mai perquè, en fi, hi ha un acord generalitzat... Bueno, feixismes. L'Itàlia, per suposat, és evident i el nazisme alemany també és una variant, perquè té algunes característiques que són diferents al feixisme originari italià, però també, no hi ha pràcticament dubte sobre la qüestió

de: és un feixisme? Això sí. Després, tota la resta de règims, dretes, autoritaris, dictatorials... que van sorgir, especialment no només a Europa, però especialment a Europa, que van sorgir al període d'entreguerres. Hi ha un debat molt obert sobre si eren o no eren feixistes, quines característiques del feixisme tenien, que sí, que no, que a mitges... Jo per exemple estic convençut de que el franquisme, tal i com es va caracteritzar a Espanya, no era un règim feixista. De fet, sabem perfectament que durant el franquisme, i estic fent un exemple, el pes de la Falange, que sí que era autènticament feixista, es va, progressivament reduint, els pesos pesats del règim no eren els falangistes, sinó altres, a l'hora, sí que hi havien algunes característiques semblants, encara menys el règim totalitari portugués, de Salazar, o el d'Hongria o Romania. Per tant, si m'has de preguntar "Era feixista el règim de Franco?" Contesto directament, no, sota la meva opinió no ho era. Per tant, tampoc crec que siguin feixistes ni Vox, ni la Lliga Nord, ni Trump... Tenen en comú algunes característiques? Doncs sí, però com a historiadors no els podem definir com a feixistes. Es la meva opinió de partida, i crec que amb el vostre treball arribareu a aquestes conclusions, encara que ara és molt típic el "Qui no pensa com penso jo és un feixista", el qual em sembla una cosa estupidíssima i simplista, sembla que tot siguin feixistes als ulls d'un altre. La idea del treball em sembla bona però això sí, un consell, diferencieu bé entre tots els feixismes, a partir d'aquí, endavant.

Que pensa que caracteritza el feixisme del segle XX?

(...) molts elements que el caracteritzen, per suposat, jo crec que alguns dels fonamentals els podriem resumir, evidentment un odi, fàstic, oposició extrema... a la democràcia, però també al socialisme, a la lluita de classes, tot i que hauriem de matisar una miqueta, evidentment al règim soviètic... El feixisme del segle XX prima l'estat enfront de l'individu, és a dir, podem citar la famosa frase de Mussolini "Tot dins de l'estat, res fora de l'estat, res contra l'estat". La individualitat, que és un component típic en el fons del pensament de la civilització il·lustrada que va afirmar-se. A occident la individualitat es substituïda pel valor de l'estat. Un altre tret que serveix per diferenciar als feixistes de la dreta es la voluntat regeneracionista, és a dir, els feixistes d'entreguerres es consideraven a si mateixos uns revolucionaris, el feixisme italià celebrava la revolució feixista amb el dia de la marxa sobre Roma. Ells pensaven crear una societat nova, segons els seus interessos, els seus objectius... Però no es consideraven uns reaccionaris que volien tornar a un passat. Els feixistes agafaven el punt de vista dels futuristes, no? Amb la tecnologia,

l'aviació com a arma feixista per excel·lència, perquè era molt moderna, ells es consideraven moderns. Eren així, uns regeneracionistes que volien regenerar el passat per construir una nació nova, perquè la que tenien no els hi agradava per tota una sèrie de motius. Jo crec que és un element molt caracteritzant dels feixistes purs del S.XX. I un altre qüestió que també ens serveix molt bé per marcar distàncies és la qüestió de l'agressivitat exterior. No ens hem d'oblidar d'una cosa, clar, el feixisme d'entreguerres neix, i no podria néixer sinó, després d'una gran guerra, o sigui, és resultat de la primera guerra mundial, no podria haver un feixisme sense la primera guerra mundial, que és una experiència formativa per exemple Hitler i Mussolini. Els dos van fer la guerra i estaven acostumats a la violència i a resoldre les disputes i les discussions amb ella. Per la qual cosa el seu enfocament sobre quines han de ser les relacions entre pobles, són uns expansionistes agressius, exalten el valor de la guerra, de l'enfrontament, de la virilitat, del militar... Jo crec que aquest és també un element bàsic, si es que volem entendre les característiques fonamentals del feixisme, n'hi ha moltes altres, per suposat, com per exemple l'intent de construir un estat totalitari. Només l'Alemanya nazi aconseguí crear-lo, fins i tot l'Itàlia feixista té més d'un problema perquè segueixen existint grup de poder que s'escapen del seu control. Bé són la monarquia, l'església catòlica, la casta militar... Mussolini parlava d'un estat totalitari però no va poder construir un que ho fos totalment, però el que dic, Hitler sí, i cada cop, amb la guerra, més. L'estat havia desaparegut, només quedava la imatge del partit, allò era un estat totalitari. El feixisme tenia ambicions universals en el sentit de que creien que el futur era feixista i que ho havia de ser per a tothom, Mussolini parlava d'un feixisme universal.

Per què pensa que el feixisme va tenir tant de recolzament al S.XX?

Per tots els factors, jo crec ho podem explicar, primer per la debilitat institucional i política dels estat on van sorgir amb més força. La resta de països ja tenien unes institucions i una democràcia consolidada... A aquests països també va aparèixer moviments de caràcter feixista, però no van poder subvertir les institucions democràtiques. En canvi, països més fràgils institucionalment com Alemanya i Itàlia, amb societats més fràgils, partits polítics més fràgils... Donaven més possibilitat d'èxit al feixisme. Segon factor, la presència dins d'aquests països de moviments socialistes. Si no hi ha aquest moviment el feixisme no té contra que reaccionar, i que puguin justificar les seves accions en nom de l'antisocialisme. Un altre factor, el

desencadenant últim, com sempre passa... Crisi econòmica i de valors. No hi ha transformació que no sigui provocada, això històricament i en molts sentits, que no tingui a veure amb una crisi de valors i una crisi econòmica. Una Itàlia que surt d'una duríssima guerra, sentint que no tenen una recompensa prou a l'esforç, una victòria mutilada de la qual parlaven els feixistes, havien perdut una quantitat enorme de persones... Podem dir el mateix per Alemanya, s'havia acabat un món de l'Alemanya imperial que molts havien viscut, i s'acaba d'una forma molt tràgica. A més a més es culpada de tot, ha de deixar el seu exèrcit que es el seu orgull, i queda una Alemanya desorientada en plena crisi econòmica. L'últim detonant el el tsunami de la crisi de wall street que desmonta el tinglado. Gràcies a aquesta explosió el partit nazi pasa a aconseguir relevancia dins de la política. Si tenim una crisi de valors, fragilitat política, socialisme i un cop final com el crack del 29, es la fórmula perfecte perquè aquest nazisme o feixisme, com li volgueu dir, triomfi.

Perquè creu que la dreta/extrema dreta cada cop té més recolzament?

Avui dius? Bueno, doncs jo crec que és bastant simple, crisi de valor i crisi econòmica. Durant els anys de la postguerra, durant trenta anys Europa ha viscut prou bé, tots els països europeus han conegut un desenvolupament bestial, vivim infinitament millors que els nostres avis, no ens ho podem ni imaginar. Hem conegut pau, o sigui, nosaltres no hem conegut guerra, ens hem il·lusionat, hem pensat que aquest creixement infinit durarà eternament, però després l'impacte de l'11S, que ja va provocar alguns problemes i després la crisi del 2008, a veure, l'ascens de partits de més o menys extrema dreta va ser a partir del 2008 a causa de l'impacte de la crisi econòmica que s'acompanya per una crisi de valors perquè el món està experimentant una transformació a la qual no esta acostumat, una transformació acceleradíssima que no ens deixa ni el temps d'adaptar-nos. A veure, nosaltres ara estem parlant a través d'una pantalla, ara tenim twitters, instagrams i coses per l'estil que cada dos dies canvien, igual que tot, i això ens està descolocant, i a més els referents tradicionals que durant segles havien guiat a occident o la humanitat, em refereixo per exemple a la religió cristiana que ens deia: això és bé i això no, has de fer això i no lo altre, perquè déu et mira i et castigarà si fas el que no toca. O el socialisme o el comunisme, que també deia el que havies de fer. Doncs aquestes dues grans corrents que guiaven i indicaven el camí, orientaven a la gent no han desaparegut però ningú els hi fa cas, han perdut la seva funció de líders morals. Ara la gent no té això, la gent es troba en un món que està evolucionant a uns ritmes

rapidíssims, fa trenta anys li deies a la gent que ara ho fas tot amb una tauleta de plàstic, un dia pots estar a la Xina i a l'altre a Austràlia i parlo amb gent del Congo i et dirien que estàs boig. Això són canvis rapidíssims, i a veure, els homes no som unes màquines, ens hem d'adaptar a tot això, i costa adaptar-se, costa especialment quan aquests canvis s'acompanyen de dificultats econòmiques causades també per una sèrie de canvis. Crec que tot es un cicle, igual que en el passat van haver-hi certs canvis que una determinada àrea geogràfica dominava sobre una altre, Europa, ara, ho sento molt però és el torn d'Àsia Pacífica, Xina i Índia estan recuperant allò que era seu fa mil anys. Tot això descoloca, fa perdre referències i en aquesta situació jo crec que és comprensible que moltes persones votin a aquells que semblen oferir les respostes més fàcils, mes immediates, que diuen que tornarem a ser com abans, no vindran immigrants, el treball sera nostre... Es normalíssim l'ascens de l'ultranacionalisme, aquest sempre augmenta en moments d'inseguretat perquè la gent necessita alguna cosa en la qual mirar i aferrar-se desesperadament perquè si no es senten perduts, però si per lo menys tenen la terra, la bandera... Jo no crec que sigui sorprenent aquest ascens, s'havia de poder preveure, quan va començar a sorgir a mi no em va causar sorpresa, preocupació? Vale, pero sorpresa no.

Pensa que els discursos o meetings dels dictadors tenien importància? Per què?

Els dels anys trenta eren fonamentals per què no existien grans mitjans de comunicació, per exemple la ràdio es va desenvolupar a la segona meitat dels anys trenta per lo tant per entrar en contacte amb l'opinió tenies o els diaris o el meeting polític. Ara, avui en dia, en temps com aquests no (...) és molt més fàcil que no haver d'interpretar un twitter que només té nose quants caràcters o que no entens... me'n vaig a la plaça amb el senyor que em parla i ja està. Això perquè coincideixen amb els interessos.

A part dels meetings, utilitzaven els grups feixistes alguna eina de propaganda més? Si és així, quina?

Sí, durant el període d'entreguerres podriem dir que la propaganda que entenem i com la pensem nosaltres, en bona part va ser creada i inventada pels feixismes. Un cas es tant l'italià com l'alemany que tenien el ministeri de propaganda, que dius, m'agradaria saber si existeix en un altre lloc una cosa que es digui així, doncs no, evidentment, perquè es una cosa que va lligada amb aquell estat. Doncs si, per

crear consens, que era un objectiu fonamental i transformar la societat, perquè també ells volien transformar-la, doncs has de convèncer-la i has de fer tota una mena d'accions, que, al marge d'aquests meetings nazis que segur que heu vist les imatges d'aquelles desfilades... La difusió de la ràdio va ser molt important, o sigui, ràdios que es distribuïen a preus reduïts perquè tothom pogués tenir a casa seva la ràdio per sentir la veu del Duce o del Führer o de qui fos. O l'ús de l'esport, un exemple, Itàlia va ser el país que va celebrar la copa mundial del futbol al 1934, a Mussolini personalment el futbol no li agrada, però va intuir l'oportunitat i diu: home, si Itàlia aconsegueix una copa del món i l'equip italià guanya... Que l'equip italià va guanyar robant, perquè va guanyar robant, que precisament el partit més escandalos va ser contra Espanya. La imatge de la eficiència que ofereix l'Alemanya nazi quan organitza els jocs olímpics de Berlin al 35, això també es propaganda, per suposat. Això d'omplir els murs dels carrers de la ciutat amb cartells o fins i tot amb pintades, que encara es veuen en Itàlia en segons quins pobles perduts, algun mur que encara es llegeix la pintada que van fer durant els anys trenta perquè el mur no s'ha tocat, tot això també és propaganda i serveis. A la època no existia la televisió, no existia internet ni coses per l'estil, afortunadament penso jo, perquè si haguessin tingut internet que déu ens salvi a tots. Ells tenien la concepció de voler construir un nou futur i per això inovaven o buscaven coses noves amb aquesta mena de coses.

Es poden comparar els discursos de l'extrema dreta espanyola actual amb els dels dictadors del S.XX?

No és exactament la mateixa cosa, perquè hi ha una gran diferència fonamental, el gran ús de propaganda, sobretot pels dos règims d'entreguerres va ser sobretot un com aquests van arribar al poder, abans feien el que podien. Ara hi ha aquesta qüestió de que tothom té accés al diabòlic internet i qualsevol sonat pot escriure i dir qualsevol cosa. Quina influència tenen els vídeos d'Abascal o qualsevol altre cosa? La tenen, no la tenen? No ho sé, és un intent de crear consens, familiaritzar als teus i si serveix i al llarg termini té efecte no ho sé la veritat. El que si penso és que jo pensava que quan el pitjor de la crisi econòmica pases, l'espai per l'extrema dreta s'anirà progressivament reduint, però amb la covid canvia tot i penso que serà un gran impuls per l'ascens d'aquesta dreta als anys vinents, i ho veig bastant clarament, però tampoc se fins on arribaran o fins on influiran. Es que fins i tot el feixisme italià no va aconseguir feixititzar a tots els italians, hi havia molts italians feixistes però molts només eres Mussolinians o molts que només ho seguien per

conveniència, era un model de vida, diguessim acceptat. La seva voluntat de aconseguir construir l'home nou feixista va ser un fracàs total.

Pensa que amb la mort del dictador Franco, va desaparèixer el franquisme?

No del tot, en bona part sí, però és evident que a Itàlia i Alemanya va haver un canvi traumàtic, hi ha una guerra que perden i el dictador mor. A Espanya la guerra la guanyen els feixistes i quan mor Franco hi ha una transició on es fa el que es va poder fer en aquell moment. El franquisme es va mantenir, la prova és l'intent de cop d'estat que va haver, però no va triomfar per tot una sèrie de motius. Però ara cada cop hi ha menys, perquè el temps va passant, i no crec que ara la dreta/extrema dreta, es poden omplir la boca amb la típica frase de "Con Franco se vivía mejor", però no, no saben el que diuen. Jo no crec que aquesta gent sigui franquista, perquè la majoria no saben ni tan sols qui era o que feia, es fan amb la idea però amb cert desconeixement, perquè estic segur que si els hi diguessis d'anar a la guerra o fer els entrenaments amb la disciplina que feien per exemple, a Alemanya, es tirarien enrere i preferirien anar al bar a fer unes copes amb els amics. A nivell institucional no ha desaparegut però cada cop menys, però per el que et deia, aquí no hi ha hagut una transició traumàtica.

Finalment, creu que es pot comparar l'extrema dreta del S.XXI amb el feixisme del S.XX?

No, no crec que es puguin comparar per què com he dit han passat més de vuitanta anys i pel mig han passat moltes coses. Hi han grandíssimes diferències de base, això no vol dir que no hi hagin analogies o alguns punts semblants, de contacte. Això no vol dir que els hem d'infravalorar, no, ojo, això no vol dir que podem pensar que el passat, passat està i que no pot tornar a repetir-se, mai tornarà a repetir-se igual igual igual, pero hem d'anar amb compte. Però sincerament no crec que es puguin comparar com si fossin la mateixa cosa, són hereus molt allunyats, molt filtrats i molt allunyats per gent que no ha conegut el feixisme.

15-Ivan Canovas

Quins són els ideals de Vox? Quins són els eixos de la vostra política o del vostre programa electoral?

Es complicado poder siempre contestar cuales son los ideales de un partido, y más de uno con la estructura con la que está montado Vox, que intenta ser algo diferente a eso que ya está creado. Nos alejamos mucho del eje tradicional del bipartidismo,

que sí que puede estar en una línea política por encima de las personas, eso no tiene nada que ver... Por lo tanto, yo te puedo contar como soy yo, mis ideales, valores y convicciones, que son los mismo más allá de Vox. Vox al final es un partido que se crea en el 2014, que exalta la opinión pública en unas elecciones en Andalucía el 2018 que es cuando consigue representación en el parlamento andaluz y se entra a una institución pública por primera vez, pero como se puede entender, al final es un partido en construcción el cual forman personas. Dentro del partido, dentro de Vox hay gente, hay gente de toda clase. Al final, como te digo, somos un movimiento donde tenemos muchos perfiles de gente, donde cada uno tiene sus ideas y convicciones. En mi caso, yo ya las tenía antes de la creación del partido, siempre he pensado en defender un tipo y modelo de sociedad, en defender la unidad de España... siempre me he movido por estos entornos, siempre he tenido unos ideales de que controlen a la inmigración ilegal, en cuanto a creer que los ciudadanos tenemos que ser iguales y con los mismos derechos ante la ley... Siempre he defendido la libertad por encima de imposiciones ideológicas como por ejemplo el colegio. Por lo tanto, Vox es la herramienta que actualmente nos permite llevar esas ideas que muchos ya las teníamos antes a nivel político. Pero como te digo, hay gente de todo tipo, hay gente más liberal, gente más proteccionista, hay gente que le atrae de Vox pues el mensaje social, hay gente que le atrae la idea de unos impuestos más bajos, hay gente que le atrae el mensaje de estar en contra de las autonomías, hay gente que le atrae el tener unas políticas duras contra la inmigración ilegal y contra el delincuente, o sea, contra aquella persona que viene aquí a cometer el mal, pues esa persona tiene que estar fuera y debe ser expulsada del país. Bueno, hay gente que le atrae el ser euroexigentes, abogar por una reforma de la Unión Europea porque la entendemos como algo necesario pero con unas políticas de competencia desleal que desfavorecen a los intereses de la nación y sobretodo han llevado a una pérdida de la soberanía. Como te digo, te he ido contando varias cosas, a la gente que forma este proyecto que se acerca a nosotros es por muchas cosas, diferentes porque ya te digo, somos un movimiento que aglutina gente de todos los perfiles, pueden ser gente de un nivel adquisitivo alto, aun que es la que menor porque la gente que vota a Vox es gente trabajadora de clase media/baja, gente de barrio como yo, que soy de Cornellà. Pero entendemos que hay de todo y que tenemos que ir más allá de un partido político, ser un movimiento social que entienda las necesidades y exigencias de la gente, intentar

dar respuestas y ser esa voz de la gente en las instituciones. Pero lo que te digo, encasillar en algo a Vox es muy complicado por lo que te digo, lo formamos gente de ideas diversas. También creo que actualmente ser tan simplistas y marcar el eje de izquierda derecha creo que es absurdo. O sea, otra de las cosas o falacias que se dicen de Vox es que le vota gente que viene del partido popular, bueno, eso no es verdad, a Vox que vota gente que votó a Podemos en su momento, gente que votaba al PSOE, aunque parezca increíble es así. Mucha gente que era abstencionista y que no había votado jamás y que en su momento votó a Podemos como ese voto cabreado, ahora vota a Vox, estoy seguro. Gente antigua votante socialista, sobretodo quizás gente mayor que viene de todas partes de España aquí a Cataluña y al ver esa deriva del partido socialista, que es una deriva anti española, una deriva que se alinea con los enemigos de España y con los etarras pues... ese descontento con el voto socialista seguro que ha venido a Vox, por ejemplo en el área metropolitana de Barcelona. Como por ejemplo, te hablo de mi municipio, Cornellá, como en unas elecciones municipales la gente te vota al partido socialista, han podido votar en elecciones del pasado a Podemos o a Ciudadanos y ahora votan a Vox. El voto es cambiante, ese eje de izquierda-derecha que es más típico de las plutocracias como Francia o del Reino Unido, o sea, de democracias más antiguas. Yo creo que eso en España ya ha quedado atrás, la gente cambia de voto y el voto fluctúa mucho dependiendo de la situación de las personas y yo creo que el proyecto de Vox está abocado al éxito porque nuestra posición es firme, siempre la misma, y eso es lo que busca la gente, no que hoy digan una cosa y mañana otra y también creo que damos respuesta a la gente a día de hoy y se la seguiremos dando en el día de mañana en temas donde los demás partidos no se atreven a meterse. Creo que Vox tiene una postura clara y creo que la gente entenderá que damos respuesta a sus problemas en el día a día.

Pero si por ejemplo me tuvieses que decir tres características, las principales de Vox, ¿Cuáles dirías?

Bueno, pues obviamente la unidad de España como pilar fundamental, pero no simplemente entendiendo a una bandera o a una constitución, España es más que una bandera y que una constitución, España es una historia heredada y nuestra misión es preservarla y transmitírsela a nuestros hijos, entendiendo nuestra cultura, nuestras tradiciones, como te digo, esta historia en común. Nada es casualidad, no hemos llegado hasta aquí, no tenemos la vida que tenemos ni la sociedad que

tenemos por casualidad, todo es por una historia que se ha heredado, se ha luchado mucho por conseguir libertades y por conseguir mantener las tradiciones de este país y obviamente nosotros abogamos por conservarlas y seguir transmitiendoselas a nuestros hijos, ese puede ser el punto uno. El punto dos podría ser perfectamente la seguridad en las calles, entendemos que es importante, precisamente para tener un futuro mejor tener paz y seguridad en las calles, y para ello habría que endurecer las penas con los delincuentes y sobretodo expulsar al inmigrante ilegal que esté cometiendo esos delitos, pues podría ser otro punto fuerte. Podríamos poner tres ejes, soberanía nacional, política obviamente, soberanía económica también, no estamos de acuerdo con esa competencia desleal en el mercado global, no somos para nada globalistas, somos patriotas y entendemos que lo primero tiene que ser la gente de aquí y la industria y producto español tiene que estar por encima de esa competencia desleal, de que por ejemplo las empresas se vayan a China o Bangladesh y produzcan allí con mano de obra barata, no puede ser que les salga más barato traer ese producto desde fuera que producirlo aquí mismo con lo que eso conlleva, con por ejemplo el cierre de Nissan que deja a veinte mil personas en el paro, eso no se puede entender, deberíamos luchar por la industria de aquí. Luego la libertad, que no haya imposición ideológica ni en los colegios, ni en los medios de comunicación, que la opinión pública sea libre y que el ciudadano sea libre para poder tomar sus propias decisiones y no se vea manipulado, tanto por ese gran imperio mediático como por la educación o la administración pública. Al final la administración pública es pagada por todos y tiene que ser, tiene que permitir que el ciudadano se desarrolle libremente y no intente imponer su agenda ideológica. Queremos y defendemos la libertad, creemos en la unidad de España entendiendo la unidad de España no solamente como una bandera o una constitución sino como una historia heredada que hay que preservar y transmitir y bueno, esa soberanía económica que entendemos que la Unión Europea nos ha quitado y debemos de recuperarla, eso no quiere decir que seamos antieuropeos, ni mucho menos.

Us considereu de dretes o d'esquerres? Per què?

No lo sé cada persona lo que se considerara, sé que parece una respuesta así un tanto un tanto política pero es la verdad, es la verdad, y creo que habrá gente que te dirá que es de derecha y otra te dirá, que me estás contando. Claro, que es lo que se entiende como derecha actual, y vosotros que sois chavales jóvenes lo veis en el día a día, ese izquierda-derecha que quiere decir. Yo creo que los trabajadores ya

no votan a izquierda, osea esa falacia de que la izquierda está con los trabajadores, con los obreros... y la derecha con los empresarios.

Primero que es absurdo, primero que es una lucha de clases, porque a más me hace gracia porque estáis intentando comparar a Vox con el fascismo como intentando hacer ver que es algo retrógrado algunas de las ideas del partido, bueno pues...

Iván... perdona que te corte, no es que nosotros pensemos, sino que hemos visto que hay una idea...

No no no, si si, lo entiendo... no tengo ningún problema, me refiero que quizá estáis comprando, entiendo que hablando con analistas, entiendo como que tiene ideas retrogradadas, Vox no, o en que a vuestro entender retrógrados. Bueno yo os voy a poner en situación, al final las ideas socialistas son de Karl Marx, 1848, 100 años antes del fascismo. Al final las ideas liberales, las ideas de los liberales que a nadie se le ocurría llamar retrógrado a alguien liberal, son en su máximo esplendor de la revolución francesa, 1791, osea estamos hablando que las ideas marxistas son del siglo XIX e incluso las ideas liberales, de la burguesía liberal, que es donde empieza a marcar el eje de izquierda-derecha en Francia como en el Reino Unido, entiendo que el tercer estado sentaba izquierda y la burguesía y los revolucionarios o liberales, los ilustrados se sentaban a la derecha, pues imaginaos eso retrógrados, siglo 18 y 19.

Entonces es un poco para abriros los ojos que al final esa absurdez de intentar comprar las cosas o llamarlas retrógradas al final nos puede llegar a sorprender como enseguida se intenta llamar a Vox retrógrado por algunas de sus ideas y sin embargo a nadie se le ocurre llamar retrógrado al partido socialista que tiene ideales de Karl Marx, o al partido comunista que digamos que son ideas del siglo XIX, no? o partidos liberales como puede ser el partido popular o socialdemócratas, e incluso los conservadores en el Reino Unido. En Francia no se, como puede ser Macron. Son ideas liberales básicas de un mercado del individuo por encima de la comunidad, que eso es también del siglo XVIII, por lo tanto para que podáis ver que podáis comparar todo.

Ahora en que estamos, en izquierdas o derechas? Pues el que la gente se quiera estar. Yo no rechazo a nadie, entiendo que haya gente que se considere de izquierdas, gente más de derechas.. no lo sé. Para mí es un eje obsoleto, es un eje retrógrado precisamente porque la actualidad no es tan simple por lo que te digo, los

obreros, los trabajadores no votan a la izquierda ya. Yo conozco a más banqueros que votan al PSOE o a Podemos y en cambio conozco a paletas, gente que sale con el traje manchado de la obra, que vota a Vox. Por lo tanto ese eje ha quedado obsoleto, es absurdo. La gente mira por sus propias ideas, la gente mira por cuando sale de casa que es lo que le beneficia en el día a día y allí es donde encuentran a Vox atractivo porque denunciemos las cosas que ellos las denuncian en el trabajo, en el bar, en casa, en la familia y en eso estamos. Al final, precisamente creo que la idea actual de defender la familia, de defender unos valores que se están perdiendo, unos valores occidentales que se están perdiendo para nada retrógrados, al revés, creo que incluso es revolucionario. Creo que hoy en día defender la familia, defender la nación, defender unos valores, defender lo que somos, lo que somos como civilización, algunos les puede parecer retrógrado pero creo que hoy en día es al revés, ser revolucionario porque tenemos a todo el sistema precisamente invocando a dejar de lado lo que teníamos entendido como familia, como nuestros valores tradicionales y quiere imponer su agenda ideológica y crear un nuevo occidente, crear un nuevo mundo. Bueno, nosotros dependemos de todo lo que sale de aquí, los valores occidentales o como lo queráis llamar, los valores europeos, y creo que eso no es retrógrado para nada, creo que eso es precisamente revolucionario hoy en día, al igual que hoy en día es revolucionario llevar la bandera de España en Cataluña, cuando lo fácil seguramente es esconderte y no atreverte o ser incluso independentista no? pero bueno, allí estamos.

Per què penseu que en els últims anys heu guanyat tanta popularitat?

Bueno creo que ya te he contestado ya un poco, no?... en este tiempo, porque decimos lo que... porque primero... porque ponemos encima de la mesa temas, debates, que a la gente le preocupan y que la gente comentaba en los bares y el consenso pobre los había dado como cerrados, como políticamente incorrectos. Entonces hay temas que Vox ha puesto encima la mesa que nadie más se había atrevido a poner incluso los diputados, entonces lo primero que fue que resultó atractivo fue que había gente que se atrevía a decir cosas que otros no se atrevían y que sin embargo eran problemas reales del día a día de la gente.

Punto número dos, que ya pasa ser del éxito de entrar al no solo mantenerse, sino al de crecer, es que la gente ha visto que lo que decíamos lo hemos seguido diciendo. La gente ha visto que lo que se hablaba en campaña se ha seguido defendiendo en el congreso de los diputados, entonces la gente ve utilidad en un

partido político en un momento de ver inútiles, o cuesta mucho confiar en la política española, entonces ese momentos que cuesta mucho confiar en la política o políticos españoles, entonces han visto en Vox un partido en el que te puedes fiar porque no cambia de opinión porque lleva hasta las ultimas consecuencias políticas es decir lleva hasta el congreso de los diputados o tribunales sus ideas y entonces al final la gente lo que quiere es eso, que siempre le digan lo mismo, que cumplan sus promesas y sobre todo en un contexto donde cada vez los medios de comunicación van perdiendo su credibilidad al final la gente sabe que los medios manipulan y los medios ya no tienen el poder que tenían antes, por ejemplo gracias a redes sociales, un entorno donde Vox se mueve muy bien y donde todo aquel que quiera saber nuestro mensaje sin el filtro, sin la manipulación de los medios, acuda a las redes sociales, ven que no somos tan malos, ven que lo que decimos pues ni tan mal, pues quizás tenemos razón en algunas cosas o quizás las pensaba y cuando ven ese mensaje sin manipulación, sin filtro de los medios de comunicación, la gente también se queda.

Entonces respondiendo tu pregunta pues esas tres cosas, un partido que llevó al centro del debate, digamos que llevó al debate, que llevó al congreso, que llevó a las vías de política española temas que otros deberían llevar punto número uno. Punto número dos, que no cambia, que lo que dicen lo siguen haciendo que tenemos una hoja de ruta que vemos que funciona, que simplemente es ser sinceros y sin complejos, decir lo que la gente dice en la calle, llevarlo y se ha visto que durante tanto los 24 como lo 52 se ha dicho en la tribuna del congreso de los diputados lo que esperábamos, por lo tanto da que confiar en el partido y luego número tres, quizás la redes sociales, no? Las redes sociales, aprovechando también de que como digo la gente cada vez ve menos medios convencionales y más las redes sociales, pues Vox es un partido que se ha manejado muy bien y allí nuestro mensaje no tiene..., no pasa ningún filtro de los medios y se dice tal cual, entonces la gente viene... ve y creo que se convence.

Hi ha certa opinió pública que compara la vostre ideologia amb el feixisme o l'extrema dreta, que en considereu o que els hi respondrieu?

Pues que Vox es un partido demócrata, que juega en el juego democrático por lo tanto ya la acusación de fascita.... que tampoco se muy bien a que se refiere, el fascismo italiano... porque también el fascismo italiano no es el mismo que el nazismo alemán o el franquismo en España, no tienen nada que ver pero bueno, qué les

respondería... pues que intentan descalificar... no deja de llamar a Vox fascista, machista, homófobo no deja de ser un intento de desacreditar a Vox, es un decalificativo que intenta desacreditar que intenta dar a la opinion pública, dar a la gente y decir estos no los escuches porque son fascistas y ya con eso parece que ya obvimanete la gente es más reticiente.

Esto me suena mucho a los, la palabra negacionista actualmente. Yo no dudo que haya gente que niegue el virus, no se, en su máxima... seguro que tu has visto protestas durante estos días, no tan solo en España sinó también en otras partes de Europa y del mundo, y los medios de comunicación enseguida les llaman negacionistas sin ni siquiera preguntar o hablar con algunos de los que presentan esa manifestación cuando a lo mejor simplemente son hosteleros que protestan por el cierre, porque les han obligado a cerrar sus negocios, porque se están arruinando. Bueno pues estos hosteleros que se están manifestando porque les están obligando a cerrar sus negocios la prensa los califica como negacionistas, simplemente por el hecho de protestar contra las medidas del gobierno. ¿Por qué hace eso la prensa? Pues simplemente para descalificar al visidente, a descalificar al que piensa diferente.

Lo mismo hacen con Vox, les da miedo que se denuncien cosas que no se denunciaban. Vivían muy bien donde ellos decidían, los medios de comunicación decían lo que era o no importante para debatir y sin embargo hay un partido que pone encima de la mesa cosas que antes se consideraban políticamente incorrectas. Bueno pues... rápidamente se... usan términos descalificativos, eso es un tipo de jerarquía social muy vieja. Cuando algo no te gusta y cuando te ves incapaz, que es lo que pasa ehh chicos?... Lo que pasa es que en muchos aspectos se ven incapaz de debatir con Vox, de rebatir de forma intelectual o de forma política. De rebatir nuestras posiciones, como no se ven capaces de rebatir, de debatir contra nosotros porque ponemos encima de la mesa temas que retratan a todo el panorama político español, pues enseguida entran descalificativos véase fascistas, véase ultra derecha, véase... bueno homófobos, etc.

Son descalificativos que intentan desacreditar para hacernos perder popularidad o como le quieras llamar.

Los medios cada vez importan menos, también se insultó mucho a los ingleses que querían votar brexit, también se insultó mucho a los americanos que votan Tump y vemos que no funcionó porque no hubo brexit y ganó Trump en el 16.

Y ahora, pues con nosotros tampoco funciona, eso parece que les da incluso más coraje. Yo esto parece que focalizó la prensa, no es que tenga nada en contra de la prensa pero creo que son los culpables de naturalizar esos términos tan peligrosos, no? Que lo hacen ahora con Vox, pero antiguamente, vosotros sois más jóvenes, pero antiguamente lo hacían con ciudadanos. Cuando los ciudadanos empezaron aquí en Cataluña también les llamaban ultraderechas y fascistas. También les llamaba pues de todo, no? Ciudadanos ahora parece que les cae bien porque ya no lo ven un rival político y ahora ya no los descalifican. Y antes de ciudadanos era el partido popular, el PP eran los herederos de Franco, eran los herederos del fascismo, eran también homófobos, eran retrógrados también y ahora el partido popular parece que es un partido cómodo porque no pone en ningún apuro y no da para nada la batalla cultural. Pues ahora le toca a Vox y si en el futuro sale otro partido porque Vox por lo que sea se ha debilitado o ya no es una herramienta útil los medios llamaran al partido que les moleste ultraderechas o fascistas para intentar desacreditar.

Y respondiendo a tu pregunta Laia, perdón que me enrolle mucho, simplemente que les diría a esas personas que dicen que somos fascistas, bueno que intentan desacreditar a Vox porque no tienen argumentos para ello e intentan desacreditar de manera fácil, el insulto. Lo habréis vivido vosotros en el colegio, cuando no pueden contigo pasan al insulto, a desacreditar, a ponerte una etiqueta, para delante de la gente ya ponerte en otra posición. Yo estoy en la supledad moral porque yo soy super moderno, super progre y tú sin embargo estas por debajo mío porque eres un fascista y un homóbo. Bueno, son descalificaciones que podría llegar a entender delante de la persona de a pie, del ciudadano de a pie.

A mí no me siento insultado cuando una persona me quiere faltar el respeto, bueno me la querrá faltar el respeto igual, o sea no me siento insultado por llamarme fascista porque esas personas si me quieren faltar el respeto me llamaran fascista, me llamaran tonto del culo o lo que sea. Porque esa persona lo que quiere es insultarme pero sí que lo veo muy peligroso de los medios de comunicación porque lo hacen a sabiendas, porque tienen un plan lo hacen porque reciben órdenes de las elites dirigentes de que actúen así contra Vox.

Per què proposa Vox la il·legalització de certs partits?

Se propone en pos de la democracia, en pos de la libertad ilegalizar partidos que van en contra de la democracia y la libertad. Es así de claro, de nuestro régimen

democratico y de la libertad. Si esa cosa, no ehh... Alemania por ejemplo, no dirías que es un país libre. Bueno pues en Alemania están ilegalizados los partidos que intentan romper la unión federal, y como en Alemania en Portugal, por ejemplo, y muchos otros países donde nadie dudaría que son regímenes libres y democráticos. Ehh están dentro de su ley de partido prohibir los partidos que buscan romper esa unión nacional o el régimen democrático. Yo no lo veo absurdo, si hay unos partidos que abogan abiertamente.

Otras cosas, luego los ideales que tienen cada uno, yo no obligo... yo entiendo que haya gente independentista y yo no voy a obligar jamás a nadie a dejar de serlo, para nada, creo que tenemos que darle y convencer a esas personas para que vean que la nación ha estado siendo engañada porque históricamente no tiene ningún tipo de base, y luego que España es la historia en común de todos los pueblos del territorio que la componen y que debemos seguir juntos por el bien de todos. Entonces no lo veo tan absurdo ilegalizar los partidos que llevan dentro de su programa electoral que se presenta a unas elecciones nacionales con un programa que pretende destruir el régimen democrático y pretenden destruir la nación, pretenden destruir España, no lo veo absurdo.

Yo estoy a favor de la libertad de pensamiento, de la libertad de cada uno, obviamente eso quiere decir que cada uno va a seguir pensando igual, ahora si que no me parece absurdo prohibir a los partidos, bueno es que no es prohibir, es que va en contra de la constitución, osea que un partido se presente diciendo que va a romper España, ese partido porque se tiene que estar nutriendo de dinero público español, porque tenemos que estar pagando por nuestros impuestos a una plataforma política que lo que quiere es romper el estatus, romper España. No lo veo absurdo, ahora también podría ser un debate eso, pues vosotros seguramente tengáis otra opinión pero ya te digo, comparar si dices que estás a favor de la libertad porque quieres ilegalizar partidos. No hombre, yo estoy a favor de la libertad de cada uno, yo a ti no te voy a prohibir jamás que pienses lo que piensas, pero si que voy a entender que no es sano o que no tiene mucho sentido que los partidos que quieren romper España se presenten, se les riegue de dinero público y además luego sean los que marcan la agenda del gobierno central. Osea, aparte de que quieren romper España marcan la agenda y los que marcan el futuro de España, yo no sé, ya te digo, Alemania y Portugal que están prohibidos los partidos que en su programa pongan, repito, no es que esté prohibido que haya gente independentista,

pero esta prohibir presentarse al gobierno de la nación con un programa que diga que quieren romper España, como pasa actualmente. Se podría seguir presentando si renuncian a la vía destructiva y empiezan con una vía constructiva. No lo veo absurdo, pasa en otros países y creo que no hay mejor forma de defender la democracia y la libertad, precisamente que mantener lo que nos hace libres. Es como si me dices, no sé..., si estás a favor de la libertad o estás en contra de la independencia a de Cataluña o aquí todos somos libres, si pongo un ejemplo, no? Para que haya libertad y justicia y para que hayan hechos debe haber obligaciones obviamente, debe haber unas reglas del juego para que precisamente podamos ejercer esa libertad. La libertad acaba cuando intentas pisar la mía.

Aboliria Vox l'actual sistema d'autonomies d'Espanya?

Pues no lo se, yo te diría lo que haría yo. Yo devolvería competencias, sin ninguna duda. Yo lo primero que haría sería la competencia de educación, de sanidad que fueran universales, devolver competencias al estado, entendiendo no...

Es una autentica verguenza que se estudie diferente en Andalucía que en Cataluña. Que tengan más o menos dificultad los andaluces o los gallegos. No puede ser que no sea lo mismo, que no tengan el mismo derecho a becas, que no tengan el mismo sistema de becas, no se... las autonomías nos hacen ciudadanos desiguales y eso no es justo, porque si somos un país, una nación, hay que ser ciudadanos iguales, da igual que nazcas en Extremadura que en Manresa y por ejemplo en materia de educación yo siempre cuento lo mismo. Yo fui a Litz, estuve un año en Inglaterra viviendo cuando acabé de estudiar. Me fui al otorrero, yo era negadisimo en inglés y me fui para allí, y bueno me encontré con unos tipos que venían de Galicia. Eran de la Coruña y estaban estudiando, osea, les habían dado una beca, la Junta Gallega, les habían dado una beca para que estudiaran allí, pero no universidad ni nada, para que se apuntaran a una academia de allí, para que estudiaran inglés durante los dos meses de verano. Bueno cuántísima gente, o a ti Laia, o el, perdón no se como se llama, os gustaría poder disfrutar de esta beca, no? Porque me parece injusto que un ciudadano gallego, que un chaval gallego tenga unos derechos a becas, osea tenga unas becas que nosotros no tenemos.

Me parece injusto que la selectividad en Cataluña sea más dura o el bachillerato en Cataluña sea más duro que en Andalucía por ejemplo. Cuando luego un andaluz puede ir a cualquier universidad española pero sin embargo en las asignaturas y el contenido de las asignaturas es diferente. Por lo tanto creo que la competencia de

educación debe ser urgente, porque a parte de todo lo que os he dicho, debe ser urgente volver a una competencia nacional a una competencia igual para todos los españoles, porque al margen de lo que os he dicho nos hace iguales. No olvidemos que las regiones autonómicas son cortijos del gobierno de turno y usan la educación para adoctrinar a los niños, usan los medios de comunicación también para adoctrinar.

Al final creo que España tiene un entramado público demasiado complejo porque al margen de autonomías tenemos consejos comarcales, tenemos diputaciones provinciales, tenemos autoridades metropolitanas en las grandes ciudades también. Con el desparramo público que ello conlleva, por lo tanto creo que habría que hacer una reforma. Creo que Vox haría una reforma del sistema público porque hay un desparramo de dinero increíble. También puedo poner el ejemplo de mi municipio. Cornellá, el alcalde de Cornellá a lo mejor cobra 80 mil euros, pero por estar en la diputación de Barcelona se lleva otros cien mil euros. Os estoy poniendo un ejemplo, imagináros todos los demás. Eso es un cementerio de elefantes, un cementerio de inhibidores, todo pagado con dinero público, que ese dinero podría ir perfectamente para viudas, podría ir perfectamente para gente que lo necesita, para familias necesitadas o simplemente para bajar los impuestos.

Al final España somos de los países de la unión europea que pagamos más impuestos, muchos diréis, bueno hay que mantener el sistema público, cosa que me parece genial, aunque ya estamos viendo que vaya sistema público... Habría que invertir más en este sistema público pero claro es que se nos va mucho dinero con el entramado administrativo que hay de estado, autonomías, diputaciones provinciales, consejos comarcales, autonómicas metropolitanas.

Se nos va mucho dinero allí que se podría utilizar perfectamente para sanidad, para mejorar la vida de los españoles, así que yo creo que habría que reformar ese entramado público demasiado complejo que se nos lleva demasiado dinero público. Eso sí que lo creo, ahora que aboliría las autonomías, eso es mucho más complicado. Lo que sí que estoy seguro que Vox lo que haría primero sería devolver, de hecho lo ha hecho ya en Andalucía, devolver competencias al estado, eso me parece bien.

Si arribessiu al poder, que farieiu amb la constitució actual? Canviarieu alguns trets, en farieiu una de nova...?

Es que me hace gracia la gente que se llama constitucionalista, que coño, que significa constitucionalista? Y lo hablo de mucha gente que se considera española. Se les suele llamar constitucionalistas a personas cuando me junto con toda esta gente del PP o de Ciudadanos o algunos del PSC, siempre les digo lo mismo, la constitución permite reformarla. Imaginaos, como pasa ahora, que los socialistas, podemitas... tienen mayoría en el parlamento, gente que por sí misma no cree en la propiedad privada, pues imaginaos que por los cauces legales, por los cauces que se puede hacer, consiguen una mayoría en el congreso y reforman la constitución. Nuestra constitución, la del 78, la reforman, y por ejemplo, el apartado donde se garantiza la propiedad privada, la quitan, y dicen que en España ya no está garantizada la propiedad privada y que el estado puede expropiar las propiedades privadas cuando lo considere. Seguiríamos siendo constitucionalistas? Siempre digo lo mismo. Eres constitucionalista ahora que te gusta la constitución, verdad que no serás constitucionalista si este ejemplo se cumple? España es anterior a la constitución, ha tenido más constituciones, por ejemplo la de la república o la de la pepa, que ya era una constitución bastante libre. Por lo tanto, yo creo que esos temas son muy del sistema, que le va muy bien, han vivido cuarenta años con este sistema y no quieren que se cambie nada. Creo que la constitución, obviamente no es perfecta, y si hay que reformarla se podrá reformar. Ahora, como te digo, tan vieja es la constitución... garantiza que para reformarla se necesitan $\frac{3}{5}$ partes del congreso, no es nada fácil reformarla, pero claro, obviamente no se nos escapa de las manos que para por ejemplo cambiar el tema de la administración pública, que ya te digo que es complejo, ya no digo abolir las autonomías, no digo quitar las autonomías, aunque también para ello haría falta reformar la constitución, no? La constitución permite reformar la constitución, es una cosa que no es rara, y todas esas personas que dicen ser constitucionalistas... si la constitución se cambia lo seguirías siendo? Porque por la vía o el juego legal se puede cambiar... no como intentan algunos por un golpe de estado, no no, por la vía legal. Que harías si estuviera en el poder? Ya te he dicho lo que haría yo y lo que creo que haría Vox? bueno, pues si se tendría que reformar algunas cosas habría que reformarlas y ya está, como todo en la vida que se reforma, nada es igual que ayer, ni siquiera nosotros pensamos igual que ayer, así que habría que reformarla según las necesidades de los españoles. Si va a traer bien a los ciudadanos españoles, pues bienvenida sea la reforma. De hecho creo que muchos de los problemas que

tenemos es por culpa de la constitución del 78, así que hay que reformar cosas para no llegar a la decadencia que tenemos actualmente en España.

Per vosaltres que vol dir la idea de nació o de patria?

Es que hablar en plural de eso... para cada uno la patria significa una cosa. Para mi la patria es la familia, donde naces, tu gente, tu barrio, tu pueblo, tus culturas, tus tradiciones, tus valores... ¿Eso es la patria, no? Es una palabra que viene del paterno, padre... Bueno, yo te lo resumiría con lo que ya he dicho antes. Para nosotros la idea de nación y de patria es una historia heredada, algo que hemos recibido y debemos preservar, creo que es nuestra misión, nuestra obra. Hay mucha gente que ha muerto y que ha luchado por ser lo que hoy es, hay mucha gente que ha luchado por España, por nuestras libertades, por lo que podemos disfrutar hoy en el día a día, y hay que honrar de alguna manera el pasado, no? Eso es importante, es importante preservar todo lo que hemos heredado y ser capaces de transmitirlo. Pero lo que te digo, la idea de nación no es una sola definición, no está escrito “¿que es la nación?”. Cada uno la siente de una manera, pero ya te digo, para mi es mi familia, mi entorno, mi gente... todo lo que para mi conlleva hasta llenar este sentimiento de identidad, es una identidad ser español que, como te digo, la tenemos y como tales la recibimos y la preservamos para poder en el futuro seguir transmitiendola.

Fa unes setmanes, a la moció de censura, el vostre líder va dir que el govern d'Espanya actual és el pitjor dels darrers 80 anys. Considereu que el règim franquista era millor govern que l'actual?

Es que ya no es que sea el régimen o el no régimen, es que es una gran verdad... Ya no te hablo yo de Franco, España está peor ahora que en el año ochenta, o sea, yo se que para vosotros puede ser un choque mental que salga Abascal y diga que es el peor gobierno en los últimos ochenta años, cosa que es verdad, pero bueno, si quieres, no hace falta que te vayas tan atrás, si quieres vete a los ochenta que estábamos en plena transición. Está peor España ahora que antes? Si, si, pero es que son datos... tenemos más paro, la gente tiene menos riqueza, o sea, el PIB está mucho peor, España tiene más deuda pública, los estudios en cuanto a felicidad de los españoles son peores, la gente se suicida más, está peor ahora Espanya? Si, tenemos menos trabajo, y menos dinero que en los años 80. Yo no viví el franquismo, pero si miramos los datos seguro que hay ahora más paro que en el año 70, seguro, seguro, seguro. Son cosas que entiendo el choque que pueden

generar, pero no se está diciendo que es mejor el régimen franquista que el actual, no, se está diciendo que en base a los datos, España, este gobierno es el peor gobierno de los últimos ochenta años, porque? Ha traído más paro, ha traído más deuda pública, ha traído pérdida del valor adquisitivo para los españoles... Ha traído paro y ruina, como ningún otro gobierno hasta ahora, seguramente en ochenta años y en más tiempo, seguramente está siendo peor gobierno que los de Cánovas y Sagasta. Era una forma de enunciar lo que también está en las calles, que España no va a mejor, España no va a mejor porque la gente cada vez tiene menos trabajo y menos dinero. Yo mismo, mis padres a mi edad ya tenían comprada una casa, yo me puedo permitir comprarme una casa ahora? Ya te digo yo que no, y a saber vosotros. Vosotros tenéis perspectivas de poder conciliar una vida personal plena? Yo lo hablo siempre, al final nuestros padres parecía que haciendo lo que tienen que hacer se les garantizaba ya un futuro, es decir, estudiando, acababan de estudiar y iban a la universidad o hacían formación profesional, eso es indiferente, pero después de estudiar se ponían a trabajar empezaban a ingresar dinero y ya podían preparar una vida, no? Ya podían juntarse en pareja, comprarse un piso, tener sus inquietudes y cumplirlas, sus ambiciones personales cumplirlas. Quien te garantiza que tu puedas estudiar hoy en día dos o tres carreras más masters, y ni aun así, tienes garantizado un éxito personal, ni aun así tienes garantizado un puesto de trabajo que te permita cumplir tus ambiciones y tus objetivos personales. ¿Eso es mejor ahora que hace ochenta años cuando esto hace ochenta años se podía hacer? Ya te digo, repito, no hace falta irse a hace ochenta años porque yo no he vivido el franquismo, no lo he vivido y no lo sé. Tampoco he vivido la época de Felipe González o de Suárez en el año ochenta, por ejemplo, no la he vivido pero me imagino que os puede parecer una situación menos caótica. Ya te digo, no os quiero convencer, pero daos cuenta de esa reflexión: cualquier persona en el año ochenta, tenía fácil acceso al mercado laboral, tenía fácil acceso al mercado de la vivienda, la gente podía cumplir sus aspiraciones, la gente podía estudiar porque sabía que después de estudiar iba a tener un trabajo, ya te no solo te digo universidad, sino FP o lo que sea. La gente sabía que haciendo el bien, haciendo lo que tenía que hacer le garantizaban luego un puesto de trabajo que le iba a hacer cumplir sus ambiciones económicas, familiares o profesionales. Hoy en día no es así, por lo tanto ¿Es tan absurdo decir que en España se está peor ahora que antes? Es una realidad en datos y es una realidad socialmente. Es una realidad en

datos porque en el año 70 había un 4% de paro y ahora hay un 20 o 30, porque vamos a llegar a esas cifras. La deuda pública Española era irrisoria, para que veais, yo no defino Franco o la democracia, porque también os estoy hablando del año ochenta, pero esto quiere decir que España está peor que antes, sí, es una realidad. Hay más deuda pública, que el dinero público no es gratis, o sea, si hay deuda pública quiere decir que estamos endeudándonos y que algún día habrá que pagarlo, eso que parece que se creen que siguiendo endeudando llega un momento que esto desaparece, y no es así. Hay más deuda pública, hay más paro, y los españoles tienen menos dinero, es decir, el poder adquisitivo de los españoles es menor. Como he dicho, en datos es el peor, y luego, socialmente, os lo acabo de decir un ejemplo, en su momento la gente podía comprarse un piso, nosotros no podemos, por lo tanto, mejor que hace unos años no estamos, y yo creo que esa reflexión es positiva.

Quina consideració teniu sobre el franquisme?

Una parte de la historia de España. El franquismo fue una parte de la historia de España, igual que otras.

Creieu que el masclisme existeix actualment? I si és que sí, quines polítiques recolliu en el vostre programa electoral?

Hombre, lo que no creo es que haya de criminalizar al hombre, o sea, si entiendes el machismo como actitudes violentas contra la mujer, te digo que seguramente sí que lo habrá, pero porque la gente es mala. También hay violencia contra... en el día a día, también hay violencia en los colegios, también hay violencia de niños a padres, hay violencia contra los abuelos... hay violencia en la vida, quiero decir, el que es malo es malo. El que es violento es violento, y no por el hecho de ser hombre hay que colectivizar, esa manía que tiene la izquierda de colectivizar todo, de criminalizar al hombre porque bueno, el hombre es malo por naturaleza, no. Yo no me considero una persona violenta ni creo a la mujer como un ser débil o inferior ni nada, al revés, pienso que las políticas de la izquierda donde se las trata con preferencia, precisamente se las debilita porque no las tratan por igual. Entonces, me preguntas si creo que hay machismo en la sociedad, pues no lo sé, si te refieres a si hay violencia en la sociedad sí que la hay, claro, pero no solamente de un hombre hacia una mujer, hay violencia de todo tipo, porque gente mala hay, y quien quiera ser violento lo será.

En el vostre programa electoral quines polítiques aplicaríeu davant el col·lectiu LGTBI?

Como te acabo de decir no creo en la colectivización de la gente, a mi lo que haga cada uno en su casa o en su cama me es absolutamente igual. Yo cuando veo a alguien veo a persona, eso de separar a la gente por hombre, mujer, homosexual, blanco, negro... yo veo personas y creo que la administración pública, el estado, por así decirlo, las debe ver así, las debe ver como personas y hay que valorar a las personas por sus valores, por sus convicciones y por como son, por sí son buenas o malas personas. No hay que dividir a la sociedad por género ni condición sexual, entonces estoy en contra de la colectivización, por lo tanto, aboliría toda esa política que pretende colectivizar y hacer una ingeniería social que divide a determinadas personas simplemente por su condición de género u orientación sexual. Y a demás, esta es la postura que tiene mucha gente que es homosexual y del colectivo LGTBI. Entonces, porque tengo que estar dando dinero público a unas asociaciones que tienen carga de contenido ideológico y que colectivizan a la gente y de hecho rechazan a la gente que no piensan como ellos, porque cuantísimo homosexuales son rechazados en esos colectivos por no ser de izquierdas o por no estar casados con las políticas progres, pues muchísimos. Por lo tanto la postura en esto es clara, no quiere decir que vayamos en contra de los homosexuales, te lo acabo de decir antes, en otras preguntas que me has dado como en la de prohibir los partidos independentistas, no te estoy diciendo que prohíba a la gente pensar de una manera, voy a prohibir darles dinero público... Pues es lo mismo, cada uno es libre de hacer lo que considere, cada uno es libre de meter en su cama a quien quiera, y que tenga la condición sexual que tenga, pero ahora, porque hay que estar dando dinero público a asociaciones a chiringuitos que tienen carga ideológica, que reciben dinero público y no defienden para nada la lucha homosexual ni nada de eso, defienden su lucha, su forma de entender la homosexualidad. Para eso no hay que recibir dinero público, que cada uno la viva como considere, pero desde luego que colectivizar a la gente, es decir, aglutinarlas en colectivos, en etiquetas, buscando tener.... yo que sé, como sectas... Las mujeres tienen que ser así, los homosexuales tienen que ser así y todo el mundo de un tipo de colectivo tiene que ser de la misma manera, me parece contrario a la libertad intentar colectivizar y que todo el mundo piense igual, y desde luego lo que no puede ser es que esas cosas se promuevan desde los organismos públicos, desde la educación, desde el

estado... No puede ser que sumen a esa carga ideológica claramente izquierdista y progre como son esos colectivos feministas o LGTB. Te digo lo mismo, cada uno es libre de meter en la cama a quien sea, ahora, si viene a pedir dinero público simplemente por su orientación sexual, me parece incluso insultante para él ¿no? Hombre que pasa ¿Tu te crees que somos ciudadanos de primera o de segunda por nuestra orientación sexual? Hombre no, aquí todos somos iguales.

Bueno esta pregunta venía porque se ha escuchado más de una vez a personas que forman parte de Vox decir que las personas homosexuales necesitan ir a terapia, o siguiendo el argumento de la familia tradicional, que el matrimonio homosexual no tendría que estar permitido, venia por esto, y queriamos saber si era una idea aislada o del partido.

A ver, has dicho cosas diferentes, también te digo, pero tu ya te has contestado. Lo que puedan decir algunas personas... puffff. Yo no puedo controlar lo que hay por allí. Seguramente si nos pusieramos a mirar declaraciones de otros partidos seguramente hay mucha gente que habrá dicho burradas. Ahora, lo que sí que te puedo decir ya y te puedo garantizar, es la palabra matrimonio. Matrimonio, además viene de allí la palabra, quiere decir la unión entre un hombre y una mujer, eso no quiere decir que no puedan hacer algún tipo de unión civil dos personas del mismo sexo, pero ahora, llamarlo matrimonio a una unión de personas del mismo sexo, es que no... no sé, es como llamarle, no sé, a unas llaves llamarle lápiz, no sé, no tienen nada que ver. Entonces, en eso sí, es lo único de todo lo que has dicho, por que lo otro son chorradas y tonterias, aqui nadie va a prohibir a nadie tener ninguna condicion sexual, obviamente, solo faltaria, como para meterme yo a quien meterse en la cama, eso me es indiferente. Ahora, a nivel de Vox ya hablas, porque a mi a nivel individual cada uno puede tener sus opiniones, pero a nivel de Vox no vas a encontrar nada del partido, nada del partido a nivel oficial más allá de esos comentarios, en cuanto a la condición sexual de las personas. Vemos personas, no vemos ni orientación sexual, ni raza... Yo valoro a la gente por lo que es, me da igual lo demás, aunque sí que en temas de matrimonio lo vas a escuchar y va a ser esa siempre la postura de Vox. Eso es porque en temas religiosos se entiende que, yo por ejemplo no soy una persona... no soy un capillitas, defiendo la tradición católica de España, pero no soy una persona que vaya a misa, pero entendiendo a las personas que tienen esas sensibilidades me parece bien que el partido, bueno, quiera dar esa batalla cultural, el matrimonio es una unión entre un hombre y una

mujer y eso no quiere decir que dos personas del mismo sexo puedan tener uniones civiles, pero habra que llamarlas de otra manera, la palabra matrimonio simplemente se tiene que utilizar entre un hombre y una mujer.

16-Montse Navarro

Com definiries els Ideals de Partit Popular?

Els ideals que representen al Partit Popular a Catalunya, perquè vull deixar molt clar que jo represento al Partit Popular a Catalunya, el Partit Popular sí que es un partit espanyol com bé has dit, però és un partit on tenim molt en compte cada territori, no? i segurament hi han qüestions que el PP de Madrid doncs les pren d'una manera i el PP de Catalunya d'un altre, i crec que és important fer aquesta diferència. Els nostres ideals és la democràcia, és la llibertat, els drets humans i sempre mira per un millor futur per tots els espanyols.

Creu que avui en dia hi ha partits polítics que representen l'extrema dreta? Quins?

Actualment el que hi ha és una democràcia en la que els partits que es presenten, donen els seus programes i dintre d'una llibertat i d'una democràcia hi ha el moment del vot, i la ciutadania es el que vota, i en principi tots els partits que hi han actualment a Espanya són partits constitucionalistes i per tant tots tenen la mateixa llibertat de presentar-se i presentar les seves idees.

Vosaltres us considereu un grup de dretes, però gran part de la població us considera com un grup feixista o d'extrema dreta, que en penseu sobre això?

Nosaltres ens considerem un grup molt obert, dintre del grup del Partit Popular, que jo ja en porto uns quants anys, desde el 89, és un ventall molt ample d'idees, hi ha gent de dretes, hi ha gent de centredreta, hi ha gent de centre liberal... Som un grup de gent que, cada cop acaparan a més, perquè el dia d'avui la política a Espanya està molt complicada i la gent està buscant respostes als problemes del dia a dia.

Hi ha persones que us etiqueten com a feixistes, que en dieu?

A nosaltres ens poden considerar feixistes i extrema dreta, sobretot a lo que es Catalunya i el País Basc, si ens movem pel reste d'Espanya no és així. El Partit Popular té molts votants i per tant, aquesta idea parteix de dos territoris que històricament han sigut conflictius.

Em reafirmo en que tots els partits que a dia d'avui estan representats en el congrés dels diputats són constitucionalistes, que per això s'han pogut presentar, sí que és cert que Vox, té unes idees molt de dretes, també és cert el que dius que nosaltres hem tingut tractes, hi han comunitats autònomes que ens han donat suport per poder governar, però bé, és un altre partit, jo no analitzaré les idees d'un altre partit. Jo crec que el PP representa les idees de la centre dreta espanyola i a dia d'avui, tal i com està la política catalana, també la centre dreta catalana, i Vox que facin el que creguin convenient, però jo crec que estan fora de lloc en el S.XXI.

Per vosaltres que representa la idea de nació?

Per nosaltres la idea de nació és, una nació pot estar dintre d'un país, un país pot ser un conjunt de nacions, però sempre la sobirania pertany a tot el conjunt, en aquest cas dels espanyols.

Hi ha personas que diuen que partits com VOX, Ciutadans... son feixistes i hereders del franquisme, creus que això és realment així?

Jo crec i vull creure que ja no, que estem al segle XXI i que la política ha canviat, que els feixisme és història, per sort, per tots nosaltres, però sí que hi han teretnars, com deies bé a Vox, que té alguna resenya que dius "uff, quina por que feu", pero sí que és cert que per l'altre banda tenim un partit com Podemos que parla de la llibertat, però a dia d'avui tan Podemos com el Partit Socialista d'Espanya, el que està fent es tallar llibertats a la societat, i per tant, això de franquismes i aquestes polítiques que vam viure a la política del passat crec que ara estan fora de lloc, crec que hi han partits que diuen que uns són feixistes però ells ens tallen llibertats, i per tant crec que tot aquest tema del feixisme, del franquisme, crec que ho hem de deixar enrere i mirar cap el futur.

Tallant llibertats en quin sentit?

Doncs mira, ara mateix hem tingut el tema del covid i ens han confinat d'una manera poc ortodoxa i poc legal, diguem-ho així, la llibertat individual de cadascú no es pot trepitjar com està fent a dia d'avui el govern.

Cada cop, l'extrema dreta té més recolzament, per què creu que això passa? Pot estar relacionat amb la crisi del 2008?

Potser sí que cada cop té més recolzament, potser sí que això és un perill que hem de tenir tots els partits en compte, però sí que potser és una resposta a uns governs que han estat governant últimament, ara mateix un govern socio comunista, que està aixecant qüestions que potser no toquen, no fa pas massa temps estaven

parlant del tema de Franco, de treure'l del Valle, això s'ha fet, això s'ha produït, i que ens ha portat de positiu? Absolutament res, ens ha portat que gent de dretes, feixistes, que encara tenim en aquest país, s'aixequin, i és un perill, de vegades moure coses que comporten reaccions que no ens agradarien a cap de nosaltres.

Perquè vosaltres aposteu més en ajudar a les empreses i no fer-ho a més en un nivell social (donar diners a empreses)?

Jo crec que si ara mateix obrim els diaris i mirem les televisions veurem que el govern actual no ho està fent massa bé, les xifres de l'atur pugen cada cop més, però això no és inedit del covid, sempre que ha governat un partit socialista a Espanya, les dades d'atur, per exemple, han pujat a màxims, hem superat el 25% cada cop que ens han governat, i quan el PP a agafat el poder ha baixat l'atur, les empreses han augmentat, els emprenedors han empreses noves idees, i això a dia d'avui que esta governant el PSOE no esta passant, tot el contrari, cada dia hi ha més gent a l'atur i aquest govern no està donant solucions per tant, jo crec que és un error, és un error del passat aquesta conclusió que fas. El PP lluita, tant pels empresaris com pels treballadors com tota la societat, sempre que ha governat ha donat moltes ajudes, sempre que ha governat catalunya ha rebut més diners de l'estat que mai, i per tant crec que el PP se li ha posat una etiqueta que ja va sent hora que se li tregui.

Per lo tant el partit socialista es podria dir que, les coses que diu que farà per la societat o per la població després no les acaba de complir-ho?

Nosaltres és el que la hisòria en ha demostrat no? que sempre han amb molt bones idees i bones intencions, però a l'hora de la veritat la ciutadania no els ha donat les solucions que realment busquen no? Ara mateix tenim el tema sanitari, que està molt malament tant a nivell espanyol com el català estan desfent la sanitat pública, ara mateix a un ciutadà que va a un CAP li és molt complicat anar-hi per això del covid, però això ens preocupa perquè poden acabar carregant-se la seguretat social.

I no penses que en alguna ideologia o pensament podeu oprimir les llibertats o el drets d'algun col·lectiu en concret?

Jo crec que, com bé te dit, el Partit Popular mai ha atacat cap col·lectiu sempre ha tingut la paraula per davant i el que no pot ser és donar suport a un col·lectiu en un moment donat com feia per exemple el partit de Podemos, que quan no governava

estava davant de les manifestacions dels okupes i ara mateix no està resolent el tema dels okupes perquè quan un governa les coses es veuen d'altre manera.

I per exemple, bueno, ara que.. ja que en cert punt teniu relació, bueno més a nivell d'Espanya, amb Vox, i Vox és un partit que moltes vegades, per exemple a la comunitat LGBT+ ha fet comentaris de que necessitarien un psiquiatra o no s'haurien de casar o l'adopció gay, aquestes coses com a partit... perquè clar en cert punt teniu una relació amb ells...

És cert que tenim una relació amb algunes comunitats autònomes, però sí que és cert que tenim una relació amb el que fa generalment amb el tema presopostos i el dia de la Ciutadania, el tema de LGBTI sí que és cert que Vox a fet comentaris molt fora de lloc, nosaltres no hi podem estar gens d'acord. Dins del nostre partit hi ha moltes persones LGBTI encara que a vegades sembli estrany, però si tenim moltes persones que formen col·lectius molt importants dins el nostre col·lectiu, nosaltres sempre els hem respectat com a tal i el que Vox digui i les persones que comporten el partit de Vox s'ho han de fer mirar i per tant, si cal, portar-los davant de la justícia i que rectifiquin tot això que estan dient, no? Totes aquestes barbaritats.

I creus que España, amb la mort del dictador, va morir el feixisme?

Emmmm, deixeu-me que faci una introducció, no? Em preocupa que dos nois tan joves facin una entrevista i encara ens parli sobre aquest tema, no? Mireu jo tinc 48 anys, jo no he viscut la època franquista com vosaltres i crec que és un error seguir parlant d'aquest individu. Tots sabem que va ser un assassí, tots sabem que va fer molt de mal a Espanya, però crec que ens hem d'oblidar, com bé us he dit en altres respostes estem en el segle XXI, és una nova política i aquest senyor el deixem que estigui on toqui, no?

No ja, però nosaltres et fem aquesta pregunta perquè com vam dir el nostre treball compara la política del segle passat amb aquesta i veure si ja encara queda alguna cosa...

Jo crec, i espero i desitjo que no queda res, i el que no podem fer és aixecar velles històries i portar-les cap a la nova política del segle XXI, no? El segle XXI és un altre cosa, és política per les persones, és política per el dia a dia i lo que si crec que el segle XX ha canviat amb el segle XXI es que ja era hora que els ajuntaments tinguin veu i puguin gestionar el dia a dia de tots els ciutadans, que es l'administració que esta cada dia més directe amb les persones.

Per lo tant per vostè no es pot comparar la política del segle XX amb la del segle XXI?

Jo crec que no, que per res s'ha de comparar, crec que es un error, crec que mirar al passat segueix sent un error, que hem de mirar cap al futur i que la política cap endavant serà completament diferent a la del segle XX.

Però per exemple en alguns..

Clar tu em parles d'alguns partits, però jo d'alguns partits... Cert, no? Vox és un partit de dretes i té gent feixista és clar, però les persones el voten, es presenten, estan amb una democràcia i lo que hem de fer la resta de partits és que aquestes idees morin en copia es parlen. El que no podem fer es dir que aquesta gent venen d'un franquisme, d'una política del segle XX, perquè no és cert. Perquè em d'oblidar segueixo dient a Franco, al franquisme, Vox és un partit que ha estat votat, presentat, estem en una democràcia i l'hem d'acceptar.

No, si clar.

Jo com a persona centre-liberal, si em miro l'altre banda, si em miro cap a l'esquerra i em miro el partit de Podemos també veig coses que a mi em recorden al franquisme. Quan parlen d'aquesta paga mínima que ara donen, em sembla molt bé, en aquest moment la paga és necessària per molta gent que està tenint necessitats, però en un futur no vull que això sigui una eina per tenir agafada la ciutadania, perquè això ens talla les llibertats.

No pero és clar, nosaltres volem tenir els diferent punts de vista dels partits per poder entendre millor

Perfecte.

I bueno, a dins d'aquesta pregunta, i seguint l'objectiu del nostre treball, el que els feixistes feien molt era exaltar la població amb un discurs molt populista, penses que això ara mateix amb les xarxes socials o amb discursos mateixos es segueix fent aquesta exaltació?

A veure la política d'exaltació populista ha existit, està existint i és molt perillosa això és cert, em reitero tenim un partit en el govern d'Espanya que és Podemos que mentre ells no governaven, ells es van dedicar a exaltar la ciutadania amb temes molt puntuals que ens encenen a tots, no? I en canvi ara doncs no, no? Quan governes veus que aquests partits fan un pas enrere. Un símil amb el passat? Doncs si, no? Però en aquest cas ho veiem en un partit d'esquerres, segurament amb un partit de dretes també podríem tenir un símil però en aquest cas... Clar és el

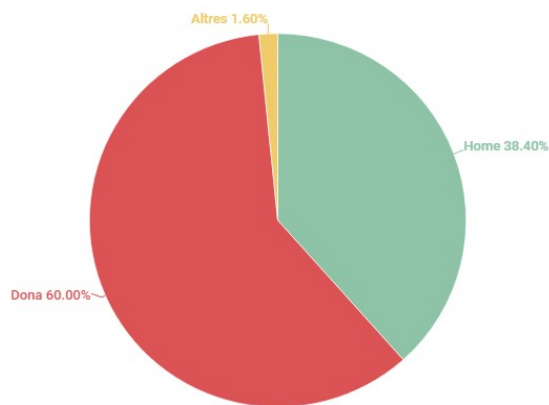
que pasa si compares la política del segle XX al segle XXI és una mica difícil perquè està tot una mica distorsionat, aquells partits que aixecaven la ciutadania, que ens veien sortir al carrer, que ens veien que volíem ocupar, que veien que tot era llibertat, un quan arriba a governar ara aquests temes els estas fotent sota.. I es un partit d'esquerres, per mi això són idees feixistes com deies, no? Per tant feixista, crec que vol venir d'una ideologia de dretes com d'esquerres, crec que el feixisme es una radicalització i això és molt perillós en tots el color i totes les ideologies.

I com definiria el feixisme que hi ara mateix?

Jo crec que, lo que en diríem el feixisme del segle XX, crec que ara es el populisme que ara hem vist en alguns discursos últims d'alguns partits d'Espanya.

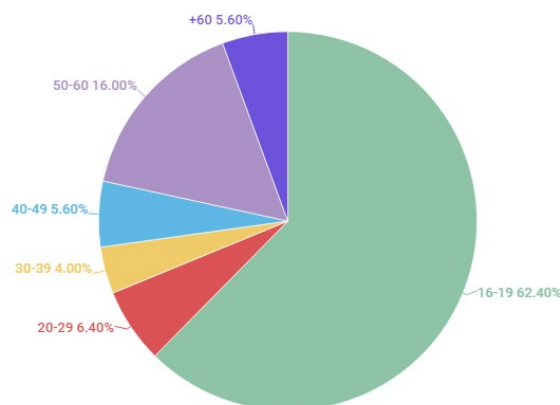
17-

Sexe

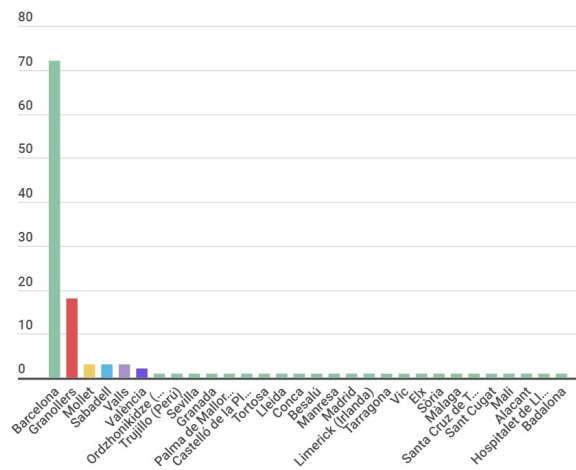
Dona: 75, Home: 48, Altres: 2

Edat

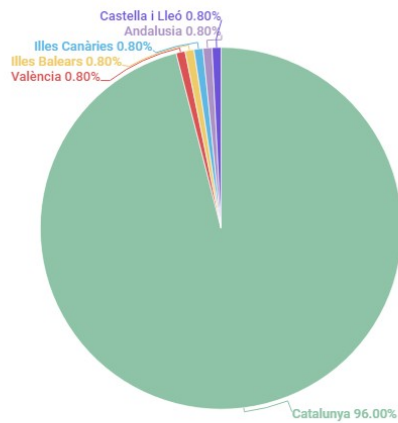

16-19: 78, 20-29: 8, 30-39: 5, 40-49: 7, 50-60: 20, +60: 7

Ciutat de naixement

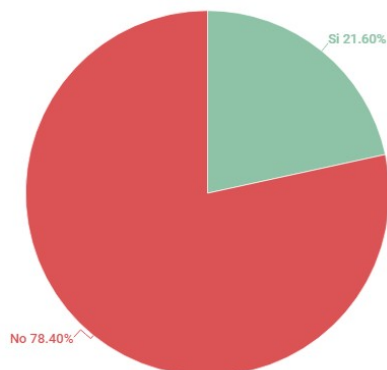

En quina comunitat autònoma vius?

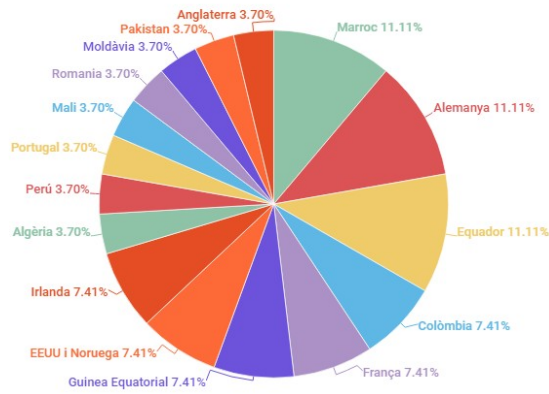
Catalunya: 120, València: 1, Illes Canàries: 1, Illes Balears: 1, Andalusia: 1, Castella i Lleó: 1

Tu o algun membre de la teva família sou estrangers?

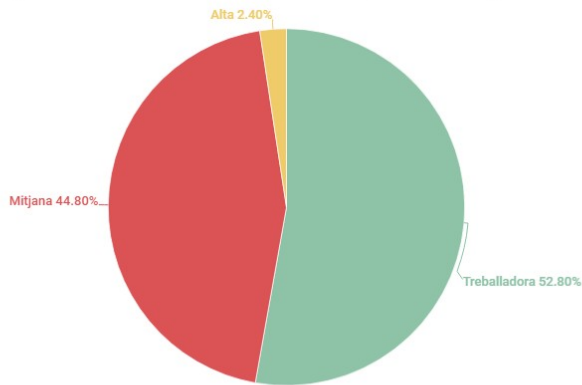
No: 98, Si: 27

Si es que sí, d'on?

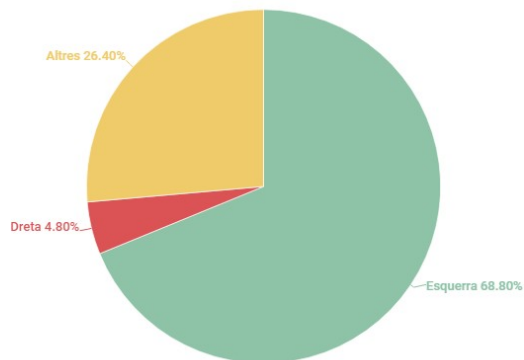
Marroc: 3, Alemanya: 3, Equador: 3, Colòmbia: 2, França: 2, Guinea Equatorial: 2, EEUU i Noruega: 2, Irlanda: 2, Algèria: 1, Perú: 1, Portugal: 1, Mali: 1, Romania: 1, Moldàvia: 1, Pakistan: 1, Anglaterra: 1

A quina classe social pertany?

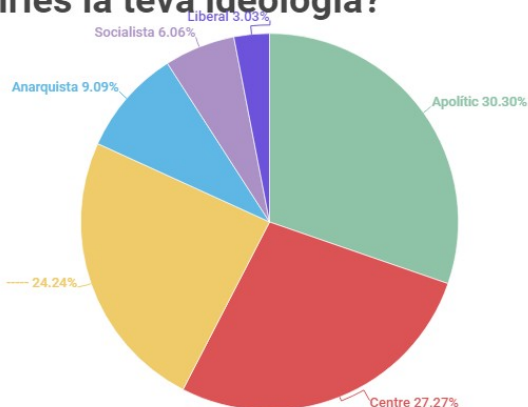
Treballadora: 66, Mitjana: 56, Alta: 3

Et consideres de dreta o d'esquerra?

Esquerra: 86, Dretes: 6, Altres: 33

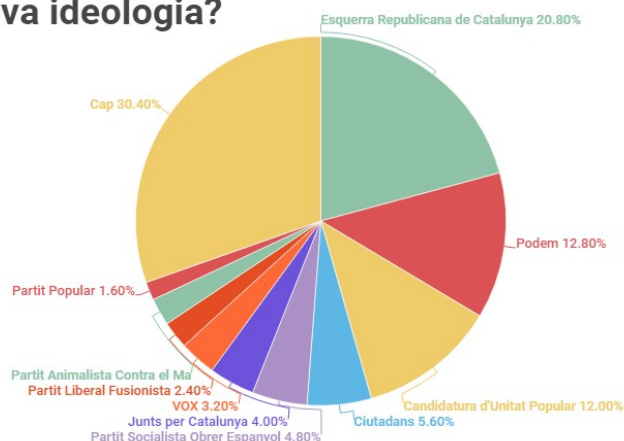
Sinó et consideres de cap de les dos, com definiries la teva ideologia?

Apolític: 10, Centre: 9, Cap: 8, Anarquista: 3, Socialista: 2, Liberal: 1

*----- Ideologia molt específica com per classificar-la.

Quin partit polític coincideix més amb la teva ideologia?

Cap: 38, Esquerra Republicana de Catalunya: 26, Podem: 16, Candidatura d'Unitat Popular: 15, Ciutadans: 7, Partit Socialista Obrer Espanyol: 6, Junts per Catalunya: 5, VOX: 4, Partit Liberal Fusionista: 3, Partit Animalista Contra el Maltractament Animal: 3, Partit Popular: 2

Que penses de la immigració? Penses que està bé que tanta gent entri a Espanya, tan legal com il·legalment?

-Vivimos en un mundo globalizado donde cada uno debería poder viajar y establecerse donde él/ella quiera. Deberíamos mirar también por el bien de los que quieren un futuro mejor y darles las oportunidades para hacerlo. Mientras otra gente no quiere hacer nada con su vida, hay otros que sí quieren y lo darían todo para salir hacia adelante.

-Em sembla bé el fer de ser un país que està obert a acollir a les persones immigrants que per qualsevol motiu han hagut de marxar del seu país, el que no em

sembla bé es que en molts dels casos se'ls prioritzi a ells abans que a les persones natives d'aquest país, en els àmbits laborals.

-Pienso que más que fijarnos en la gente que entra en España como personas que nos vienen a ocupar nuestros lugares, deberíamos plantearnos el hecho de que están huyendo de su propio país, de todo lo que les es familiar pensando que aquí encontrarán algo mejor, y hay gente que no muestra ninguna empatía por ello. Personalmente, mi casa es casa de todos.

-No me parece del todo mal, lo que no me gusta es que a algunos les traten mejor que a los locales.

-No veo ningún motivo para negarlo, es bueno para tod@s pero se deberían intentar diferentes y mejores formas para que salga bien.

-La inmigración sin control me parece un error, la gente tiene que tener un medio de vida para poder vivir de otra manera solo les queda delinquir.

-Si, porque hay trabajos que ya el personal del país no la quiere hacer.

-La inmigración mal gestionada genera un malestar social (especialmente entre las clases bajas) que tan sólo favorece a los poderosos y al fomento de ideologías ultraderechistas.

-No. Solo mano de obra preparada.

-Si y no, por una parte me dan pena y por otra me da rabia.

-Legal perfecto, la ilegal se tendría que regular. Ayudar a los países de donde vienen.

-Considero que la inmigración no debería ser criticada ni penalizada, ya que esas personas se sienten obligadas a marcharse de su país para mejorar su calidad de vida.

-Si ya que en otro tiempo fuimos nosotros los que tuvimos que emigrar

-Els països rics provoquem la immigració amb sistemes econòmics capitalistes devastadors provocant la pobresa arreu del món. Si, ningú marxa del seu país per caprici i , a més, tenim el deure d'acollir.

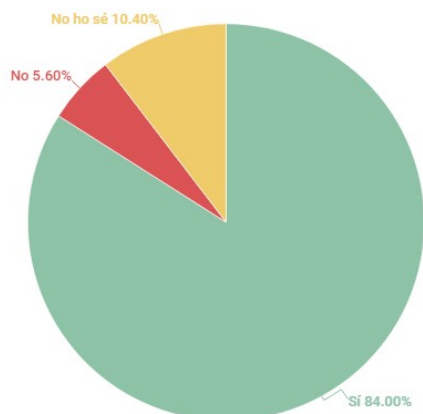
-No me gusta la inmigración ilegal. Considero que todo inmigrante tiene que venir regulado, con sus papeles y un contrato de trabajo.

-Por nuestra baja natalidad ha de haber, però tiene que seguir regulado.

-La immigració és inevitable mentre no hi hagi justícia universal. La gent no arrisca la vida creuant el mar en pastera per gust.

-Esta muy mal. No deberían entrar

Creus que la lluita del feminisme o de la comunitat LGTB són necessàries?

Sí: 105, No ho sé: 13, No: 7

Per què?

-Si

-Totes les persones que vivim a la societat d'avui en dia pensen que la no acceptació del LGTB es cosa del passat, el gran problema es que no es així, avui en dia encara hi han moltíssimes persones (de tota franja d'edats) que creuen que ser gay o lesbiana (entre d'altres identitats) es una malaltia psicològica o simplement creuen que no està bé. parlo del LGTB amb criteri ja que jo soc bisexual i m'he trobat en moltes situacions de no acceptació.

-En l'àmbit feminista crec que tot i que encara no hem arribat al nostre objectiu, recalco per si acas, la igualtat entre homes i dones, hem avançat moltíssim en la nostre lluita.

-El día que, la gente de la comunidad LGBTIAQ+ y las mujeres, no tengamos que sufrir a diario discriminaciones de cualquier tipo como el hecho de que se nos juzgue por quien comparte cama con nosotros o se nos diga que no somos capaces de algo por ser mujer, aunque solo sea una persona que lo opine. El día en que nadie piense eso, ese día podremos decir que lo logramos.

-Para conseguir una población más educada con perspectivas que abarquen cada punto personal y no un sólo modelo a seguir impuesto por la sociedad.

-Encara hi ha molts drets fonamentals que aquestes comunitats no han assolit.

-Per les diferències de gènere és imprescindible, no es poden normalitzar les grans desigualtats, la bretxa salarial entre d'altres.

-El patriarcat està arrelat a totes les societats des del principi dels temps. No pot seguir així.

-No ho sé

-Esta bien expresarse tal i como eres, pero tampoco es necesario montar tantas cosas de este tipo, em mi caso los aceptaria tal i como son.

-Ho és, però ara enlloc de lluitar bé, fan una mica el ridícul. Mereixem igualtat total, així no l'aconseguiran.

-Ni si ni no hay veces q se pasan pero hay veces que las mujeres son muy exageradas

-No

-Ya están aceptados.

-La majoria estan zumbats i no volen igualtat de drets.

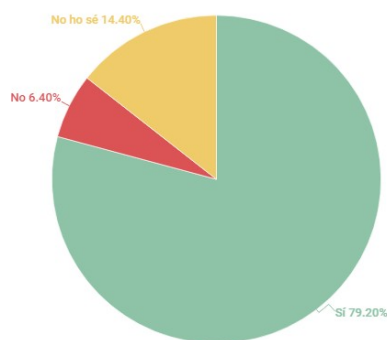
-Actualmente en España no. Quien es racista, homófono.... Es por q es idiota.

-Es necesaria la lucha de la heterosexualidad?

-Gracias a dios vivimos en un mundo igualitario, donde hombres y mujeres tienen los mismos derechos. Aunque cada vez la mujer tiene más derechos que los hombres.

-Porquè yo por ser hombre no voy pintando los pasos de peatones ni insultando a la gente ni manifestaciones que no sirven para nada.

Penses que els partits extremistes poden arribar a ser perillosos?

Si: 99, No ho sé: 18, No: 8

Per què?

-Si

-Los extremos no son nunca buenos en sociedades tan diversas a nivel de culturas, ideologias, regiones, entre otros.

-Perquè no dialoguen.

-Perquè fan passar per acceptables actuacions que no ho són (violència, homofòbia, censura...).

-Son de una sola idea.

-Un partido por ejemplo de extrema derecha nos puede acabar llevando a una dictadura franquista otra vez, y más aún si es algo que anelan o hechan de menos con frases como "esto con Franco no pasaba". De igual manera tampoco creo que sea buena idea un gobierno de extrema derecha. Creo que lo ideal es un gobierno mas centrista, así los de derechas tienen su parte y los de izquierdas otro y así evitamos conflictos.

-Extremo/Extrema: Que es excesivo, muy intenso o radical.

-Porque los extremistas tienden a querer imponer sus ideas y muchos ejemplos en la historia dicen que eso nunca sale bien.

-Porque pueden llegar a transmitir mensajes de odio y a intentar interponer su opinión sobre el resto.

-No

-No depende del partido sino de sus integrantes y su forma de hacer política.

-No ho sé

-El radicalisme ideològic no és perillós si no és violent. Els partits faixistes sí que ho són, perquè no respecten els Drets Humans.

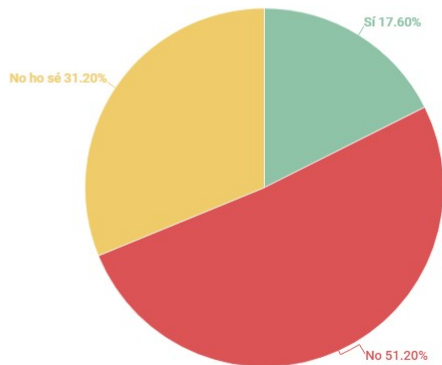
-Depèn de molts factors, és difícil qualificar els extrems com a perill, es poden considerar tendències, que tiren dels partits o postures més moderades des de fora i des dels mateixos partits.

-Un partit polític és simplement un grup de gent mostrant la seva opinió. Si no passa com la nit dels miralls trencats no crec que cap partit sigui perillós

-Creo que el actual sistema político tiene suficientes mecanismos para evitar que una minoría imponga sus ideas, pero nunca se puede estar seguro.

Creus en el país i la pàtria com un punt d'unió per als ciutadans?

No: 64, No ho sé: 39, Sí: 22

Per què?

-Si

-Normalmente si, pero es obvio que en España, más que unir, divide. Esto pasa por que los símbolos nacionales, como la bandera, son utilizados por la derecha, diciendo que ellos son los españoles, provocando que los que no pensamos como ellos sintamos rechazo hacia símbolos como la bandera.

-La historia de este país es demasiado compleja para eso.

-No ho sé

-Creo que puede unir a alguna gente pero el patriotismo ciego es peligroso porque la gente puede actuar sin pensar en si lo que va a hacer por su país es lo correcto o no.

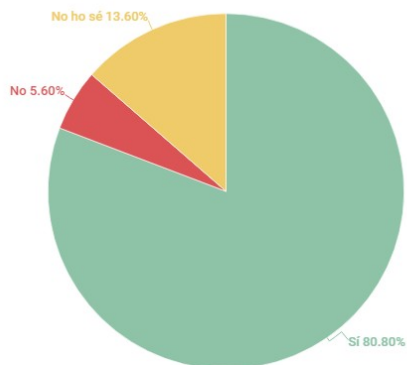
-En parte si, porque por algo nacemos en el mismo país y eso nos hace estar como "Unidos", pero puedes nacer en un país y no sentirte orgulloso de él por tus motivos o no sentir que perteneces allí.

-No

-Es un poco lo de antes, si el país y la patria fuera un lugar libre donde poder ser tú mismo, donde no hubiera gente que te haga sentir despreciado por lo que eres, que no te respete, entonces probablemente si lo sería. Desgraciadamente, no es así.

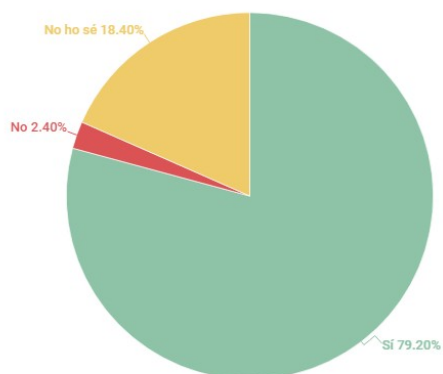
-No se tiene el sentido de patria en general.

Creus que a Europa encara existeix el feixisme?

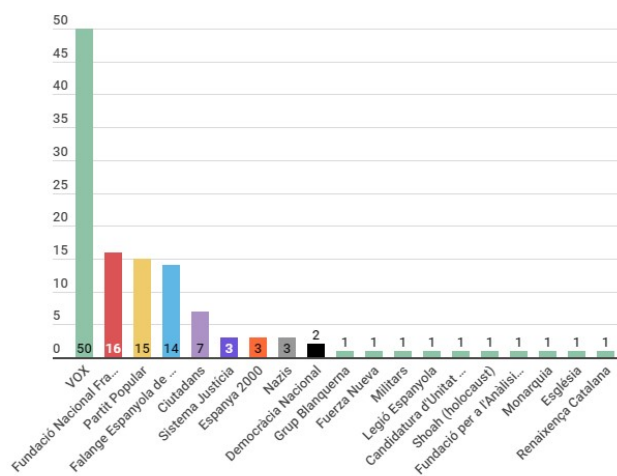
Sí: 101, No ho sé: 17, No: 7

Consideres que a Espanya hi ha grups o organitzacions feixistes?

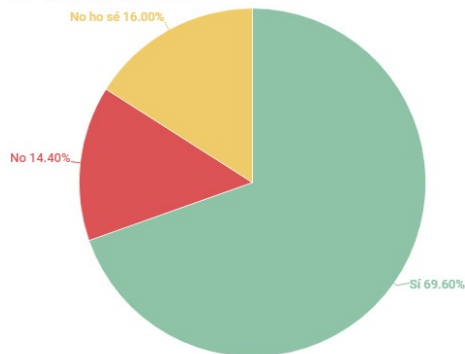

Sí: 99, No ho sé: 23, No: 3

Algun exemple?

Podem comparar partits com VOX, PP,... Amb el feixisme?

Si: 87, No ho sé: 20, No: 18

Per què?

-Si

-Sobretudo Vox por sus ideologías políticas contra la comunidad LGTBI, contra los inmigrantes y personas de otras etnias que viajan a Europa para forjarse un futuro. Sólo reivindican y alzan el valor de la raza española, cosa que es estúpida en un mundo tan globalizado.

-Tienen ideales muy parecidos aunque en la mayoría de los casos los esconden

-La esencia de sus orígenes nunca se pierde.

-Perque no respecte les llibertats de les persones, per que juguen amb el patriotisme de la bandera, per que no permeten la llibertat de pensament...

-Pero neofascismo, chicos, el auténtico fascismo el histórico tenía al menos una vertiente social que este neoliberal de ahora no tiene y es por eso más brutal si cabe.

-Fa populisme per provocar por i odi

-Sobre todo Vox, tiene una ideología muy similar, políticas contrarias a la inmigración, centralizar el poder, etc.

-Vox por supuesto. No es de extrañar que haya ganado adeptos porque a río revuelto, ganancia de pescadores. Y la situación actual está siendo propicia para Vox.

-No emparen els drets humans i fan apologia de l'odi en el seu programa electoral i en les seves declaracions i accions públiques.

-No ho sé

-No se puede decir que son partidos de ideología fascista directa pero se podrían considerar que son resultado de un pasado fascista, resultando ser así una versión extremista menos directa.

-Aunque sí sus orígenes, han evolucionado con el capitalismo.

-No

-El feixisme era un moviment revolucionari antisistema no conservador, res a veure amb partits com el pp, vox tampoc però tenen menys diferències.

-El PP no pas, és de dretes i prou. Vox utilitza el discurs populista per rascar vots, com ho fa en Salvini per exemple. No creuen en l'ideal feixista ni en la seva economia i de ben segur s'oposen a l'Holocaust, ja que són finançats per jueus. Masclistes, xenòfobs i homòfobs sí que ho són, però no entren ni tant sols dins de la Tercera Posició.

-Porque son democráticos.

-Vox tiene miembros y veleidades fascistas pero de momento respetan la constitución.

